ICONES,

id est

VERAE IMAGINES,

VIRORVM DOCTRINA SIMVL ET PIETATE ILLVSTRIVM, QVORVM PRÆcipuè ministerio partim bonarum literarum studia sunt restituta, partim vera Religio in variis orbis Christiani regionibus, nostra patrúmque memoria fuit instaurata: additis eorundem vitæ & operæ descriptionibus, quibus adiectæ sunt nonnullæ picturæ quas EMBLEMATA vocant.

Theodoro Beza Auctore.

GENEVÆ,

APVD IOANNEM LAONIVM.

M. D. LXXX.

IACOBVS · 6 · DEI · GRA · REX · SCOTOR ·
IN VTRVNQVE
PARATVS.

SERENISSIMO PER DEI GRATIAM SCOTIÆ REGI, IACOBO EIVS NOMINIS SEXTO, THEODORVS BEZA GRATIAM AC PACEM A DOMINO.

VIRTVTEM laudari boni omnes libentiſsimè, nemo, niſi malus audiit inuitus. Itaque ſicut Regiæ tuæ Maieſtati boníſque omnibus non iniucundum, ita ſolis malis diſpliciturum hunc meum laborem ſpero, quo præcipuæ virtutis, id eſt veræ pietatis, non amicos modò & fautores, ſed etiam conciliatores, ſi non prorei & perſonarũ dignitate, (quis enim hoc præſtiterit?) at certè pro viribus laudare conſtitui. Quiſquis autem ex aduerſo, non quidem inſtitutum hoc meum reprehenderit, ſed impietatis potius damnandos exiſtimauerit, quos ego ceu pietatis magiſtros celebro, errore ſanè ſuo fruitor, niſi ampliari iudicii hac de re diem ſuſtinere malit. Sed erunt fortaſsis ex noſtris nonnulli, qui præteritas imagines vel eam ob cauſam mallent, ne aduerſariis, quos idololatriæ accuſamus, calumniandi occaſio præbeatur. Iſtis verò illud ipſum reſpondeo, quod minimè ignorant, neque picturam videlicet, neque cælaturam, cæteráſve artes eiuſmodi, per ſe reprehendi, quarum

multiplicem esse vtilitatem constet. Certè si viua vox audientes magnopere afficit, nemo meritò inficietur, quum non nisi præsentes audiamus, plurimùm etiam ipsorum hominum cõspectu nos commoueri, adeò quidem vt magnos viros etiam tacentes reuereamur. Quid igitur vetat quominus sicut scripturæ beneficio doctos & pios homines, quãuis mortuos, quasi nobiscũ adhuc loquentes audimus, ita quoque ex veris illorũ imaginibus quos studioſè viuos obseruauimus, hoc cõsequamur vt eos ipsos adhuc intueri & amplecti videamur? Quod si qui vel in colendis viuis modũ non tenẽt, vel mortuorũ imagines temerè & contra Dei mandatum in sacris locis collocatas tandem etiam superstitioſè, atque adeò impiè venerantur, atque adeò suas mutas imagines libros esse idiotarum nugantur, quid hoc ad nos, qui nedum vt tale quicquam admittamus, Christianorum quoque templa diligenter ab his sordibus repurgamus? Me quidem certè testari possum tantorum hominum non modò libros legentem, sed etiam expressos vultus intuentem, haud multò aliter affici, & ad sanctas cogitationes impelli, quàm si coram adhuc ipsos docentes, admonentes, increpantes his oculis aspicerem. Hanc igitur causam habui cur istas (non omnium quidem, quod iusta fortasse reprehensione non careret, sed præstantissimorum, & quidem mortuorum dũtaxat, ne viuis adulatus videar) imagines partim iam nactus, partim adhuc nanciſci sperans, vacuo nondum repertis spatio relicto, alteras, addita breui singulorum vitæ ac studiorum descriptione, edendas putarem. In his autem digerendis hunc sum ordinem sequutus, vt Gentium & Ecclesiarum, in quibus floruerũt, seruata distinctione,

ctione, ipsis & doctis eorum παραστάταις, vtpote quorum ministerio nostra patrúmque memoria Ecclesiæ bonæque literæ sunt instauratæ, primum hunc locum tribuerim: altero Regibus, Principibus, & ciuitatum Magistratibus, Ecclesiæ nutritiis, militaribus denique fortissimis viris seruato, qui pro tuenda vera religione sanguinem etiam profuderunt. Horum autem recensionem quum differre me plurimæ grauissimæ causæ cogant, vehementer interim eos rogo quibus hic meus labor non displicebit, vt missis saltem eorum veris Iconibus, quos hanc laudem mereri existimauerint, adiuuare meum hunc conatum non grauentur. Quod autem iis quos nunc commemoro, nonnullos in ipso præsertim Galliæ vestibulo adiunxi, quorum nonnulli pietatem ipsam, non tamen certa (vt arbitror) improbitate, sed ignorantia oppugnarunt, alii religionem cum populo colere quàm suæ conscientiæ rationem habere quantam oportuit maluerunt, nullus vt spero indignabitur, qui mei cõsilii causã ex ipsis eorũ elogiis cognouerit. Subiunxi præterea EMBLEMATA quadraginta & quatuor, quæ, quòd graues & pias sententias complectantur, eruditis lectoribus non ingrata fore mihi persuasi. Sunt autẽ, opinor, sic appellata, quod imagines eiusmodi sententiosæ opere tessellato parietibus aut vasis inseri consueuerint. Cæterùm cur Regiæ tuæ Maiestati meum hunc qualemcunque laborem audeam consecrare, iustissimam, ni fallor, causam habui. Quùm enim te cõstet ab ipsa pueritia, diuino quodam impulsu (adscitis etiã eruditissimis illarũ doctoribus, D. Georgio Buchanano, quem mihi liceat omnis liberalioris eruditionis ac præsertim poëtices parentem appellare, & D. Petro

Iunio, eximia quoque doctrina prædito) linguarum & bonarum artium ſtudia tanta mentis contentione tantóque ſucceſſu amplexum, vt, fauente Deo, veterum illorum, tum rebus fortiter geſtis tum etiam eruditione clariſſimorũ Regum memoriam noſtro ſeculo renouaturus videare: atque adeò illos propémodum omnes in eo ſuperaturus, quòd te veræ pietatis, quæ illis pleriſque defuit, ſtudioſiſſimum re ipſa in primis oſtendas: cui tandem exiſtimauerim gratiorem fore virorum & doctrina & pietate præſtantiſſimorum commendationem? Ad hæc & illud accedit quòd quum Chriſti regnum quanto maximo animi ardore fieri poteſt apud Scotos tuos promoueas, vſque adeò vt ad extremas vſque terras huius tuæ ſingularis pietatis fama permanarit, ſit autem huius Chriſti regni pars etiam aliqua Geneuenſis hæc Eccleſia, putaui mei eſſe officii memetipſum tuis populis aggregare, & gratam communis tanti beneficii memoriã Regiæ tuæ Maieſtati qua poſſem ratione teſtificari. Præterea (quod citra inuidiam dictũ ſit) quum, per Dei gratiam, hæc Eccleſia partem ſibi vendicet non pœnitendam beneficii in Scotiæ regnum, maximorum virorũ D. Ioannis Cnoxi Scoti & D. Chriſtophori Gudmanni Angli miniſterio collati: & peculiari quodam communis non modò confeſſionis, verum etiam Eccleſiaſticæ διταξίας vinculo videri poſſint Eccleſiæ Scoticæ cum Geneuenſi cõiunctæ: ſic quoque mutuam hanc in Chriſto connexionem teſtari, ac veluti ſancire, conſilio minimè, vt arbitror, reprehẽdendo ſtudui. Quid plura? quum ad Gallicæ vſque gentis miniſtros Geneuæ non ita pridem, Religionis cauſa, exulantes, Scoticarum

rum Eccleſiarum beneficentia redundarit, & hanc ſcholam non pauci Scoti multis modis exornarint, veluti Henricus ille Scrimgerus, eruditiſsimus apud nos iuris ciuilis profeſſor, intempeſtiua nobis morte ſublatus: Andreas Melvinus noſtri non ita pridem, nũc autẽ veſtri gymnaſii ſingulare ornamentum: inſignis denique generis adoleſcens Georgius Keytus ab illuſtri patre Scotici regni Mareſcallo, ad nos vſque ſtudiorũ cauſa miſſus: ac nunc quoque regiæ familiæ iuuenem Dominum Franciſcum Stuardum, Illuſtrem Comitem à Botuel, ſingulare nobis in tenera ætate maximarũ virtutum exemplum præbentem cernamus, quînam iſtam non referendorũ quidem, ſed agnoſcendorum beneficiorum occaſionem prætermiſiſſem? Accipe igitur, Sereniſſime Rex, munus hoc meũ, perexiguũ quidẽ illud, ſi quidquid in eo meum eſt ſpectetur, ſed pulcherrimorum exemplorum plenum, quibus vtinam, fruſtra repugnante Satana, Scoticum tuum regnum magis ac magis florere atque redundare conſpicias. Faxit, ir quam, Rex ille Regum, vt quæ Regiæ tuæ Maieſtati maximarum virtutum ſemina tam liberaliter infudit, felici nè tecum adoleſcant, & quam de te expectationem in orbe toto Chriſtiano concitaſti, non modò ſuſtineas, ſed etiam longè latéque ſupereres. Geneuæ Cal. Martii, Anno vltimi temporis CIↃ. IↃ. LXXX.

ANTESIGNANI PATRVM MEMORIA INSTAVRANDI CHRISTIANISMI MARTYRES, EX DIVERSISSIMIS ORBIS TERRARVM REGIONIBVS, ANGLIA, BOHEMIA, ITALIA, DIVINITVS SELECTI.

IOANNES
WICLEFVS
ANGLVS, IN A-
CADEMIA OXONI-
ENSI THEOLO-
GIÆ PRO-
FESSOR.
I. WICLEF.

IOANNES WICLEFVS.

SIT hoc tuum in primis verum & immortale decus, Anglia, quàuis à te poſtea cõmaculatum, quòd Ioánem Wiclefum edideris, primum auſum, poſt multa ſecula, Romanæ meretrici ſecurè inebriatis Europæ regibus illudenti, bellũ palam indicere: idque tanto ſucceſſu, vt iam tum vulnus gladio verbi diuini abs te vibrato inflictum acceperit, quod, vt ad tempus ſanatum videri potuerit, ſemper tamẽ recruduit, ac tandem lethale, Dei beneficio, euaſit. Supererat tanto athletæ martyrii corona, quam viuo fruſtra expetitam quadrageſimo demum poſt mortem anno crematis oſſibus tuis es adeptus, hoc vel vno ſcelere Antichriſto ſibi ipſi quidem perpetuam crudelitatis notam inurente, tibi vero tanto maius decus conciliante.

Floruit anno Domini, CIↃ. CCC. LXXII.
Obiit poſt varia certaminæ CIↃ. CCC. LXXXVII.
Cremata ſunt eius oſſa Oxoniæ, anno Domini CIↃ. CCCC. X.

IOANNES HVSSVS.

IOANNES HVSSVS BOHEMVS.

IN ACADEMIA PRAGENSI THEOLOGVS.

O VIGILIS anſeris hoc (enim patria Bohemorum lingua cognomẽtum illud ſonat) minimè obſtrepe rum, ſed ſuauiſſimum, ac planè tempeſtiuum clãgorem! quo cœlitus potius quàm ex terra ſonante, veternoſi tot ſeculis Chriſtiani ſunt excitati, non vt, anſerum Capitolinorum exemplo, Tarpeïa rupes aduerſus inuaſores ſeruaretur, ſed contra vt immanis prædo ex illa eadem arce, partim aſtu, partim vi occupata, in Chriſtianum orbem diu graſſatus, deturbaretur. Vt autem illum idem iſte perfidè correptum vſtularit, quid aliud tamen effecit, quàm quòd tum ſibi ipſi, tum aliis ſuis mancipiis indelebilem perfidiæ notam inuſſit, tu vero, Huſſe, quaſi ex cauea in cœlum emiſſus ingrata terra relicta euolaſti? Quin etiam (dictu mirabile) tot illos qui & iam tum ſunt auditi, & nunc adhuc audiuntur, olores tibi ſuccinentes, cur nõ meritò velut ex fœcundiſſimis tuis phœnicis potius, quàm anſeris, cineribus (quod etiam diceris iam iam moriturus prædixiſſe) enatos dixerimus?

Crematus eſt viuus, violata publica fide Conſtantiæ ex pſeudo-ſynodi decreto, anno Domini

CIↃ. CCCC. XV. VI *Iulij.*

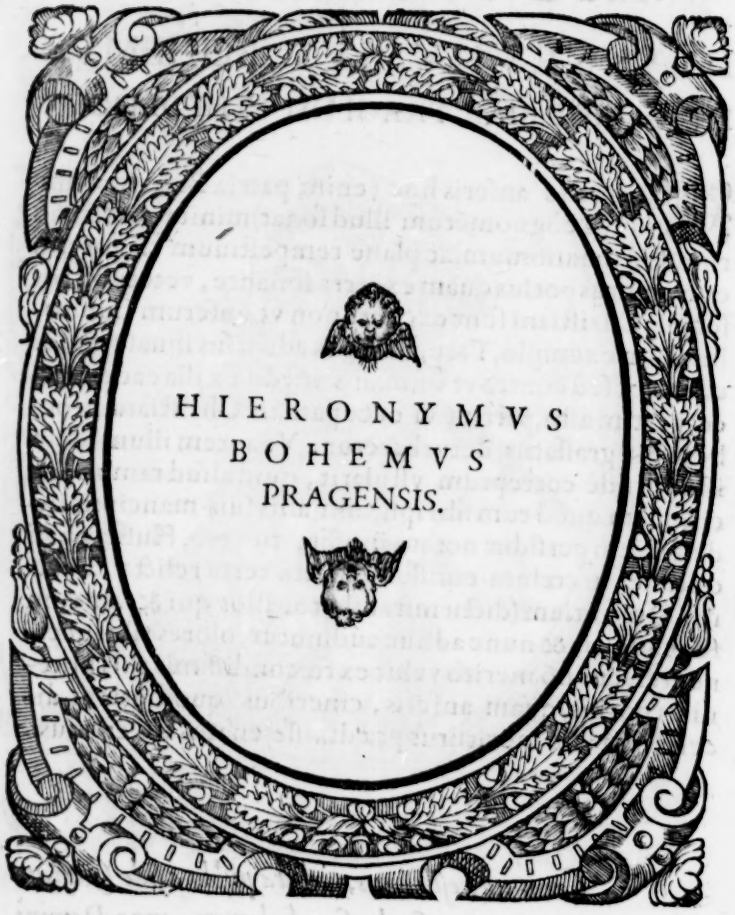
HIERONYMVS
BOHEMVS
PRAGENSIS.

HIERONYMVS BOHEMVS PRAGENSIS.

OPORTEBAT ſcilicet coniuratos diuinæ veritatis hoſtes, duobus minimũ teſtibus conuinci, vt nihil haberent quod obſtinatiſſimæ improbitati, ne corã hominibus quidem, poſſent prætexere: & par erat fortes & conſtantes in eodem certamine ſocios, pari quoque vel potius eodem triumpho nobilitari. Sequutus es igitur, Hieronyme, Ioannem tuum, à quo ne morte quidem diutius diuidi ſuſtinuiſti. Qui verò fueris & qualem te ipſum in extremo præſertim certamine, in quo poſita eſt victoria, præſtiteris, æquum eſt vt ex teſte minimè omnium fidei ſuſpectæ audiamus, ex quo iudices iniquiſſimi fuiſſe qui te damnarunt coarguantur.

EX EPISTOLA POGII FLORENTINI ad Leonardum Aretinum, Conſtantiæ ſcripta, eadem die qua Hieronymus Pragenſis crematus eſt, nempe III Calendas Iunias, CIↃ. CCCC. XVI. altero poſt Ioannem Huſſum anno.

QVVM multa in hunc Hieronymũ congeſta eſſent quibus arguebatur hæreſis, atque ea teſtibus firmata: tãdem placuit vt publicè ſingulis, quæ ſibi obiicie bantur reſponderet. Ita in concionem deductus, quum iuberetur ad illa reſpõdere, diutius recuſauit, aſſerens ſe debere priùs cauſam ſuã agere, quàm reſpõdere maledictis aduerſariorum. Ita ſe priùs pro ſe dicentem audiendum eſſe aſſeuerabat, tandem ad æmulorum ſuorum probra in ſe congeſta deueniendum.

SED quũ hæc cõditio ſibi denegaretur, tũ ſtans in medio concionis: quænam eſt hæc iniquitas, inquit, vt quũ CCC. XL diebus, quibus in duriſſimis carceribus fui

In ſordibus, in ſqualore, in ſtercore, in compedibus, in rerum omnium inopia, aduerſarios atque obtrectatores meos ſemper audieritis, me vnam horam audire nolitis: hinc eſt, vt dum illis ſingulorum aures patuerunt, atque in tam longo tempore vobis perſuaſerunt me hæreticum, hoſtem fidei, Eccleſiaſticorum perſecutorem, mihi autem me defendendi nulla datur facultas, vos me prius improbum hominem iudicaueritis in mentibus veſtris, quàm qui forè potueritis cõgnoſcere. Atqui, inquit, homines non dii eſtis, non perpetui, ſed mortales: labi, errare, falli, decipi, ſeduci poteſtis. Hic mũdi lumina, hîc orbis terrarum ſapientiores eſſe dicuntur: maxime vos decet elaborare nequid temerè, nequid inconſultè, néue quid præter iuſtitiam faciatis. Equidem ego homuncio ſum, cuius de capite agitur: nec pro me hæc loquor qui mortalis exiſto: verùm indignum mihi videtur ſapiẽtia, aliquid tot viros aduerſum me ſtatuere præter æquitatem, non tam re, quã exemplo nociturum.

Hæc & multa præterea ornatè diſſerebat, ſtrepitu & murmure plurimorum ſermonem eius interpellante. Tandem decretum eſt, vt primùm ad errores, qui in eum conferebantur, reſponderet: deinde loquendi quæ vellet, daretur facultas. Legebantur igitur ex pulpito ſingula capita accuſationis, deinde teſtimoniis cõfirmabantur: tum rogabatur an quid vellet obiicere. Incredibile dictu, quàm callidè reſponderet, quibus ſe tueretur ærgumentis. Nihil vnquam protulit indignum bono viro, vt ſi id in fide ſentiebat, quod verbis profitebatur, nulla in eum nedum mortis cauſa inueniri iuſta poſſet, ſed ne quidem leuiſſimæ offenſionis. Omnia eſſe falſa dicebat, omnia crimina conficta ab æmulis ſuis.

Inter cætera quum recitaretur illum ſedis Apoſtolicæ detractorem, oppugnatorem Romani Pontificis, Cardinalium hoſtem, perſecutorem Prælatorum & Cleri, Chriſtianæ religionis inimicum: tum ſurgens quære-

quærebunda voce, & manibus porrectis: quò nunc me vertam, inquit, patres cõscripti? quorum auxiliũ implo rẽ? quos deprecer? quos obtester? Vosne? At isti persecutores mei vestras mentes à mea salute abalienauerunt quum vniuersorũ hostem me esse dixerũt, eorum præcipuè qui me sunt iudicaturi. nẽpe arbitrati sunt, si etiá quæ in me finxerunt, leuia viderentur, tamen vos vestris sententiis oppressuros communem omniũ hostem atque oppugnatorem, qualem me isti falsissimè mentiti sunt. Ita si eorum verbis fidem dabitis, nihil est quod de mea salute sperandum sit. Multos salibus perstrinxit, multos lædoriis, multos persępe in re mœsta ridere coẽgit, iocando in illorum obiurgationes.

Qvvm rogaretur quid sentiret de Sacramẽto, inquit antea panem, postea verum Christi corpus, & reliqua secundùm fidem. Tum quidam, aiunt te dixisse post consecrationem remanere panem. Tum ille: apud pistorem, inquit, panis remanet. Cuidam ex ordine prædicatorum acriùs inuehenti: Tace, inquit, hypocrita. Alij per conscientiam suam contra se iuranti, hæc, inquit, tutissima est ad fallendũ via. Quendam prępipuum aduersarium, nunquam nisi canem aut asinum appellauit. Quum verò propter criminũ multitudinem ac pondus, res eo die transigi nequiret, in diem tertium est dilata. Qua die cum singulorum crĩminum argumenta recitata essent, ac subinde plurimis testibus adfirmarentur, tũ surgens ille: Quoniam, inquit, aduersarios meos tam diligenter audistis, conueniens est vt me quoque dicentem æquis animis audiatis. Data tandem est, licet multis perstrepentibus, ei facultas dicendi.

Hìc primùm à Deo exorsus, deprecatus est eam sibi mentem dari, eam dicendi facultatem, quæ in commodum ac salutem animæ suæ verteretur. Deinde, scio, inquit, R.D. plures fuisse excellẽtissimos viros, indigna suis virtutibus perpessos, falsis oppressos testibus, ini-

quissimis iudiciis condemnatos. Incipiens autẽ à Socrate, quẽ iniustè à suis cõdemnatũ retulit, nec, quum posset, euadere voluisse, vt duorum quę asperrima hominibus viderentur, metũ demeret, carceris scilicet & mortis. Tum Platonis captiuitatẽ; Anaxagoræ fugam, ac Zenonis tormenta: multo rumpræterea gentilium iniquas damnationes, Rupilii exiliũ, Boetii simul & aliorũ, quos ipse Boetius refert, indignam mortem commemorauit.

DEINDE ad Hebræorum exempla transiit. Et primum Mosen illum liberatorem populi & legumlatorem sæpissimè à suis calumniatum esse dixit, tanquam seductor esset aut contemptor populi. Ioseph insuper à fratribus venditum ob inuidiam, post, ob stupri suspicionem, in vincula coniectum recensuit. Præter hos Esaiam, Danielem, & fermè Prophetas omnes tanquam contemptores Dei, tanquã seditiosos, iniquis circumuentos sententiis. Hinc etiam Susannæ iudiciũ subiecit: multorum præterea, qui quum viri sanctissimi extitissent, iniustis tamen sententiis perierũt. Postea ad Ioannem Baptistam, deinde ad Saluatorem nostrum descendens, falsis testimoniis condemnatos inquit omnibus constare: deinde Stephanum à sacerdotum collegio interfectum, Apostolos autem omnes mortis damnatos, non tanquam bonos, sed vt seditiosos populorum concitatores, contemptores deorum, & malorum operum effectores. Hæc disertè & magna cum omnium attentione disseruit.

ATQVE quum omne pondus causæ in testibus situm esset, multis rationibus docuit nullam his testibus fidem adhibedam, præsertim quum non ex veritate, sed ex odio ac maleuolentia & inuidia omnia dixissent. Tum odii causas ita explicuit, vt haud procul abfuerit à persuadendo: ita erant verisimiles, vt (excepta fidei causa) parua illis testimoniis fides adhibita esset. Commotæ erant omnium mentes, & ad misericordiam flectebantur.

tur. Addiderat enim se sponte ad concilium venisse, ad se purgandum & vitam suam, & studia exposuerat officiorum plena ac virtutum. Dixerat hunc morem priscis doctissimis viris ac sanctissimis fuisse, vt in rebus fidei sententiis discreparent, non ad pessundandam fidem, sed ad veritatem reperiendam. Ita Augustinum & Hieronymũ dissensisse, nec solum diuersa sensisse, sed etiam contraria, nulla hæresis suspicione.

EXPECTABANT autem omnes, vt semel se purgaret retractando obiecta, vel erratorum veniam postularet. At ille nec se errasse asseuerans, nec se retractare aliorum falsa crimina velle ostendens, tandem descendit in laudem Ioannis Hussi ad ignem damnati, virum illum bonum, iustum & sanctum appellans, & illa morte indignum: se quoque paratum quoduis supplicium adire forti animo & constanti, séque inimicis suis cedere & testibus impudenter mentientibus, qui tamen aliquando coram Deo, quem fallere nõ potuerint, essent rationem eorum quæ dixissent reddituri. Magnus erat circumstantium animi dolor: cupiebant enim virum tam egregium saluari, si bona mens adfuisset. Ille autem in sententia sua perseuerans, vltrò mortem appetere videbatur, laudánsque Ioannem Hussum, ait, Nihil illum aduersus Ecclesiæ Dei statum sensisse, sed aduersus abusus Clericorum, aduersus superbiã, fastum ac pompam Prælatorum. Nam quum Ecclesiarũ patrimonia primò deberentur pauperibus, tum hospitibus, deinde ecclesiarum fabricis, indignum illi bono videri, dispendi illa meretricibus, conuiuiis, equorum ac canum saginæ, cultui vestimentorum, & aliis rebus indignis religione Christi.

HIC autem maximi ingenii fuit. Quum interrumperetur sæpius oratio sua variis rumoribus, lacesseretur que à nonnullis sententias eius carpentibus, neminem eorum intactum reliquit, paritérque omnes vlsciſ-

ſcens,vel erubeſcerè coẽgit,vel tacere. Surgente murmure ſilebat,turbam quandoque increpans,poſtea orationem perſequebatur, orans atque obteſtans,vt ſe loqui paterentur quẽ non eſſent amplius audituri. Nunquam ad hos rumores expauit, mente firma atque intrepida.

Illvd verò fuit admirabile memoriæ argumentum. CCC. XL. diebus fuerat in fundo turris fœtidæ atque obſcuræ, cuius aſperitatem ipſemet quæſtus eſt, aſſerens ſe, vt fortem & bonũ virum decet,non propterea ingemiſcere quòd indigna perpeſſus eſſet,ſed mirari aduerſus ſe inhumanitatem. Quo in loco, nedum legendi,ſed ne videndi quidem habuit facultatem. Mitto anxietatem mentis, qua oportuit quotidie illum agitari,quæ omnem memoriam excutere debuiſſet. Tamen cum tot doctiſſimos & ſapientiſſimos viros in teſtes ſuarum opinionum allegaret,tot doctores eccleſiaſticos in medium protulit in ſententiam ſuam, vt ſatis ſuperque fuiſſet ſi toto hoc tempore, ſummo in otio, ſummain quiete,ſapientię ſtudiis operam dediſſet. Vox eius ſuauis,aperta,reſonans erat, quadam cum dignitate:geſtus oratorius, vel ad indignationem exprimendam,vel ad commouendam commiſerationem, quam tamen nec poſtulabat,nec conſequi cupiebat. Stabat im pauidus,intrepidus, mortem non contemnens ſolùm, ſed appetens,vt alterum Catonem dixiſſes. O virum dignum memoria hominum ſempiterna! Non laudo, ſi quid aduerſus inſtituta Eccleſiæ ſentiebat: doctrinam admiror, plurimorum rerum ſcientiam, eloquentiam, dicendi ſuauitatem,argutiam reſpondendi. Sed vereor, ne hæc omnia in peſtem ſuam ſibi à natura fuerint conceſſa.

Datvm deinde ſpacium pęnitendi biduò. Multi ad illum acceſſere viri eruditiſſimi, vt ipſum à ſententia ſua dimouerent, inter quos Cardinalis Florẽtinus eum adiit,

adiit,vt flecteret ad viam rectam. Sed quum pertinacius in erroribus perſeueraret, per concilium hæreſis damnatus,& igni combuſtus eſt. Iucunda fronte & alacri vultu ad exitum ſuum acceſſit: non ignem expauit, non tormenti genus, non mortis. Nullus vnquam Stoicorum fuit tam conſtanti animo,tamque forti,mortem perpeſſus,quàm iſte appetiiſſe videtur. Quum veniſſet ad locum mortis,ſeipſum veſtimentis exuit. Tum procumbens flexis genibus veneratus eſt palum, ad quem poſt ligatus fuit: primùm funibus madentibus, tum cathena nudus ad palum conſtrictus fuit:ligna deinde circumpoſita, pectus tenus non minuſcula, ſed groſſa, paleis interiectis. Quũ flamma adhibita fuit canere cœpit hymnum quendam, quem fumus & ignis vix interrupit. Hoc maximum conſtantis animi ſignum,quũ lictor ignem poſt tergum(ne id videret) iniicere vellet:huc inquit,accede,& in conſpectu accende ignem. Si enim illum timuiſſem,nunquam ad hunc locum, quem fugiendi facultas erat, acceſſiſſem. Hoc modo vir (præter fidem)egregius cõſumptus eſt. Vidi hunc exitum, ſingulos actus perſpexi. Siue perfidia,ſiue pertinacia hoc egerit,certè ex Philoſophiæ ſchola interitum viri deſcripſiſſes.

HIERONYMVS SAVONAROLA.

HIERONYMVS SAVONAROLA ITALVS FLORENTINVS, CONCIONATOR, EX DOMINICANORVM ORDINE.

QVIS verò non miretur tam miseris temporibus tantam in homine cucullato, & quidem sub Dominici, professi iam olim piorum hostis, nomine, pietatem tanto cum zelo coniunctam, quanta hæc in te, Hieronyme Sauonarola, extitisse plurima tua scripta testantur? Sed & ipsa mors tibi laudatissimæ vitæ æstimonium tribuit, téque facilè ab obiectis criminibus falsissimis absoluit: siquidem homini tam perditè scelerato quàm fuit Alexander ille Borgia, Romanus eius nominis Pontifex VI, vsque adeò displicuisse, vt non nisi te indignissimè damnato & cremato quiescere potuerit, maximum esse videtur singularis tuæ pietatis argumentum, quam meritò postea Marcus Antonius Flaminius, excellentissimus poeta, versibus istis optimis celebrauit.

Dum fera flamma tuos, Hieronyme, pascitur artus,
Relligio sanctas dilaniata comas,
Fleuit, & ô, dixit, crudeles parcite flammæ,
Parcite, sunt isto viscera nostra rogo.

Strangulatus est ac postea crematus Florentiæ, postulatu Pontificis Alexandri VI, maximo cum bonorum ciuium luctu, anno Domini

CIↃ. CCCC. XCVIII.

PRAECIPVA CHRISTIANISMI, NOSTRA PATRVMQVE MEMORIA, INTER GERMANOS INSTAVRATI ORGANA.

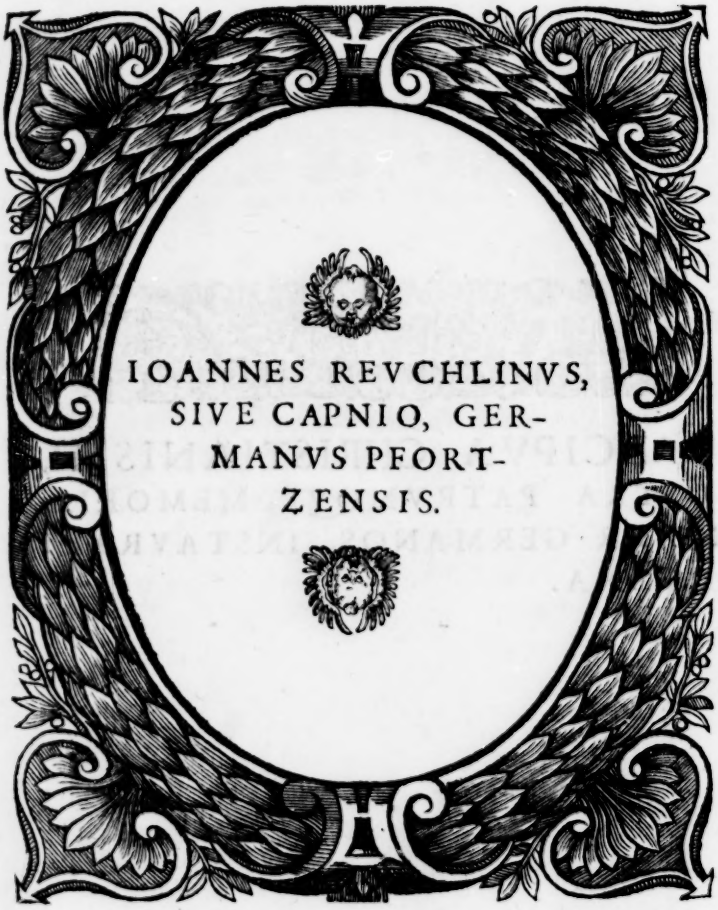
IOANNES REVCHLINVS,
SIVE CAPNIO, GER-
MANVS PFORT-
ZENSIS.

IOANNES REVCHLINVS, SIVE CAPNIO, GERMANVS. PFORTZENSIS.

CONTICVERAT integro penè ſeculo Pietas ad Conſtantienſis ſynodi perfidiam ac crudelitatem obſtupefacta, quanquam aliquot ſubinde martyribus illam minimè interiiſſe fruſtra in medio flammarum ſupplicio ſonorè clamitantibus, quum Pfortza, Marchionatus Badenſis ciuitate, prodiens Ioannes cognomẽto Reuchlinus, (quem græcè Capnionẽ, latinè Fumeum poſſis vocare) incredibili cum ſucceſſu hebreæ linguæ ſtudia iampridem conſopita, coniunctis etiam græcis literis, excitauit: nẽpe vt ex ipſis deinceps fontibus veritatem haurire poſteris liceret. Iſtis verò tam Eccleſiæ neceſſariis, quàm ſuperſtitioni tũc graſſanti exitialibus conatibus ſeſe tenebriones ſophiſtæ, (Colonienſes videlicet, Hocſtrato quodam duce, Matæologi, huius fumi vi, tãquã alter Cacus ex antris ſuis exciti) mox tanta contentione oppoſuerunt, vt Romam vſque, ad Leonem decimum, tunc Pontificem, bonis literis non inimicum, cauſæ cognitio ſit delata. Hîc verò quis futurum credidiſſet, vt, eo ſedente Iudice in quem potiſſimùm hoc telum torquebatur, vinceret veritas? Vicit tamen, damnatiſque, Pontificis ipſius iudicio, ſophiſtis, Capnio; & quamuis non claro prorſus igne, fumo tamen edito qui ſuperiorum temporum caliginem diſcuteret, ſequuturæ mox limpidiſſimæ pietatis flammæ viam præmonſtrauit. Hic enim ille eſt ex cuius auditorio nominatim, præter innumeros alios minus celebres, Oecolampadius, Pellicanus, Munſterus prodierunt.

Obiit in partia magnis auctus honoribus, anno Domini 1518. *cuius* ἀποθέωσιν *Eraſmus poſtea magnopere propterea Sophiſtis inuiſus elegantiſſimé deſcripſit.*

DESIDERIVS ERASMVS.

DESYDERIVS ERASMVS, BATAVVS, ROTERODAMVS.

DESIDERIVM Eraſmũ Roterodamum quamuis inexhauſta ingenij vbertas, pari dicẽdi facultate, ad ſummæ gloriæ faſtigium noſtra memoria euexerit, mihi tamen quædam religio fuit vel in huius ſacrarij limine collocare, vt qui ſuum quoddam, vt in pleriſque, ita in religionis etiam negotio, iudicium ſequutus, & ſuperſtitiones ridendo carpere contentus, res ipſas vſque adeò, vel per ſe vel ab aliis diſcere recuſarit, vt peſſimæ quoque cauſæ patrocinium ſuſceperit. Quum tamen illi tantum bonæ literæ renaſcentes, quantum alij ætatis illius nemini debeant, age, locus etiam illi in hoc veſtibulo, & quidem hoc addito elogio tribuatur.

Ingens ingentem quem perſonat orbis Eraſmum
Hæc tibi dimidium, picta tabella refert.
At cur non totum? mirari deſine, lector,
Integra nam tantum terra nec ipſa capit.

In eundem.

Ἥμισυ τῶ παντὸς πλέον εἶν' Ἀσχραῖος ἔειπεν,
Ἥμισυ δ' ὡς οἶμαι τῶτο λογισάμενος.

Obiit Baſileæ IIII. Idus Iulii, anno Domini CIↃ. CCCCC. XXXVI. annum agens ſeptuageſimum.

MARTINVS LVTERVS,

MARTINVS LVTERVS, GERMANVS ISLEBIVS, ANTICHRISTI ROMANI FLAGELLVM, WITTEBERGENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

HOc vultu fuit Martinus ille Luterus, Islebij in Manssfeldensium Comitum ditione natus, ore toto diuinitus afflatam animi magnitudinem, ipsámque adeò pietatem, cum singulari zelo coniunctam testans: Euangelicæ lucis flammæ, è densissimis tenebris sensim proferendæ, præco à Deo Opt. Max. humani generis miserto excitatus, & quidem (dictu mirabile) ex media Satanæ sentina, pseudomonachorum videlicet Augustinianorum cœnobio, ad repurgandum Dei templum euocatus, eo ipso Antichristo occasionem ei præbente, quem arrepto verbi Dei flagello erat ex occupata Christi domo profligaturus: quem non Cæsares, non Reges, non fulmina ex arce Tarpeïa vibrata, non vllæ innumerabilium Sophistarum phalanges, vel tantillum terruerunt: cuius denique laboribus Ecclesia instaurata, quantum à multis seculis vix cuiquam debet, plura tamen debitura, si tantum in omnibus illum moderationis ac scientiæ retinere, quantum zeli vehementioris diuinitus ipsi concessum erat, peccata hominum, & discipulorum quorũdam turbulentum ingenium per misissent: cui nos carmen hoc triumphale cecinimus.

Roma orbem domuit, Romam ſibi Papa ſubegit,
Viribus illa ſuis, fraudibus iſte ſuis.
Quanto iſto maior Luterus maior, & illa,
Iſtum illámque vno qui domuit calamo?
I nunc, Alcidem memorato Græcia mendax,
Luteri ad calamum ferrea claua nihil.

Obiit placidè anno Domini $\overline{CIↃ}$. $\overline{CCCCC}$. $\overline{XLVI}$. *Februarii die* $\overline{XVII}$, *annum vitæ agens* $\overline{LXIII}$, *quum anno ætatis* $\overline{XXXIIII}$, *qui fuit annus Domini* $\overline{CIↃ}$. $\overline{CCCCC}$. $\overline{VII}$, *Eccleſiam Chriſti cœpiſſet repurgare.*

PHILIPPVS MELANCHTHON.

PHILIPPVS MELANCHTHON, GERMANVS BRETTENSIS, THEOLOGIÆ ET BONARVM OMNIVM ARTIVM DOCTOR WITTEBERGÆ.

QVIS te verò, Philippe Melanchthon, Martino Lutero diuinitus ſuccenturiatum, pro dignitate celebrauerit, ſingulare noſtri ſeculi ornamentũ: vtpote ſummam & eruditionis in omni diſciplinarum genere, & tũ in dicẽdo ac ſcribendo perſpicuitatis, tum in docendo candoris laudem omnium eruditiorum conſenſu, conſequutum? pietate, vitæ innocentia, ac in primis incomparabilis modeſtiæ exemplo, non modò cæteris, verùm etiam teipſo ſuperiorẽ? quẽ denique odit nemo niſi omnium odio digniſſimus. Scilicet hoc tuis laudibus vnum deerat, vt ingrati diſcipuli nonnulli, qui te viuum pene adorarant, mortuum inceſſerẽt: admirabili certè Dei prouidentia, ne quos ipſi ſibi commenti ſunt teterrimos errores, ex te, communi quãdiu vixiſti omnium ferè gentium doctore, didiciſſe viderẽtur. At nos contra, vel ipſa crepante inuidia, venerandã memoriam tuam ſic iuuerit celebraſſe.

Et tu igitur tandem tumuli ſub mole repoſtus,
Die ô Philippe, nunc iaces:
Et quam inuidiſti viuus tibi tute quietem,
Cunctis quietem dum paras,
Ipſa tibi cura & ſancti peperêre labores,
Charum ô bonis cunctis caput.

At tu funde roſas, funde iſti lilia tellus,
Vt lilia inter & roſas,
Quo nil candidius fuit & nil ſuauius vnquam,
Recubet Melanchthon molliter.
Et grauis huic vt ſis caueas, iuueniſve, ſenéxve,
Qui nemini vixit grauis.

Obiit Wittebergæ annos XLII *Theologiam bonáſque artes ſumma cum fide & eruditione & incredibili cum fructu profeſſus, anno Domini* 1560. *Aprilis die* XIX, *quumannos vitæ* LXIII *& dies totidem vixiſſet.*

GEORGIVS ANHALTINVS,

GEORGIVS ANHALTINVS ASCANIÆ PRINCEPS.

GEORGIVM illustrissimis Germaniæ principibus, familia antiquissimę nobilitatis prognatũ, nemo Theologis miretur annumerari, quum hoc ipse viuus sanctissimo zelo affectarit. Sit igitur hoc tanti Principis singulare & rarissimi à multis seculis exẽpli decus, quòd & optimi principis & diligentissimi pastoris munus obiit, vt felices illius subditi haberẽt, quem & in terris dominum agnoscerent, & vt ducem in cælum præeuntem sequerentur. Neque verò tam angustis limitib⁹ cõtineri tot tãtæque virtutes potuerũt. Itaque & vicinæ & longius remotæ Ecclesiæ in tanti viri consiliis, quædam etiam in eius autoritate acquieuerunt, patẽte ipsius domo bonis piisque omnibus, ac præsertim magno illi Philippo Melanchthoni, quem turbulẽtissimis illis Germanici ciuilis belli tempestatibus cõseruatum debemus. Singulari denique omnium virtutum exemplum pius hic Princeps suppeditauit, quod vtinam pauculos saltem inueniat imitatores, qui videlicet eo sint iudicio præditi, vt quod extructum volunt, ipsimet ab Ecclesiarum vastatoribus decepti non euertãt. Salue tu verò Anhaltina nobilissima domus, adiunctúmque tibi splendidissimum istud decus perpetuis seculis tuetor.

Obiit felicißima morte annum agens vitæ duntaxat $\overline{XLVI}$, $\overline{XV}$ *Cal. Nouembris, anno Domini* $\overline{CIↃ}$. $\overline{IↃ}$. $\overline{LIII}$.

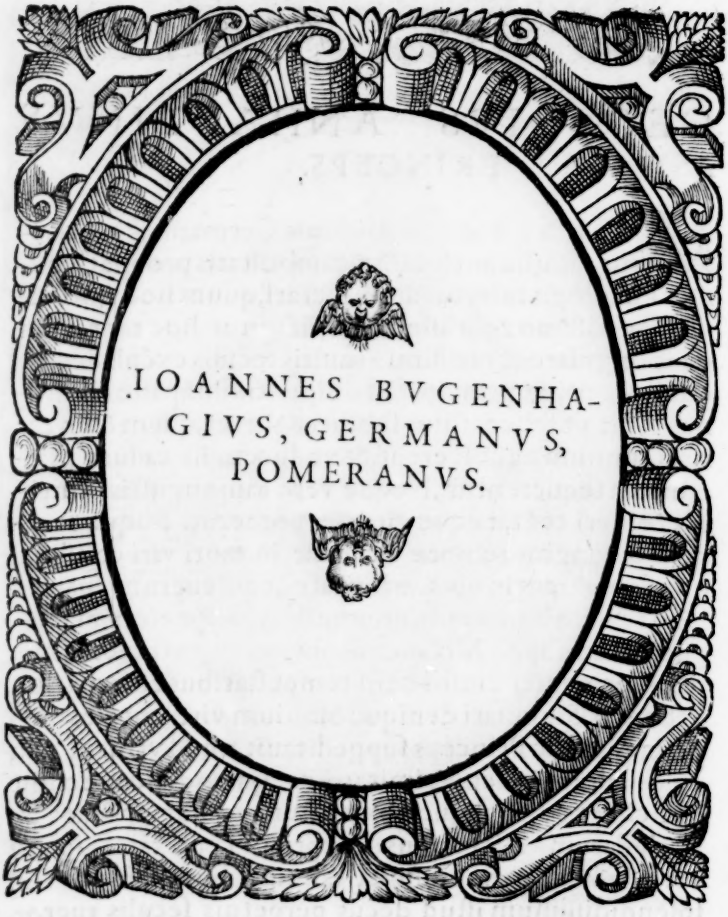
IOANNES BVGENHA-
GIVS, GERMANVS,
POMERANVS.

IOANNES BVGENHAGIVS, GERMANVS, POMERANVS.

IOANNEM Bugẽhagium, ex monaſterii quoque cloacis erutum Luterus in paſtoris munere collegam habuit, moribus quidem diſſimilem, ſed doctrina & vitæ inſtituto penitus concordem. Nam vt ille natura vehemens & aſper, ita iſte manſuetus & moderatus eſt ſemper habitus, quod & ipſius ſcripta teſtantur: in quo fuit hoc quoque eximium, quòd ab ambitione & auaritia prorſus alienus, quum ad altiora ſæpe inuitaretur, in illa ſua ſorte totos annos triginta quatuor, ſumma tum fide tum diligentia vbique præſtita, perſeuerauit, placidè tandem, quum annum ſeptuageſimum tertium ageret, viribus corporis paulatim deficientibus, inter chariſſimorum fratrum manus, beata ſui memoria relicta, defunctus.

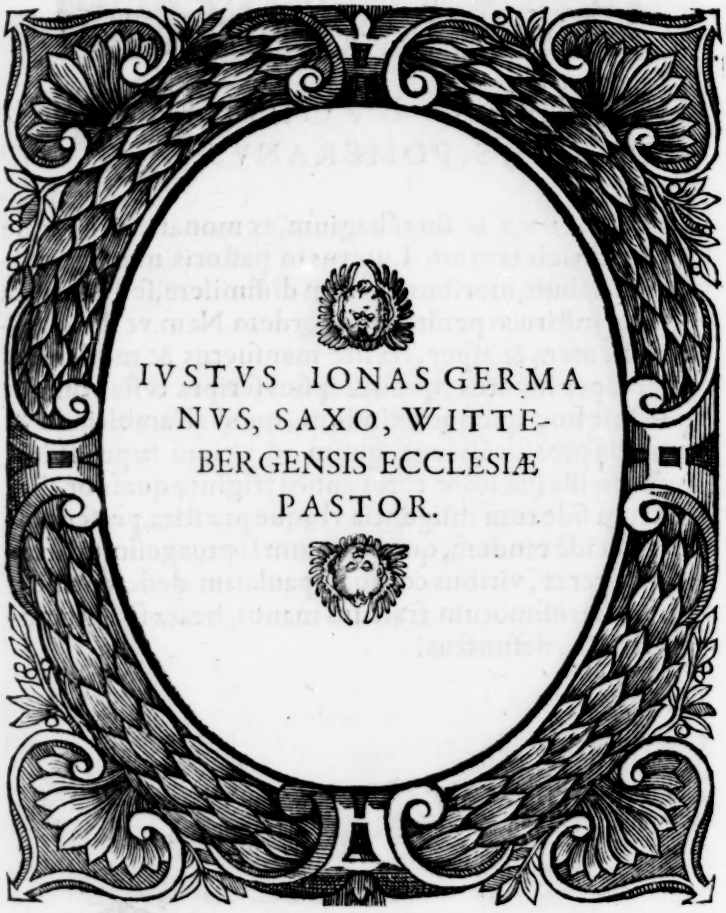
IVSTVS IONAS GERMA
NVS, SAXO, WITTE-
BERGENSIS ECCLESIÆ
PASTOR.

IVSTVS IONAS, GERMANVS, SAXO, WITTEBERGENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

IVSTVM Ionam, iuris humani consultum, Theologia, iuris diuini magistra, sibi cõmodissimũ restitu endæ in Saxonia Ecclesiæ, futurum adiutorem asseruit: in quo munere præstando, neque doctrinam neque prudentiam ipsi defuisse, vel illud ostendit, quòd primis illis turbulentissimis instaurati Euangelii temporibus nihil insigne, nisi ipso conscio, & suas etiam partes agente, in Germania gestũ fuit, vicinarum quoque Ecclesiarũ, ac præsertim Hallensis Saxonicæ inspectore: in cuius etiam veluti sinu Martinus Luterus animam exhalauit.

Obiit autem in Ecclesia Eyssefeldensi, magni illius principis Electoris Ioannis Friderici filiorum in acerrimis illis tempestatibus constantissimus comes, annum agens vitæ sexagesimum tertium, anno Domini CIↃ. IↃ. LXV.

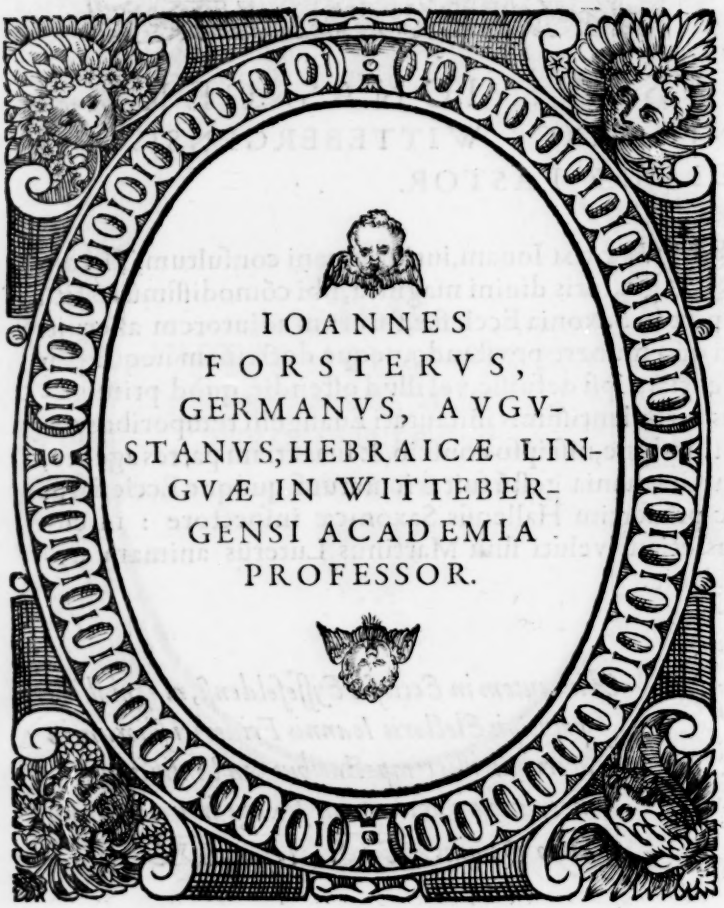
IOANNES
FORSTERVS,
GERMANVS, AVGV-
STANVS, HEBRAICÆ LIN-
GVÆ IN WITTEBER-
GENSI ACADEMIA
PROFESSOR.

IOANNES FORSTERVS, GERMANVS, AVGVSTANVS, HEBRAICÆ LINGVÆ IN WITTEBERGENSI ACADEMIA PROFESSOR.

IOANNEM Forſterũ Auguſta Windelicorũ, Wittebergæ Saxonum, vel Eccleſiæ toti poti⁹ genuit, Hebraicæ linguæ profeſſorem longè doctiſſimum, vt lexicon eius linguæ ab ipſo editum teſtatur: in quo ſicut in ipſis rebus, ſic etiam in vocibus non rarò cæcutiuiſſe Grámaticos hebræos contendit, qua in re vt non omnes habeat adſtipulatores, ſic tamen ad linguam ſacram accuratiùs cognoſcendam doctorum ingenia magnoperè exacuit, iiſdem ſtudiis, quibus contentus vixerat, feliciter anno Domini CIↃ. IↃ. LVI immortuus.

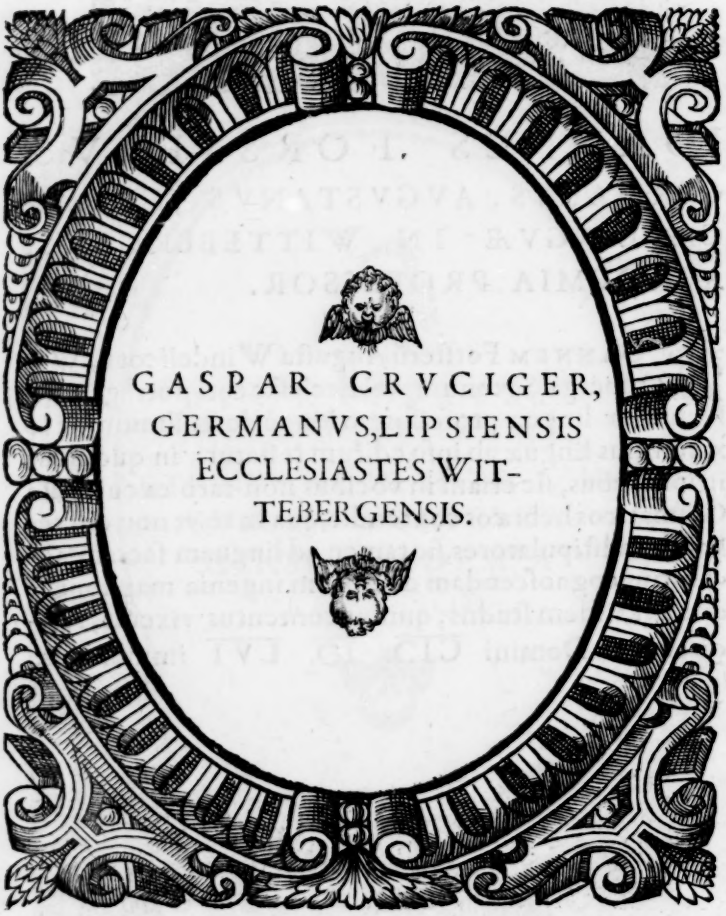
GASPAR CRVCIGER,
GERMANVS, LIPSIENSIS
ECCLESIASTES WIT-
TEBERGENSIS.

GASPAR CRVCIGER GERMANVS, LIPSIENSIS, ECCLESIASTES WITTEBERGENSIS.

GASPARVM Crucigerum res ipſa demonſtrauit fuiſſe Martino Lutero, in opere domini conficiendo, adiũctum: trium linguarum egregiè peritum, ingenio acrẽ, & miræ, vt aiunt, in exſcribendis illius enarrationibus celeritatis: cuius etiam iudicio Luterus in Germanica Bibliorum trãſlatione fertur plurimùm vti conſueuiſſe. Fuit præterea phyſices, tum geometriæ, tum veræ illius Aſtronomiæ, atque adeò Medicinæ quo que mirificè ſtudioſus, adeò vt niſi Theologiæ profeſſionem cæteris omnibus ſtudiis ſapiẽtiſſimè antepoſuiſſet, in ſingulis illis excellere potuiſſe meritò iudicetur.

Obiit autem in ſua ſtatione Wittebergæ, corporis viribus tantum ingeniũ minimè adæquantibus, florente adhuc ætate, anno vitæ videlicet confecto quadrageſimo quinto, anno autem à Chriſto nato CIↃ. IↃ. XLVIII. XVI, *Nouembris.*

IOACHIMVS CAMERARIVS.

IOACHIMVS CAMERARIVS.

GERMANVS, PABEMBERGENSIS, GRÆCÆ LINGVÆ ET PHILOSOPHIÆ PROFESSOR LIPSIÆ.

QVo plures eruditos homines Germania noſtris tẽporibꝰ protulit,eò maior & illuſtrior eſt Ioachimi Camerarii gloria,qui honorata familia Pabembergæ natus, quùm literarum ſtudia cæteris rebus antepoſuiſſet,eò prouectus eſt eruditionis,vt,communi doctorũ omniũ cõſẽſu, peritiorẽ linguæ Græcæ neminẽ, in latina verò lingua diſertiores perpaucos, exactiorẽ autẽ nullum ſcriptorem habuerit Germania,ſicut plurima ipſius monimenta teſtantur. Ad hanc autem in omnibus bonis diſciplinis eruditionem acceſſerat pietas ſingularis,prudentia longo rerum vſu confirmata,quum etiam magno illi Philippo Melanchthoni id ipſum eſſet quod Atticus ille Ciceroni,tantum denique iuuãdæ rei literariæ ſtudium,vt,ſpretis dignitatibus omnibus, quas alioqui facilè ſuis virtutibus conſequi potuiſſet,in nobiliſſimis Academiis Wittebergẽſi,Tubingenſi,Heidelbergẽſi docendo conſumptis aliquot annis, Lipſiæ tãdem poſitis ſedibus,in extrema ſenecta fortiter idem munus obiens,lugẽtibus bonis piiſque omnibus,& mox ſequuturam rerum commutationem præſagientibus,in Domino placidè obdormiuerit:hoc quoque beneficium à Deo cõſequutus,vt doctiſſimos patríque ſimillimos liberos reliquerit.Nos autẽ hoc epigrãmate ſumus illũ proſequuti.

Extinctis olim, Muſæ,fleuiſtis alũnis,
Et vitam veſtra reſtituiſtis ope.
Nos contrà vobis,Ioachimi in funere,Muſæ,
Has miſeri extinctis ſoluimus exequias.
Namque omnes tecum,tecum,Ioachime,Camœnæ
Vt vixere ſimul,ſic periere ſimul.

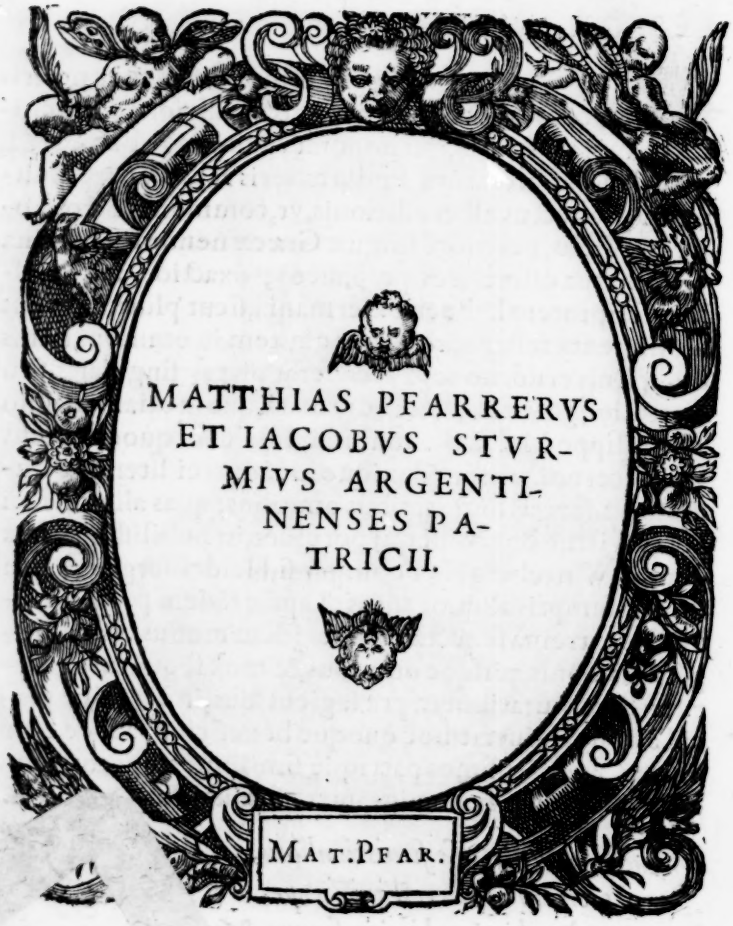
MATTHIAS PFARRERVS
ET IACOBVS STVR-
MIVS ARGENTI-
NENSES PA-
TRICII.
MAT. PFAR.

MATTHIAS PFARRERVS ET IACOBVS STVRMIVS ARGENTINENSES PATRICII.

DVo illa non Argentinenſis tantùm reip. verùm etiam totius Germaniæ lumina, Matthiam Pfarrerum & Iacobum Sturmium, abſit vt ſilétio præteream: vtrunque literis politum, ingenio magno, prudentia ſingulari, pietate eximia, ſtudio in iuuanda patria indefeſſo. Hi ſunt igitur quorum præcipuè hortatu Chriſtianiſmus in vrbe citrà tumultum initio inſtauratus, & ſchola illa celebris, adhibito in conſilium doctiſſimo viro Ioanne Sturmio adhuc ſuperſtite, fuit conſtituta. quorum denique conſiliis Argentinenſis reſp. tum domi ſapientiſſimè gubernata, tum foris fortiſſimè citra vim armorũ, Iacobi præſertim Sturmii facũdia, defenſa, difficillimis aſperrimíſque temporibus ſtetit: adeò quidem vt quemadmodum olim Cicero vnius eloquentiæ vi Ligarium Iulio Cæſari vel inuito reconciliauit, haud paulò aliter Sturmii Cæſari Carolo armato & victori occurrẽtis eloquẽtia omnem illius iram infregiſſe meritò cenſetur. Itaque Pfarrerum ciuitas minimè ingrata (quod antea nemini conceſſum fuerat) ſepties conſulem creauit, & quamuis penè octuogenarium mortuum, tamen non ſecus quàm intempeſtiuè ſibi ereptũ luxit: & Iacobũ Sturmium aliquoties ciuitatis magiſtrum (qui ſummus eſt illius reip. magiſtratus) declaratum, ac licet Pfarrero ætate iuniorem, priorem tamen, anno vitæ videlicet LXIII, qui fuit annus Domini CIↃ.IↃ.LV, mortuum, vt patriæ patrem maximo cum mœrore ſepeliuit. Iſtud tamen in Sturmio fortaſſe quiſpiã meritò reprehenderit, quòd in perpetuo cœlibatu viuẽs, hæredem ſuorum virtutum patriæ videri poſſit inuidiſſe. Sed quid ſi veritus eſt vetus illud & quidem re ipſa frequenter approbatum, Heroum filii noxæ?

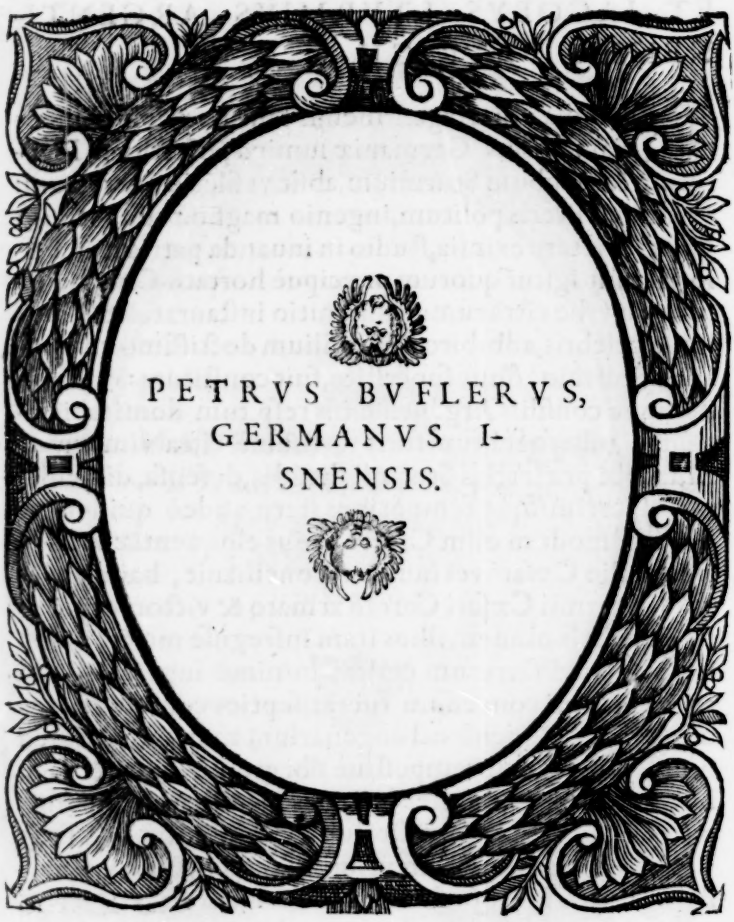
PETRVS BVFLERVS,
GERMANVS I-
SNENSIS.

PETRVS BVFLERVS, GERMANVS, ISNENSIS.

QVo rariores Petri huius Bufleri mercatoris, & quidem locupletis, virtutes fuerunt, eò digniores ſunt quarum exemplum omnibus proponatur. Certarunt igitur in hoc homine cum diuitiis, honeſta mercatura partis, propagandæ veræ pietatis ſtudium incredibile, charitas vera, liberalitas lõgè maxima. Hic enim ille eſt qui Ambroſio Blaucero, domũ ſuã perducto, Chriſtianiſmi Iſnæ inſtaũrandi primus autor fuit: qui, Paulo Fagio ſuaſore, officinam typographicã, accerſitis etiã maximo ſumptu doctiſſimis Iudæis, ad hebræos excudendos libros, nulla non modò lucri ſpe, ſed etiam maximo diſpẽdio, Iſnæ conſtituit: qui quum ex vicinis oppidis non paucis ſelectos adoleſcentes, quorum opera poſtea Eccleſiæ vterentur, Argentinam ſuis ſtipendiis erudiẽdos miſiſſet, Senatum Argẽtinenſem ſancta quadam æmulatione ad ſcholam illam nobilem inſtruendã erexit: cuius domus, vt Abrahami alterius, pauperibus ſemper patuit: cuius vxor vt altera Sara neque liberalitate, neque in ſuſcipienda pauperum, præſertim ægrotãtium inſpectione marito ceſſit: qui denique in ipſa morte ſui ſimilis, bonorum ſuorum trientem piis vſibus conſecrauit, hoc etiam à Domino conſequutus, vt qui piorũ hominum multorum vitam fouerat, diutiſſimè quoque, annos videlicet LXXVI, viueret, anno demum Domini CIↃ. IↃ. LI, anima illi perplacidè reddita cuius gloriam omnibus opibus antepoſuerat viuus.

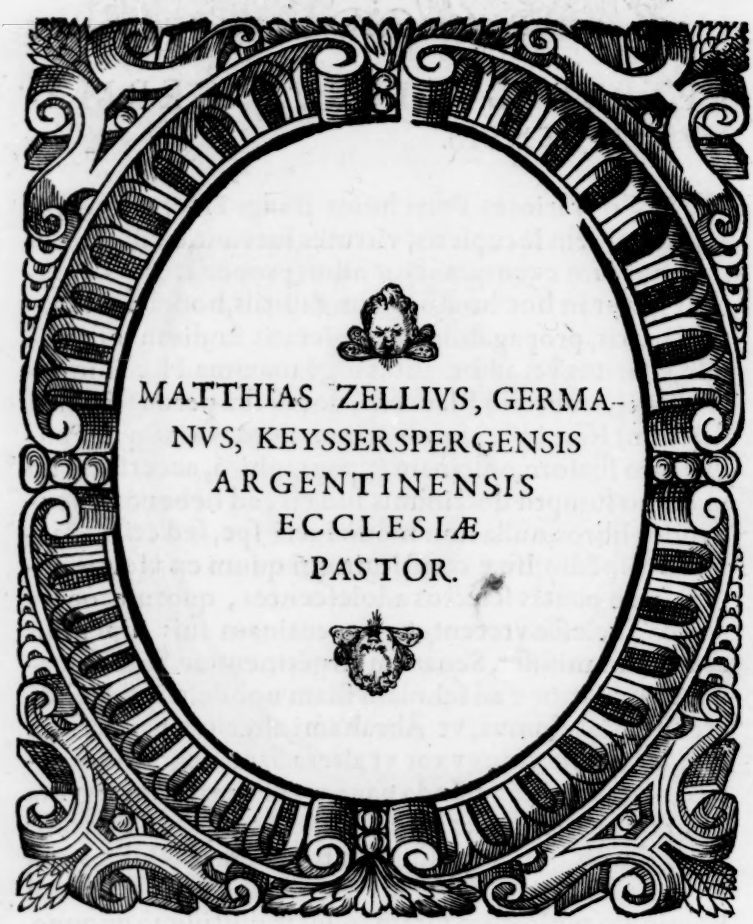
MATTHIAS ZELLIVS, GERMA-
NVS, KEYSSERSPERGENSIS
ARGENTINENSIS
ECCLESIÆ
PASTOR.

MATTHIAS ZELLIVS, GERMANVS, KEYSSERSPERGENSIS, ARGENTINENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

MATTHIAM quoque Zellium, Dei prouidentia ex obſcuriſſimis tenebris, Laurentiani videlicet templi in Argentinenſi ciuitate parochum, ad illam admirabilem Euangelii ſui lucem euocauit: qui primus Antichriſtianæ doctrinæ in vrbe frequentiſſima & epiſcopo ſuo addicta, palam, non ſine magno vitæ diſcrimine, aduerſatus, certare pri⁹ non deſtitit quàm profligatis planè ſuperſtitionibus, Eccleſia, Bucero & Hedione adiutoribus, anno Domini milleſimo quingenteſimo viceſimo nono, autore Senatu, conſtitueretur: homo non doctrina tantùm, ſed etiam chriſtianis virtutibus, ac præſertim modeſtia, temperantia, & charitate in pauperes inſignis. Docuit autē in Argentinēſi Eccleſia annos viginti ſex, anno vitæ ſeptuageſimo primo placidè mortuus anno Domini CIↃ. IↃ. XLVIII.

MARTINVS BVCERVS.

MARTINVS BVCERVS, GERMANVS, SELESTADIENSIS, ECCLESIÆ ARGENTINENSIS PASTOR, ET DEMVM IN ACADEMIA CANTABRIGIENSI THEOLOGIÆ PROFESSOR.

HÆc illa eſt Martini Buceri facies grauitatis comitate temperatæ ſpeculum. Cui ex Dominicanorum cloaca Lutheri voce Wormaciæ coram Cæſare liberè loquentis excito, variiſque poſt inſidiis appetito, ciuitas Argentinenſis reſtitutam apud ſe Eccleſiam debet: cuius & eruditionem ſingularem, & zelum pietatis eximium cum excellente prudentia coniunctum, omnibus ſeculis teſtabuntur tum doctiſſimæ ipſius lucubrationes, & in publicis Imperii comitiis diſputationes habitæ, tum pro Eccleſiarum pace, quamuis non ſatis fœlici ſemper ſucceſſu, labores ſuſcepti. Quæris quam tandem mercedem retulerit? quam nimirum mundus perſoluere piis Dei ſeruis conſueuit. Illum igitur eadem illa tẽpeſtas quæ Germanicas Eccleſias penè peſſundedit, in Angliam vſque expulit: vbi ab Eduardo ſexto religioſiſſimo Rege humaniſſimè except⁹, & in academia Cantabrigienſi Theologiam ſummo cum doctorum piorumque omnium concurſu circiter biennium profeſſus, quum placida morte pridie cal. Martias anno Domini 1551, annum ætatis agens ſexageſimum primum obiiſſet, quinto poſt anno, euerſo poſt Eduardi Regis obitum Religionis ſtatu, & impio apoſtata Reginaldo Polo Cardinali, Mariæ Reginæ temporib⁹ omnia ſuo vnius nutu adminiſtrante, eruto crematóque ipſius

in eadem academia cadauere anno domini 1556, die sexta Febr. martyrii palmam tulit: quarto rursus post anno admirabili rerum vicissitudine sub Elizabeta regnante, iudicio aduersus innocentem publicè rescisso, in integrum restitutus. cui sumus versiculis istis gratulati.

Natales, Bucere, tuos Germania iactat,
Natalibus felix tuis.
Quis verò & quantus fueris, tua scripta loquuntur,
Ad littus orbis vltimum.
De vita si quis rogitet, Germania dicet,
Inuita Bucerum expuli.
Ast ego sic pulsum (pia dixerit Anglia) foui,
Tandemque texi mortuum.
Verùm mox eadem (factum ô immane) sepulcro
Flammis cremauit erutum.
Fallor ego, totus terræna fecis an expers,
Bucere sic cælum tenes?

PAVLVS FAGIVS.

PAVLVS FAGIVS, GERMANVS, TABERNENSIS, ECCLESIÆ ARGENTINENSIS PASTOR, AC TANDEM IN CANTABRIGIENSI ACADEMIA THEOLOGIÆ PROFESSOR.

ABSIT vt mortuos seiungamus quos eadem fides, eadem in vna ciuitate functio, idem exilium, idem denique martyrium coniunxit. Hic igitur ille est Paul⁹ Fagius apud Tabernas Rhenanas, Palatinatus oppidũ, natus: Capitonis (cui postea successit) hebræam linguã Argentinæ profitentis tam diligens, quamuis premẽte paupertate, auditor, vt tandem, ipsis quoque testantibus Iudæis, eius linguæ peritissim⁹ euaserit. Isnã enim ad pastoris munus accito, vt olim Origeni Ambrosius quidã, sic Fagio diuinitus contigit Petrus Buslerus, ex ordine illius ciuitatis senatorio, cuius prõptissima sanctissimáque liberalitate fretus, illum Iudæorum à multis seculis doctissimum Heliam ad se acciuit, & typographiam instituit hebræis excudendis libris, non illis fabulosis, impiis & ineptis, sed vtilibus & ad veram religionem accõmodatis destinatã: maxima quoque proculdubiò præstiturus, nisi difficultates aliæ obstitissent. Tãdem igitur Argentinam euocatum, ibíque tum pastoris tum doctoris munus egregiè sustinentem, eadem illa quæ Bucerum hunc quoque tempestas in Angliam expulit: vbi vix salutata Cantabrigia, anno Domini 1555. pridie Idus Nouembris, annum vitæ 45. agens mortuus, eandem quinto post anno cum charissimo collega Bucero martyrii palmam Marianis temporibus tulit, simul postea cum eodem, sub Eduardo rege, ipsius memoria in integrum restituta.

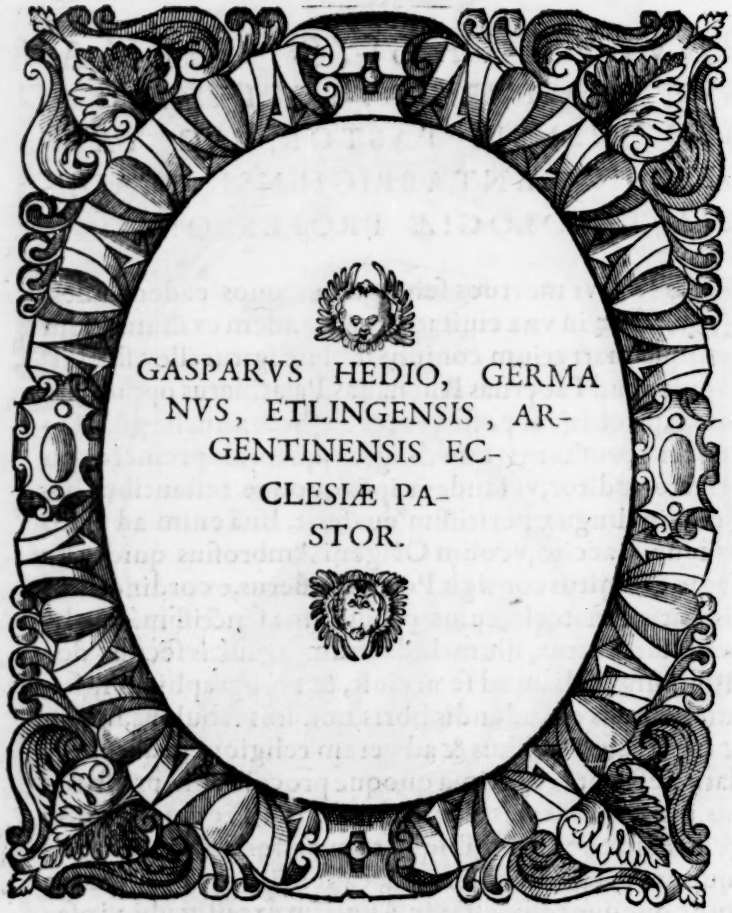
GASPARVS HEDIO, GERMA
NVS, ETLINGENSIS, AR-
GENTINENSIS EC-
CLESIÆ PA-
STOR.

GASPARVS HEDIO, GERMANVS ETLINGENSIS, ARGENTINENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

GASPARVM Hedionem, honesta familia natum, & Basileæ, vixdum renata in Germania Euangelii luce, Matæologiæ doctorem, ac deinceps Moguntinum Ecclesiasten creatũ, ademerat nobis tẽporũ illorum infelicitas, nisi Dominus tum ipsius tum Ecclesiæ suæ misertus, illum veritatis luce Illustratum, Argentinã, Matthiæ Zellio & Martino Bucero, tunc primùm Argentinæ verum christianismum instaurantibus, adiutorem futurum extrusisset: vbi quum Concionatoris munere totos annos viginti tres, summa cum fide ac diligentia perfunctus esset, editis etiam nonnullis historicis scriptis, anno Domini CIↃ. IↃ. LII, XVII. Octobris, magno sui desiderio cunctis relicto, feliciter in Domino obdormiuit.

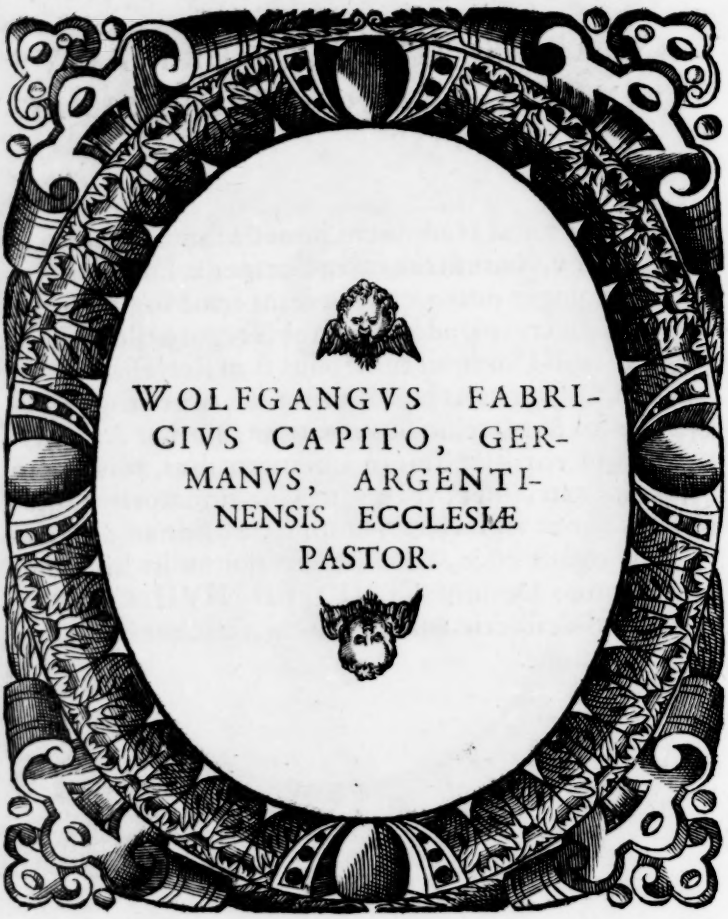
WOLFGANGVS FABRICIVS CAPITO, GERMANVS, ARGENTINENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

WOLFGANGVS FABRICIVS CAPITO, GERMANVS, ARGENTINENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

WOLFGANGI Fabricii Capitonis nomen eruditio singularis in hebraicis præsertim literis,& eximia pietas,nunquá interire patientur:quarũ testimonia pauca quidem,sed luculenta edidit, plura multò habituris posteris,nisi quæ verbis docebat, agendo potius quàm scribendo confirmare maluisset: in eo quidẽ felix,quòd ex hac vita prius euocatus quàm Argẽtinensem Ecclesiam bellorũ tempestatibus exitio proximã videret,charissimis collegis Martino Bucero & Paulo Fagio, exilii in Angliam comes non fuit, sed dux potius in cælum, anno Domini CIↃ. IↃ. XLII, pestis lue sublatus, præiiuit.

WOLFGANGVS MVSCVLVS.

WOLFGANGVS MVSCVLVS, LOTHARINGVS, DVSANVS, IN ECCLESIA BERNENSI THEOLOGIÆ PROFESSOR.

Pacent alii nobiles natales quos nimiũ sæpe vitiis insignibus contaminant: nobilitatẽ autem suã eximiis plurimis virtutibus quod ipsa quoque augusta facies testari videtur, inchoarit Wolfgangus Musculus: quem Dusæ, Lotharingicæ ditionis oppido, Alsatiæ proximo, patre tenuis admodum fortunæ natum, neque paupertas quominus honestis omnibus studiis incumberet, neque monachatus pedicæ (quibus tũc facile fuit homines, pietatis & honesti otii specie, illaqueare) retinuerunt, quominus agnita veritate, Pauli exemplum sequutus, textrinã etiam disceret, qua sese, quietus in domo Dei permanens, nemini grauis, sustentaret. Sed latêre diutius non potuit quem Dominus ad res magnas gerendas à tam paruis initiis destinarat. Itaque Argentinæ magno illi seruo Dei Martino Bucero pietate doctrináque sua approbata, designatus ab Augustana Ecclesia Vrbani Regii doctissimi optimíque viri successor, tantum effecit, vt vrbs illa antea in vtramque partem claudicãs, Euangelicam doctrinã apertè amplecteretur: & ipse tum concionando, tum sacras literas laboriosissimis commentariis illustrando, tum Græcorum scripta latinè interpretando, multis denique obitis pro tuenda vera religione in Imperii comitiis legationibus, clarissimũ in Ecclesia Dei nomen meritò sit adeptus. Sed quæ

Bucerum & Fagium in Angliam expulerat belli tempestas, Musculum quoque frustrà, summo etiam cum vitæ discrimine, in confirmandis suis Augustanis omnia expertum, vrbe excedere coegit: quẽ benigne exceptum inclita Bernensium ciuitas sacros libros maximo cum ecclesiarum omnium fructu interpretãtem totos annos quatuordecim fouit, donec videlicet annum agens vitæ sexagesimum sextum, placida morte; quemadmodum omnibus vtilis, nemini grauis vixerat, III. Cal. Sept. anno Domini 1563, ad dominum migraret: hoc etiã à Deo beneficiũ consequutus vt filium Abrahamum Musculũ relinqueret, fidelem Ecclesiæ Bernensis Ecclesiasten, & in quo renatus meritò videri possit. Nos autem illi sic parentauimus.

Magnum dicere musculum pusillum
Quum sit auribus insolens latinis,
Magnum hunc dicere Musculum quòd ausim,
Quamuis puluere conditum pusillo,
Si causam rogitas, viator: audi.
Haud quaquam fuit iste mus pusillus,
(Ipsum si libeat vocare murem)
Illarum ex numero famelicarum
Quæ felis rapidos verentur vngues:
Sed qui ipsos potius catos rapaces,
Quantumuis solitos potentiorum
Ipsis cum dominis domos vorare,
Viuus perculit, & suo pauentes
Adhuc nomine territat sepultus.
Immo quem tremuit quoque illa rupis
Tarpeiæ arcibus incubans leæna,

Orbis

Orbis magnanimos vorans monarchas.
Magnum & dicere Muſculum pigebit,
Quanuis puluere conditum puſillo?

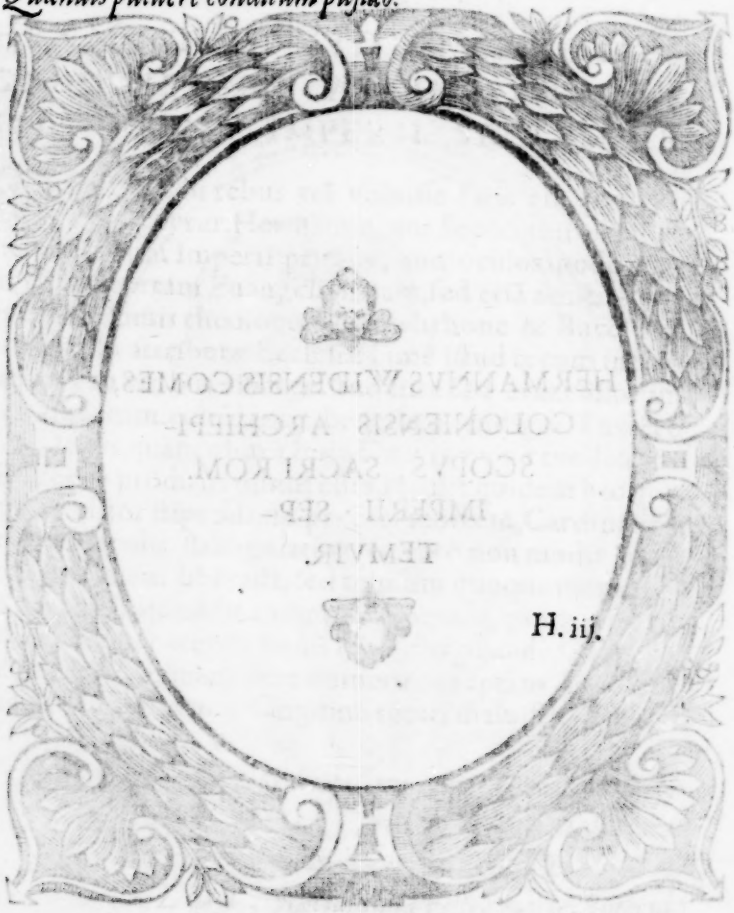

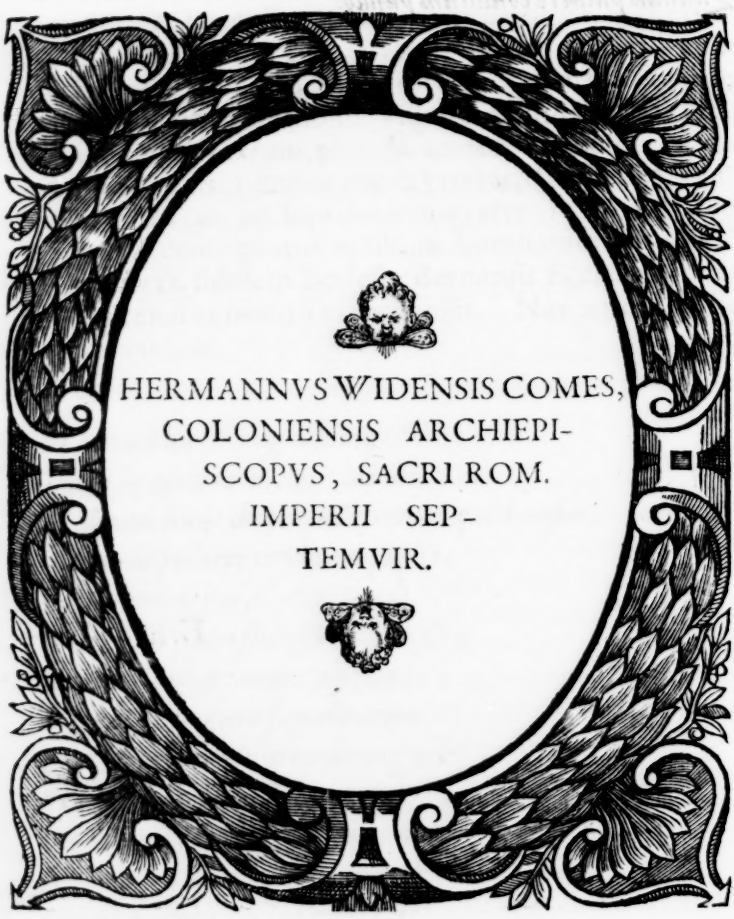
HERMANNVS WIDENSIS COMES,
COLONIENSIS ARCHIEPI-
SCOPVS, SACRI ROM.
IMPERII SEP-
TEMVIR.

HERMANNVS, WIDENSIS COMES, COLONIENSIS ARCHIEPISCOPVS, SACRI ROM. IMPERII SEPTEMVIR.

SI magnis in rebus vel voluiſſe ſatis eſt, quæ tibi laus debetur, Hermanne, qui Septemuirorum Ecclesiaſticorum Imperii primus, non oculos modò aperuiſti ad exortam Euangelii lucem, ſed etiã accitis quoque doctiſſimis theologis Melanchthone & Bucero, vt omnes tibi attributæ Eccleſiæ lumẽ iſtud tecum intuerentur pro viribus efficere ſtuduiſti? Sed erant illorum plerique nimirum tanto beneficio indigni. Tu verò haud ſecus quàm olim à Iuda CHRISTVS à tuo Ioanne Groppero proditus quum eſſes, retulit quidem hic quoque proditor ſtipendium peccati mortem, Cardinalitii galeri vinculis ſtrangulatus: tu verò non modò conſciẽtiam tuam liberaſti, ſed teipſum quoque memorabili ſeculis omnibus exemplo ſuperaſti, quum vltro vi maiori cedẽs, paternis bonis cõtentus, placidè Chriſtianéque viuere, quàm licet immerito ereptam dignitatẽ tuorum ſubditorum ſanguine tutari maluiſti.

Electus hic Archiepiſcopus anno Domini CIↃ. IↃ. X, Cæſare Carolo vim alioqui illaturo ceßit archiepiſcopatu anno Domini CIↃ. IↃ. XLVI, placidißima poſtea morte, Biuerni ſuæ Widenſis ditionis oppido, feliciter mortuus anno Domini CIↃ. IↃ. LII.

ANDREAS GERARDVS.

ANDREAS GERARDVS, FLANDER, HYPERIVS, THEOLOGIÆ PROFESSOR MARPVRGENSIS.

HIc ille eſt Andreas, Hyperius à patria cognominatus, quem Hyperarũ ciuitas non tãtùm Eccleſiæ & academiæ Marpurgenſi, in qua theologiam vir citra controuerſiam eruditiſſimus ſimul & diligentiſſimus, totos annos viginti duos docuit: ſed vniuerſæ potius Eccleſiæ chriſtianæ genuit, vtpote quam ne mortuus quidem libris, ſcientiſſimè ſolidiſſiméque ſcriptis erudire deſinat: plura etiam multò poſteris relicturus niſi maiorem vtilitatis publicæ, quàm valetudinis curam gerentem intempeſtiua mors ſuſtuliſſet, quem mortuum hoc carmine ſumus proſequuti.

Non Hyperis dedit hoc, Hyperi, tibi patria quondam,
Quod ſuperis potius ducis cognomen ab oris:
Nec tibi ſors olim tribuit temeraria nomen,
Andreæ: at ipſa ſuo ornauit te nomine virtus.
Hoc ſancti mores, teneris hoc omnis ab annis
Vita probat, ſuperûm curæ cæloque ſacrata.
Ecquis enim melius, quiſnam te fortius vno
Tarpeia aggreſſus depellere rupe tyrannum?
Certiùs an quiſquam erranti per deuia turbæ
Commonſtrauit iter ſuperas quod ducit in artes?

Macte igitur virtute, Hyperi, quem nec fera totum
Mors domuit, totum nec seruant claustra sepulcri,
Quin superi meliore fouent iam parte receptum,
Altera dum tumulo quæ nunc pars clausa quiescit,
Exanimisque licet iam cœli ad lumen anhelat,
Exigilet fœlix: & quod tu diceris, illud
Euadas, Hyperi, tum re, tum nomine totus.

Obiit Marpurgi vbi annos XXII, & amplius theologiã professus est, anno Domini 1564, Cal. Februarii, annum vitæ agens LIII.

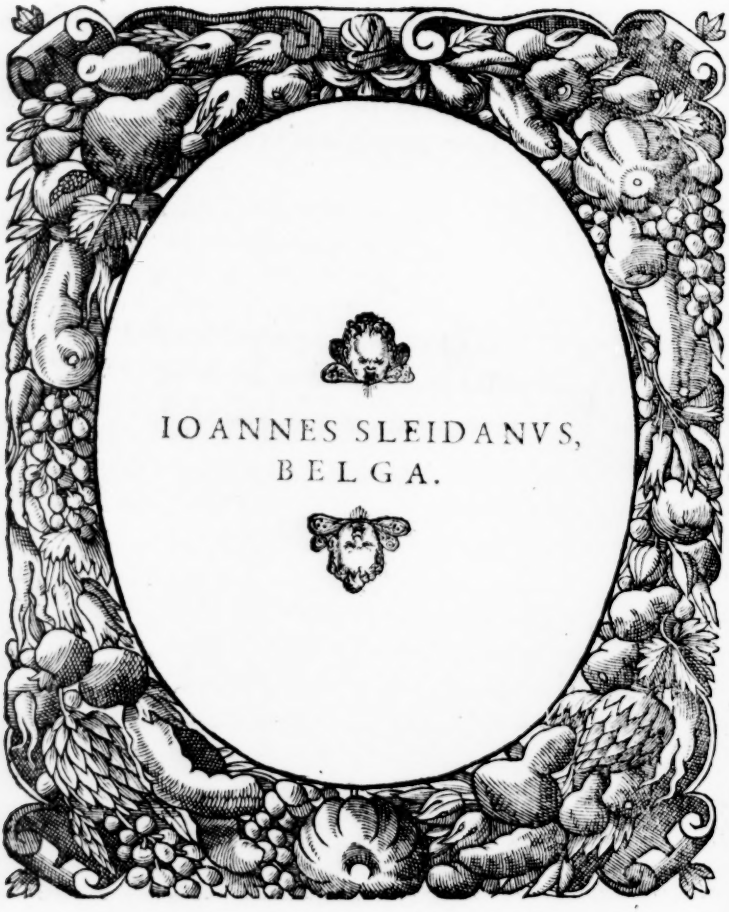
IOANNES SLEIDANVS,
BELGA.

IOANNES SLEIDANVS, BELGA.

IOANNEM, à patria Sleidanum cognominatũ, Lutetiæ bonis disciplinis excultum excepit Argentina, vbi quum & eruditionis & prudentiæ atque pietatis multiplex specimen indidisset, dignus est habitus cui licet peregrino res longè maximi momẽti procurandę committerentur. Itaque tum in Anglia communi Protestantium, quos vocant, nomine, legationem obiit, tum etiam interfuit Tridẽtino conciliabulo ciuitatis Argentinensis legatus: in quo vtroque munere, quamuis difficultatum pleno, talem se præstitit, vt magnam ab iis, à quibus missus erat, laudem reportarit. Sed æternum illi⁹ laborum testimonium est historia illa de reip. & religionis in Germania statu ab initio instaurati à Lutero Christianismi diligentissimè viginti quinque libris, non hortante modò, sed etiam materiam ei suppeditante clarissimo viro D. Iacobo Sturmio, verissimè simul & elegantissimè perscriptaa, adiecto etiam de quatuor monarchiis eruditissimo commẽtario: hanc ipsius gloriã, quamuis nõ absque insigni Ecclesiæ totiúsque Germanici imperii detrimẽto, augente eorũ culpa, qui, siue negligentia, siue præpostero metu, siue quòd illum æquare se posse desperarant, conticescere, réque tam memorabiles pati silentio perire, quàm opus ab illo cœptum persequi maluerunt. Obiit autem Sleidanus Argentinæ ex epidemico morbo, anno ætatis dũtaxat quinquagesimo, qui fuit annus Domini CIↃ.IↃ.LVI.

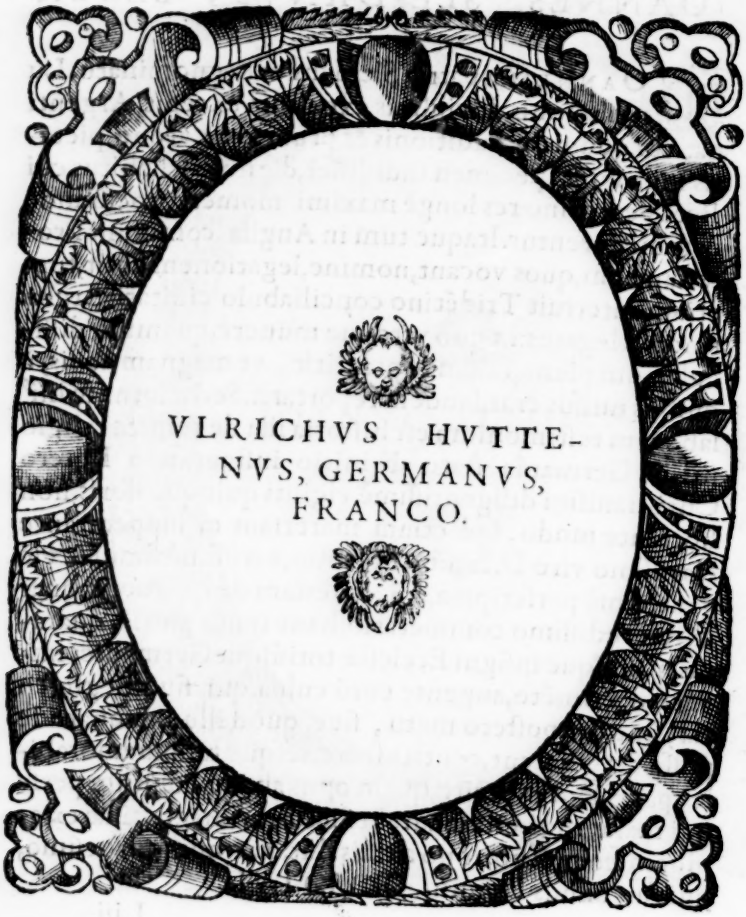
VLRICHVS HVTTE-
NVS, GERMANVS,
FRANCO.

VLRICHVS HVTTENVS, GERMANVS, FRANCO.

VLRICHVM Huttenum generis nobilitatem, gentilitio cognomẽto, & virtute quoque militari teſtatam, animi vigor inſignis magis etiam nobilitauit, quum ad eruditionem non paruam, acumen quoque & feſtiuum in primis ingenium ad poeticen natum, (ſicut variis carminibus & aliquot etiam lepidiſſimis dialogis declarauit) adiunxiſſet, eáſque dotes ad veræ pietatis propugnationẽ contuliſſet, acrior tamen, & mordacior, vt multò ſolidiorem ac viuaciorem gloriam meritò fuerit adepturus, niſi mors illum intempeſtiua, annum videlicet ætatis triceſimum quintum agentẽ, priuſquam illa ingenii vehementia matureſceret, è viuis ſuſtuliſſet.

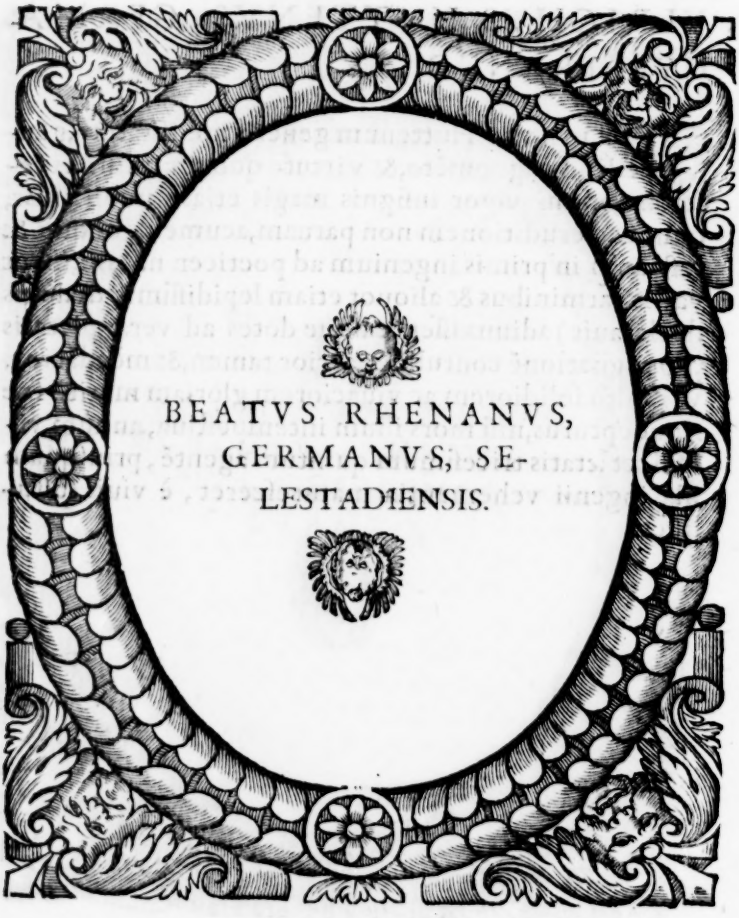
BEATVS RHENANVS,
GERMANVS, SE-
LESTADIENSIS.

BEATVS RHENANVS, GERMANVS, SELESTADIENSIS.

BEATVM Rhenanũ,quomin⁹ vt nomine ita reipſa quoque penitus beatè vixiſſe arbitremur,illud obſtat quòd veram religionem ſic approbarit, vt illã tamẽ apertè non ſit profeſſus, ſiue iſtud timiditate quadam fecit, homo vſque adeò tranquillioris vitæ appetens,vt in patria nullum publicum munus vnquam ſubire,ac ne vxorem quidem,quanquam vnicus patris hæres,& quidem ſatis locuples ducere ſuſtinuerit:ſiue quòd ſeſe cuiuſpiam aliquando communi conſenſu conſtituendæ in religione concordiæ ſpe paſceret:ſiue potius Eraſmi exemplum hac etiam in re aliquater us ſequutus,cui plurimum in omnibus tribuebat,& quem Baſileæ ſtudioſiſſimè coluerat. Vteũque ſit,multùm illi ſedulo & pererudito antiquitatum obſeruatori,omnes bonarum literarũ ſtudioſi debẽt, vt qui,&ſi nõ omnia ſit aſſequutus,plurima tamen acutè ac diligenter animaduerterit,&aditũ ad alia cognoſcenda multis ante tenebris obſitum aperuerit:quod & illi de Germanicis rebus libri,& doctiſſima tũ Tertulliani,tum etiam Taciti,Plinii,Liuii, Senecæ,Paterculi recognitio,abundè demonſtrat. Vixit igitur in patria cœlebs inculpatè,gratus omnibus, nemini grauis,ad ſexageſimum vſque ſecundum annum,quo ex balneis rediẽs,Argẽtorati eſt mortuus,anno Domini CIↃ. IↃ. XLVII, indeque in patriam,ei inſtructiſſimã bibliothecham legarat,deportatus,ibíque meritiſſimo & honorificentiſſimo cum elogio ſepultus.

SEX GERMANIÆ EXIMII MARTYRES.

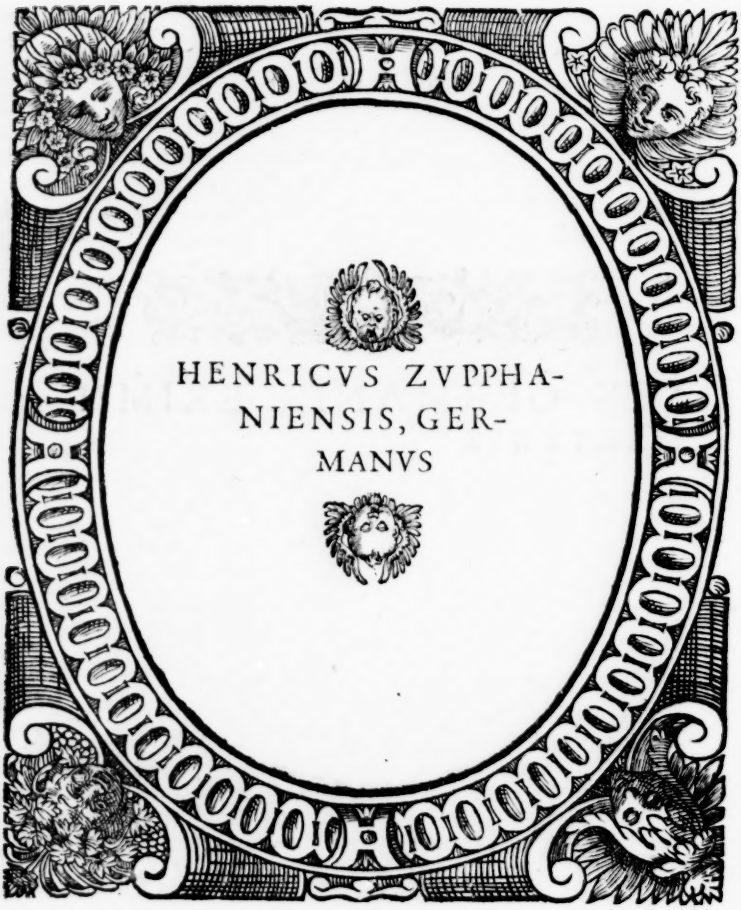
HENRICVS ZVPPHA-
NIENSIS, GER-
MANVS

HENRICVS ZVPPHANIENSIS, GERMANVS.

HENRICVM Zupphanienſem ex academia Witebergenſi, in qua doctis omnibus ac preſertim Philippo Melanchthoni chariſſimus aliquandiu vixerat, in Dithmarſiam ad cæleſtem propagandam doctrinam anno Domini CIↃ. IↃ. XXII. euocatum, & à Monachis tandem poſt infinita ſuperata diſcrimina Altorffio expulſum, neque tamen propterea de priſtino zelo quanquam remittentem, excepit Meldorffium, vbi Dominicanorum impulſu à tumultuante plebe eodē momento captus, omni crudelitate excarnificatus, indictáque demum cauſa vſtulatus, ſeſe quaſi Germaniæ primitias, anno Domini CIↃ. IↃ. XXIIII, conſecrauit

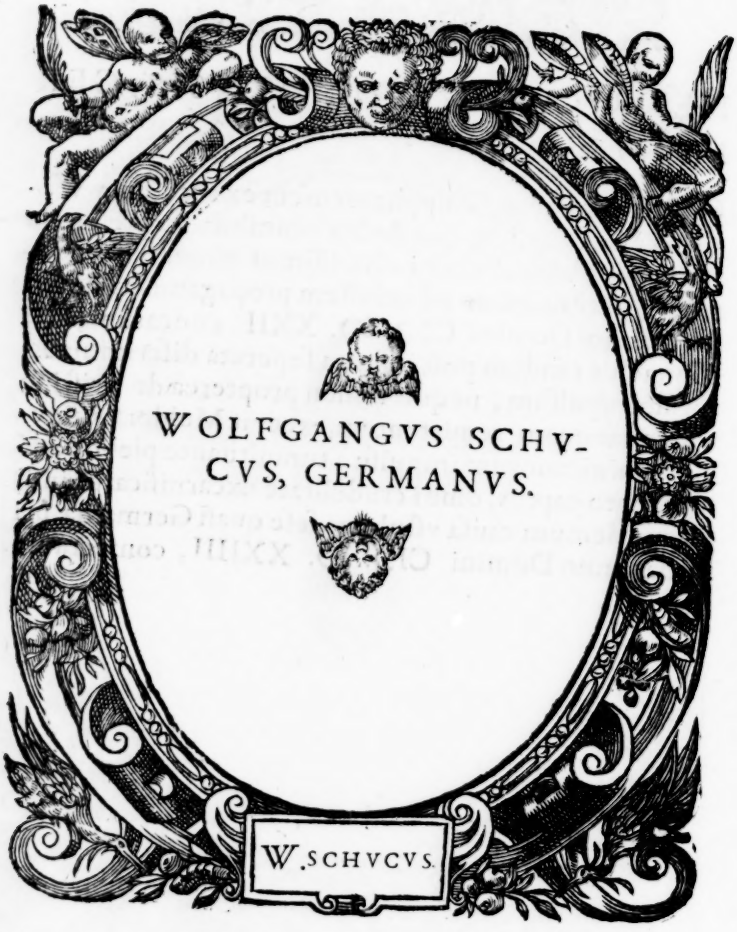
WOLFGANGVS SCHV-
CVS, GERMANVS.
W. SCHVCVS.

WOLFGANGVS SCHVCVS, GERMANVS.

HVIVS altero poſt anno veſtigia ſequutus Schucus in Lotharingiæ oppidulo quod S. Hippolitũ vocant, Euangelium conſtanter tum voce, tum etiam erudito ad Antonium ducem ſcripto profeſſus, quum ob eam rem periclitari ciuitatem ipſam vidiſſet, boni illius paſtoris exemplum ſequutus, vltrò Nanceium ad principem venit, vbi in teterrimum carcerem coniectus, indéque crudeliſſimi Franciſcani Monachi Bonauenturæ Renelii conuitiis oppreſſus, & mox ad ignem abreptus, ea conſtantia pyram accenſam Pſalmum quinquageſimum primum decantans ſubiit, vt mortem ipſam laceſſere videretur, XIX Auguſti, anno Domini CIↃ. IↃ. XXV, duobus paulò poſt ex iudicum numero, à quibus damnatus fuerat, ſubita morte ſublatis.

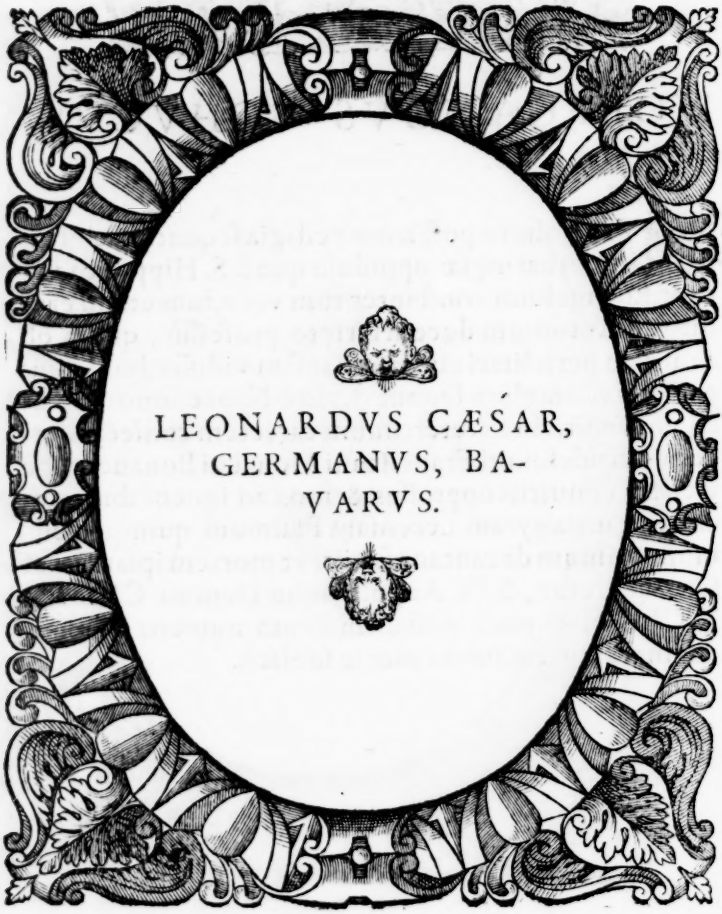
LEONARDVS CÆSAR,
GERMANVS, BA-
VARVS.

LEONARDVS CÆSAR, GERMANVS, BAVARVS.

LVDOVICVM, cognomento Cęsarem, honesta familia ortum in Rabę, Bauarię oppidulo, liceat nobis Imperatorem etiam nominare, veterum Romanorum more, suos duces rebus egregiis gestis hac acclamatione honestantium: vt qui proditorię vivendi moribundi patris obtentu Witteberga accitus, & mox pro hęretico damnatus, quo crudelius vstulatus fuit, eo gloriosiore exitu de morte ipsa, anno Domini CIↃ. IↃ. XXVII, XVI Aprilis, dignum etiam sua virtute prędonem Martinum Luterum nactus, triumphauit.

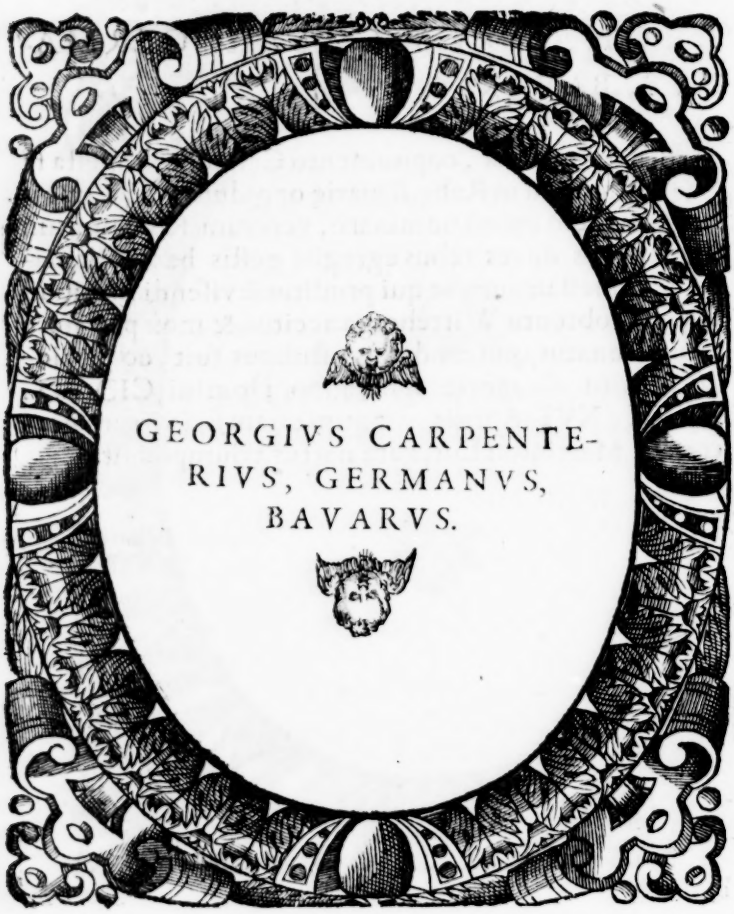
GEORGIVS CARPENTE-
RIVS, GERMANVS,
BAVARVS.

GEORGIVS CARPENTERIVS, GERMANVS, BAVARVS.

ALTERVM eodem anno vertente, insignis alius Christi athleta Georgius Carpenterius, Monaci, quę est Bauarię metropolis, in eiusdem generis certamine triumphum egit, sed eò celebriorem, quòd & in vrbe frequentiore,& in spectatiore pugna fides ipsius magis enituit, quum & oblatam si modò veritatem euocaret vitę veniam palàm respueret,& aduersariis in ipsa morte fortiter repulsis,hoc verum (diceret) vobis fidei meę signũ esto,quòd IESV nomẽ ad extremũ vsque halitum inclamabo,quod & sanctè,quamuis veluti repetitis mortibus vstulatus,ipsis obstupescentibus carnificibus, reipsa pręstitit.

PETRVS FLISTEDIVS, ET
ADOLPHVS CLA-
REBACHIVS, GER-
MANI.

PETRVS FLISTEDIVS, ET ADOLCLAREBACHIVS, GERMANI.

ANNO inſequente, nempe CIↃ. IↃ. XXVIII, multis calamitatibus, fame videlicet, eóque morbo quem Anglicum ſudorem vocant, vaſtatione denique per Turcas Hungarię illata, inſigni, clamantibus ad rauim Colonienſibus Theologis, iram Dei non niſi Luteranorum, quos vocabant, ſuppliciis expiatum iri, duo iſti eruditione, & pietate, aliiſque virtutibus inſignes iuuenes, Coloniœ eodem penè momento, ad dicendam cauſam & ad ſupplicium abrepti mutuò ſeſe cohortantes, veritatem beata morte ſanxerunt, tam fœcundis ipſorum cineribus factis, vt malos ipſos conſultores ſiue mox conſilii tum puduiſſe tum pœnituiſſe conſtet.

PRÆCIPVI INSTAVRATORES RESTITVTI NOSTRA MEMORIA IN HELVETIA, VICINISQVE REGIONIBVS VERI CHRISTIANISMI.

HVLRICHVS ZVINGLIVS.

IOANNES OECOLAMPADIVS.

HVLRICHVS ZVINGLIVS, HELVETIVS TVGIENSIS, ET IOANNES OECOLAMPADIVS GERMANVS, CHERVSCVS, WINSPERGENSIS, ILLE QVIDEM TIGVRINÆ, HIC VERO BASILIENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

OPAR nobile Synaſpiſtarum Hulrichũ Zuingliũ Tigurinæ & Ioannem OEcolampadiũ Baſilienſis eccleſiarum nobiliſſimarum inſtauratores ! vtrunque ex Antichriſti faucibus omnipotentis Dei manu, ad illum verbi dei gladio iugulandum erutũ: quorum ſecundum Deum excellenti doctrinæ, ſummæ fidei, laboribus incredibilibus, inuictæ denique cõſtantiæ, tot vbique animæ, ac præſertim Alpinarum gentium pars longè maxima, aſſertionem ex antichriſti tyránide in chriſtianam libertatem debẽt: longius etiam multò progreſſuris, niſi, ſic merentibus hominũ peccatis, opus Domini à quibuſdam (proh dolor) eius ipſius architectis fuiſſet impeditum. Quos autem CHRISTI fortiſſimos athletas, mutuas ſibi operas tradentes, idem pietatis amor coniunxerat, mors eodem anno ſuperueniens, diuerſa tamen, ad exiguum tempus ſeparauit. Bello ſiquidem ab iis exorto qui fulgorem Euangelii ferre non poterant, Zuinglium in caſtris miniſterio ſuo fungentem, hoſtilis manus cæſum cremauit, vt ſerui ſui obitum Deus dupli ci decore coronaret. Quod enim ſanctius aut honeſtius cuiquam mortis genus contigerit, quàm ſi pro patria ſimul & pro Dei gloria moriatur? OEcolampadiũ verò non ita multò poſt Baſileæ gregem ſuũ, peſte graſſan

te

te vehementer afflictum, tum verbo Dei tum integerrimæ vitæ exemplis consolantem, idem morbus placidè in Christo morientem, commilitoni suo rursum in meliore illa vita cælesti adiunxit. O fœlix (iterum inquam) Dei seruorum iugum, si subigi & seri sese ab istis passus esset mundus. Nos autem gratis hominibus succinentes, agedum sic vtrique parentemus.

HVLRICHO ZVINGLIO.

Zuinglius arderet gemino quum sanctus amore,
Nempe Dei in primis, deinde etiam patriæ,
Dicitur in solidum se deuouisse duobus,
Nempe Deo in primis, deinde etiam patriæ.
Quàm bene persoluit simul istis vota duobus,
Pro patria exanimis, pro pietate cinis!

IOANNI OECOLAMPADIO.

O Ecolampadius, serena nuper
Lampas, æde sacra Dei coruscans,
Qualis limpidiórue, puriórue
Vix vllis micuit lucerna seclis,
En mortis iacet obrutus tenebris.
At vobis malè sit, malæ tenebræ,
Lucis munere quæ breui fruentes,
Eheu, nos miseros homunciones
Nocte sic premitis tenebricosa.
Sed bene hoc cecidit, nigræ ô tenebræ,
Quòd dum ipsam petitis, malæ, lucernam,

Laternam tamen obruistis vnam:
Laterna vt lateat quidem hîc sepulta,
Ipsa sed magis emicet lucerna.

Cæsus est ac mortuus crematus Zuinglius anno Domini 1531, die Octobris XI, anno vitæ XLIIII. Oecolampadius autem anthrace correptus Basileæ obiit eodem anno Cal. Decembris, anno ætatis XLIX.

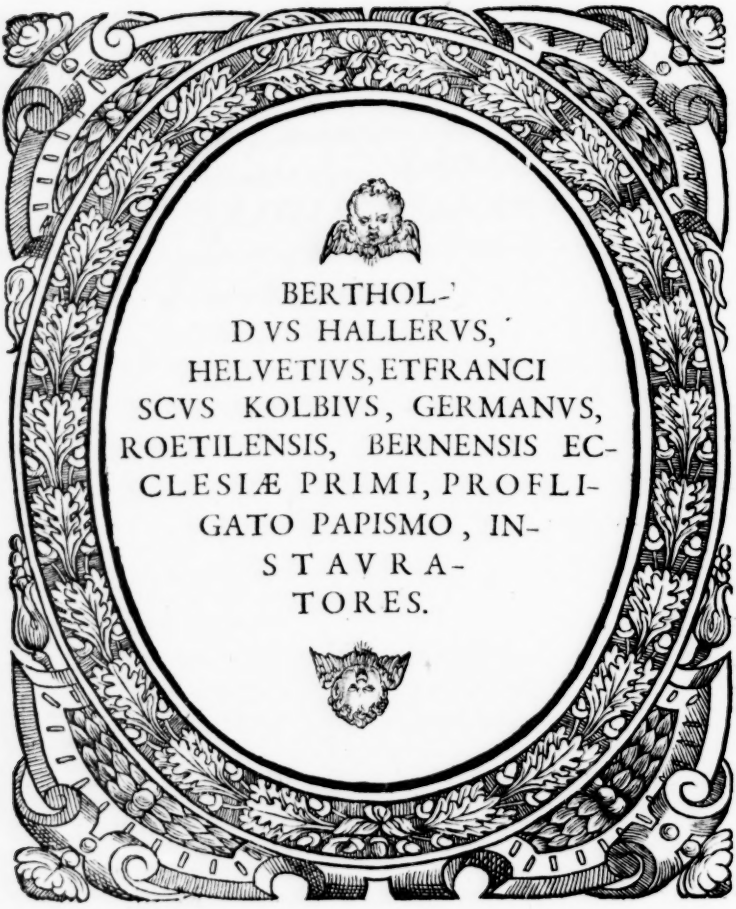
BERTHOL-
DVS HALLERVS,
HELVETIVS, ET FRANCI
SCVS KOLBIVS, GERMANVS,
ROETILENSIS, BERNENSIS EC-
CLESIÆ PRIMI, PROFLI-
GATO PAPISMO, IN-
STAVRA-
TORES.

BERTHOLDVS HALLERVS, HELVETIVS, ET FRANCISCVS KOLBIVS, GERMANVS, ROETILENSIS, BERNENSIS ECCLESIÆ PRIMI, PROFLIGATO PAPISMO, INSTAVRATORES.

QVANTVM illuſtri Bernenſium Reipubl. chriſtianæ omnes Eccleſiæ, tantum ipſa Berna duobus iſtis, omni virtutum genere, ac præſertim pietate præſtantiſſimis viris, reſtituto, ipſorum potiſſimùm opera, chriſtianiſmo debet. Quorum ille poſtquam Coloniæ gradum Theologiæ primùm adeptus eſſet, canonicus ſimul ac concionator Bernæ conſtitutus, veritate paulò poſt ex ore ſimul & ſcriptis Hulrichi Zuinglii cognita, tam fortis illius propugnator fuit, vt Ioanne Eckio, illo Romanenſium ſophiſtarum acutiſſimo, in Badenſibus totius Heluetiçę gentis comitiis, publica diſputatione confutato, Berna anno conſequente papiſmum eiurarit: hic verò quum illorum temporum infelicitate abreptus, Baſilęa ex S. Martini ſchola, vbi iuuentutẽ aliquádiu docuerat digreſſus, & in Sueuia, tranquillioris ad exercẽda ſtudia vitæ ſtudioſus, monaſticá vitá eſſet profeſſ⁹, deinceps perſpecta & ipſe veritate, Bernã ob erudi tionis & pietatis famã accitus, ac Bertholdo in cõcionãdi munere cõiunctus fuit. Itaque poſtea mutuas tradentes operas, anno Domini 1527. indicta Magiſtratuum decreto publica diſputatione, papiſmi defẽtores ex Dei verbo reuicerũt, adeò vt communi conſenſu tũ in vrbe, tũ in vniuerſa, quæ ampliſſima eſt, illius reip. ditione, vera Euangelii reſtitutio ſit recepta: in quo ſtadio feliciter

vterque tũ puræ doctrinæ præceptis,tum integerrimæ vitæ exemplo cunctis preiens ad obitum vſque perſeuerauit,Kolbius quidem ſeptuagenarius anno Domini 1535. mortuus:Hallerus autẽ anno inſequente ,immatura planè morte,quum annum vitæ duntaxat quadrageſimum quartum ageret , in Domino piè placidéque hac vita defunctus.

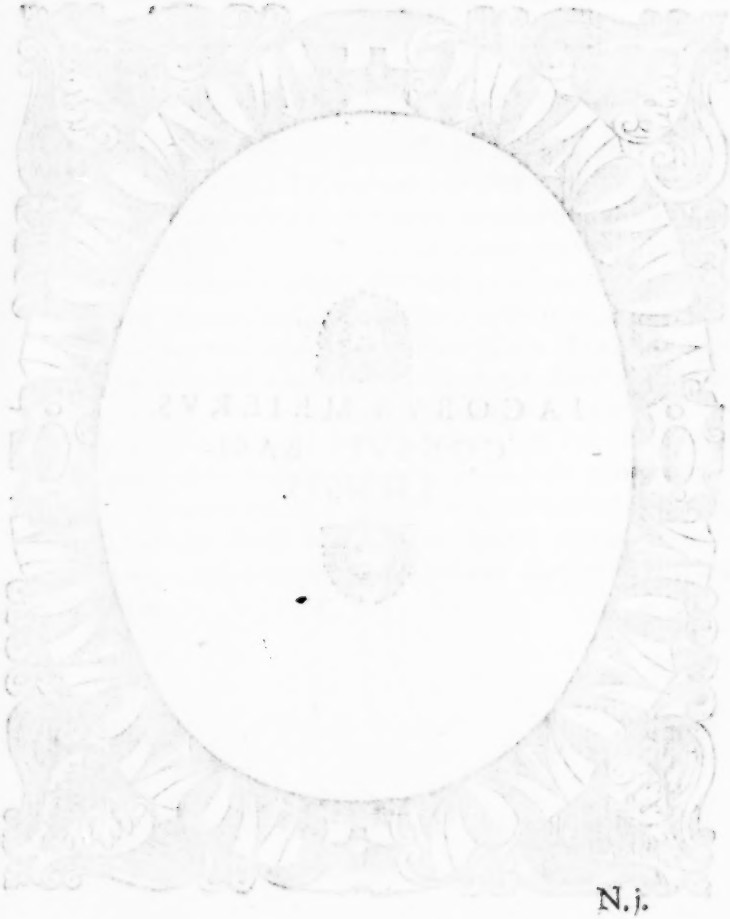

IACOBVS MEIERVS,
CONSVL BASI-
LIENSIS.

IACOBVS MEIERVS, CONSVL BASILIENSIS.

QVVM pleroſque ornare ſoleat Magiſtratum dignitas, hic cõtra Tribunatũ ſimul & Conſulatum, ad quas ſuæ illum virtutes in patria extulerunt, maximis difficillimíſque geſtis rebus, exornauit: bello videlicet, quod ruſticorum vocant, ſumma prudentia cohibito: vera religione, admirabili quadam fœlicitate, in vrbem, citra magnas turbas, anno Domini 1529. recepta: academia paulatim collabente in integrum reſtituta, ciuibus denique ad antiquam morum ſimplicitatem & integritatem ipſo quoque habitu teſtandam reuocatis: quibus ſtudiis incumbentem & iam annis non minus quàm meritis grauem quum peſtis, anno Domini 1541, ſuſtulisſet, ciuitas illum haud ſecus quàm patriæ parentem luxit, publicóque honeſtiſſimo elogio ſepultum decorauit.

AMBROSIVS BLAVRERVS.

AMBROSIVS ET THOMAS BLAVRERI, FRATRES, CONSTANTIENSES, CIVITATIS CONSTANTIENSIS, ILLE QVIDEM PASTOR, HIC VERO CONSVL.

HOc illud eſt par fratrum, quo haud ſatis ſcio an vllum hiſce temporibus extiterit plurimis diuinis donis cumulatius. Vterque ſiquidem parentibus ciuitatis Conſtantienſis nobiliſſimis natus, non modò eruditione, pietate, prudentia, verùm etiam facundia ſingulari excelluit: & hic quidem auctoritate ac conſilio patriam, quandiu libera fuit, Conſul feliciſſimè gubernauit: Ambroſius verò quaſi diuinitus hoc nomen ſortitus, totúſque à teneris annis promouendæ CHRISTI glorię addictus, ſicut zelo (vt tempora tunc ferebant) prępoſtero monachatum erat profeſſus, ita, ac etiã multò ardentius, veritatem agnitam amplexus, chriſtianiſmum in patria reſtituit: Bernæ, Vlmæ, Wormaciæ, fidis paſtoribus ac doctoribus ſuccenturiatus, veritatis hoſtes profligauit: Tubingæ conſtitutam Eccleſiam fulciuit: Conſtantia denique (cuiuſcunque tandem culpa id factum ſit) vi maiori cedente, vterque patriæ conſpectu, cæteriſque bonis carêre, quàm tantæ inconſtantiæ ſpectator & particeps eſſe maluit. Et quidem Thomas in vicinam Heluetiam ſeſe recipiens, Scipionis illius Africani maioris memoriam renouauit: Ambroſius autẽ in incępto perſiſtens, honeſtè recuſato maiorum eccleſiarum onere, Bielis primum, quod oppidulum eſt Neocomo proximũ & Bernenſibus confœderatũ, ac demum Vitoduri, non procul Tiguro, maxima cum modeſtiæ laude, gratis prædicandi Euangelii munere perfunctus, tandem, quùm annum vitæ ageret LXVII, placidiſſima morte, ingrata patria neutrius oſſa ſeruatura, beatus ad Dominum emigrauit.

HENRICVS BVLLINGERVS.

HENRICVS BVLLINGERVS, BREMGARTENSIS, HELVETIVS, ECCLESIÆ TIGVRINÆ PASTOR.

HÆc illa eſt veneranda Henrici Bullingeri canities, hominis orbe toto chriſtiano, quamplurimis æternùm manſuris ſcriptis, à doctrina, pietate, & mirifico quodam ingenii ac ſtyli candore celeberrimi: quẽ fœliciſſimè exantlatos labores, annum quidẽ vitæ ſeptuageſimum primũ, ſacri verò publici in eccleſia miniſterii quinquageſimum agentem (quorum annorum ſeptem partim in vicis Capellæ cœnobio vicinis, partim in patria, reliquos autem quadraginta tres in Eccleſiæ Tigurinæ vna cum doctiſſimis collegis adminiſtratione omni laude maior conſumpſit) Dominus quidem ipſe tãdem, quaſi anno iubileo fidiſſimum ſibi ſeruum manumiſſum, æternę libertatis præmio, die Septembris decima ſeptima, anno partę ſalutis milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto donauit: Eccleſiæ verò tum propinquæ tum remotiſſimæ, veluti communem parentem luxerunt, in quibus & ego quem viuum vt alterum parentem colui, his verſibus celebraui mortuum.

Doctrina ſi interire, ſi Pietas mori,
Occidere ſi Candor poteſt,
Doctrina, Pietas, Candor, hoc tumulo iacent,
Henrice, tecum condita.
Mori ſed abſit illa poſſe dixerim,
Quæ viuere iubent mortuos.

Immò interire forſan illa ſi queant,
Subiréque tumuli ſpecum,
Tu tu illa doctis, tu piis, tu candidis,
Et non mori certiſſimis,
Tenaci ab ipſa morte chartis aſſeras,
Ipſo approbante numine.
Fœdus beatum! mortuum illa te excitant,
Et tu mori illa non ſinis.
At hunc, amici, cur fleamus mortuum,
Qui viuit aliis, & ſibi?

LEO IVDÆ, HELVETIVS,
ECCLESIÆ TIGVRINÆ
PASTOR.

LEO IVDÆ, HELVETIVS, ECCLESIÆ TIGVRINÆ PASTOR.

LEONEM, cognominatum Iudæ, concionantem, vt in Theologiæ ſtudio, ſic in ſacro miniſterio magni illius Zuinglii ſocium audiit, & meritò adamauit Eccleſia Tigurina: cuius ea fuit in audiendo collega tum diligentia tum modeſtia, vt non pœnitẽdam illius ſcriptorum partem ſumma fide ex ore ipſius exceptam ei debeamus. Sed præcipuum ipſius eruditionis teſtimonium, nec vnquam interiturũ, illa eſt duplex Bibliorum verſio, vna veteris Teſtamẽti latina, in qua certantem cum ſtyli ſimplicitate ſermonis elegantiam nõ immeritò admiratus eſt vſque adeo Vatablus, Chriſtianorum ſeculi noſtri hebræorum doctiſſimus habitus, vt eo minimè inuito Lutetię quoque, paucis immutatis, à Roberto Stephano ſit excuſa: altera verò integrorum Bibliorum Germanica, quæ ſummæ quoque fidei à doctiſſimis viris habetur. Hæc igitur Leonis ſtudia, hi labores fuere, ad annum vſque Domini 1544, quo iam ingreſſus ſenectutis limen in æternam quietem, præclara ſui memoria relicta, demigrauit.

SIMON GRYNÆVS.

SIMON GRYNÆVS, GERMANVS, GRÆCARVM LITERARVM ET THEOLOGIÆ IN ACADEMIA BASILIENSI PROFESSOR.

BEATAM Baſileã, loci amœnitate & vrbis amplitudine, ſed multò magis bonarum literarum ſede, tantoque præſtantiſsimorum virorum paucis annis numero, quantus vel in vllo maximo terrarũ orbis regno extitit: Typographis quoque artis ſuæ emulatione cum illorum ingenii fœcunditate certantibus, & tũ his tum illis vrbem nobilitãtibus! Sed qualis ille Solis radiantis ſplendor cæterorum ſyderum lumen obſcurat, talis inter cæteros extitit Simon ille Grynæus, in quo modeſtia ſingularis cum diſciplinarum omniũ exacta cognitione, amabiliſſimi mores cum grauitate, cum pietate denique zelus certauit: ſibi ipſi quidẽ ſatis longæuus, licet vigente adhuc ætate mortuus, anno Domini 1541, vtpote cui nihil amplius quod diſceret ſupereſſe videretur: cæteris verò intempeſtiuè nimiùm ereptus, quos nimirum, quò plura didiſcerat, eò docere plura, vir iuuandis aliorum ſtudiis natus, potuiſſet. Nos autem illi hoc epicœdion cecinimus.

Te quicunque, Simon Grynæe, aſpexit, amauit.
Splenduit in vultu gratia tanto tuo.
Te quicunque, Simon Grinæe, audiuit, amauit,
Facundo fluxit tantus ab ore lepos.

Amplius at cur non audire & cernere fas est?
Scilicet hoc fati vis inopina vetat.
Imo fallor ego: nam sint paucissima quanuis
Ingenii nobis scripta relicta tui,
Te spectamus adhuc, te nos miramur in illis,
Aeternoque manes dignus amore Simon.

Obiit Basilææ ex peste anno Domini 1541,
anno ætatis XLVIII, Cal. Augusti.

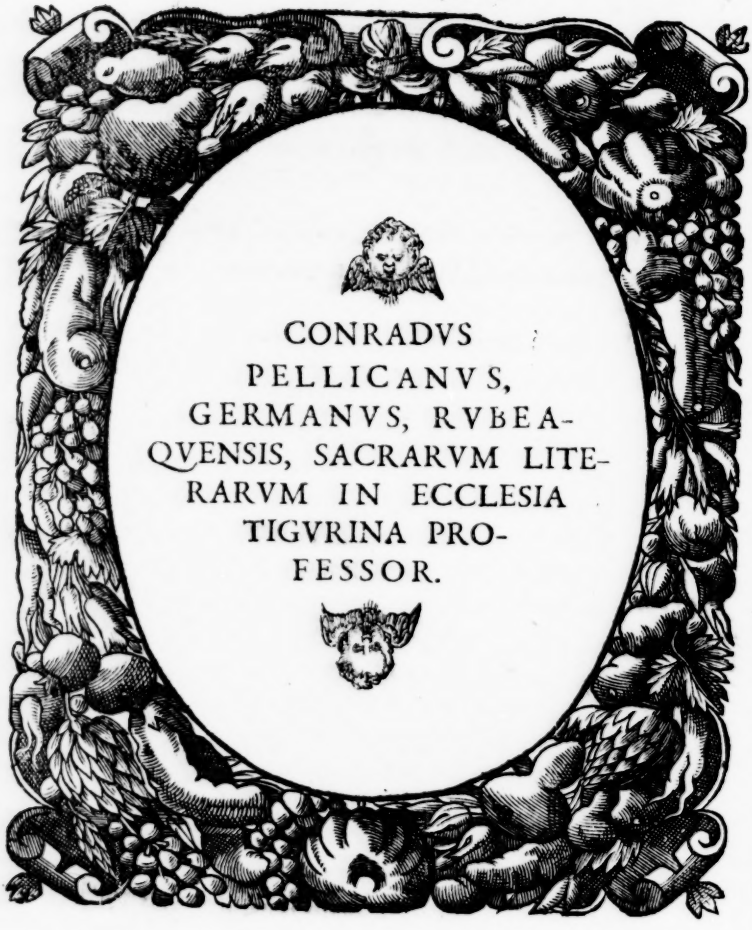
CONRADVS
PELLICANVS,
GERMANVS, RVBEA-
QVENSIS, SACRARVM LITE-
RARVM IN ECCLESIA
TIGVRINA PRO-
FESSOR.

CONRADVS PELLICANVS, GERMANVS, RVBEAQVENSIS, SACRARVM LITERARVM IN ECCLESIA TIGVRINA PROFESSOR.

CONRADVM quoque Pellicanũ nobis Frãciſcanorum cloaca Baſilienſis abſorbſerat, quum illũ Dei manus erutum, in eadem vrbe Baſilienſi primùm, ac deinceps Tiguri, ſingulare decus illius ſcholæ futurum ſibi conſecrauit: Hebraicarũ præſertim literarum, ſicut præclara ipſius in vniuerſum ſacrarum literarum corpus ſcripta teſtatur, vſque adeò peritum, vt ex ipſis quoque Iudæorum Rabinis pauci cum eo conferri poſſe videantur. Ad hanc autem eruditionem acceſſit maxima vitæ integritas, ſummáque modeſtia, in qua ad extremam vſque ſenectam perſeuerás, nemini grauis, omnibus gratus, ex hac vita Tiguri, anno Domini CIↃ. IↃ. LV, feliciter migrauit.

PETRVS MARTYR.

PETRVS MARTYR, FLORENTINVS, IN ECCLESIA TIGVRINA THEOLOGIÆ PROFESSOR.

PETRVM Martyrem honeſta & locuplete Vermiliorum familia Florentiæ natum, & è Sauonarolæ veluti cineribus prodeũtem phœnicem, operæpretium eſt intelligere quibus anfractibus circũactũ Deus Optimus Maxim°in Eccleſiã ſuam perduxerit,& perductum ſeruauerit. Quis igitur credat per ipſos inferos viam in cælum patere? atqui res ita ſe habet, quoties ita illi viſum eſt qui lucem ex ipſis tenebris eruit. Martyr igitur noſter ab ipſa penè pueritia ſtudio bonarum literarum ac pietatis in primis inflammatus, quum ſeſe monaſterio Feſulano, Florentiæ proximo, vbi qui ſeſe regulares ſancti Auguſtini canonicos vocant, cæteris monachis ſeueriore diſciplina vti,& diligentiùs etiam ſtudia literarum excolere videbantur, anno ætatis decimoſexto adiunxiſſet, ita porrò ſeſe inter monachos illos geſſit, vt nulla occaſione prætermiſſa, Patauii græcæ linguæ totiúſque philoſophiæ cognitionem, Bononiæ verò hebraicarum literarum exactam notitiam adeptus, habitíſque in pręcipuis totius Italiæ vrbibus concionibus ſacris, omnium illius ordinis ſodalium princeps eſſet & haberetur, maxima quidem cum eorum monachorum inuidia, quorum ipſe mores non modò non ferebat, ſed etiam quibuſcunque poterat modis caſtigabat. Et hæc quidem illius ad pietatem, velut in mediis inferis meditandam progymnaſmata fuerunt, donec Neapoli Ioãne Valdeſio Hiſpano illi occurrente, ſic inter illos de puris religionis capitibus conueniret, vt Eccleſiæ quoque Chriſtianę cœtum aliquem cogerẽt, primæ etiam nobi

litatis tum viris tum fœminis frequentatum. Id verò quũ neque Satá neque eius emiſſarii ferre poſſent, accuſatus Romæ Martyr, ſed mirabiliter amicorum opera quos in vrbe plurimos potẽtiſſimos habuit,ſeruatus, & Lucam in eiuſdẽ ordinis collegium,ſumma cum dignitate tranſlatus,vſque adeò conſtanter in incæpto curſu perſeuerauit,vt inſtituta in ipſo monaſterio,in quo Pauli Epiſtolas interpretabatur, trium linguarum profeſſione,hebręam quidem Emanuele Tremellio, genere hebręo,ſed religione chriſtiano, gręcam verò,Celſo,ex illuſtri comitum Martinenghorum familia,latinam denique Paulo Laciſio Veronenſi profitente,prima in ea ciuitate inſtaurandi chriſtianiſmi fundamenta iecerit: mox ſcilicet Romæ vſtulandus,niſi amicorum ſuaſu,ingratę Italię valedicens, Tigurum primùm,indè Baſilęá, Argẽtina denique procurante Martino Bucero vocatus, veniſſet Diſcedenti comes adhæſit Bernardinus ille Ochinus,maximi prius in Italia nominis monachus,& Capucinorum(quos vocant)ordinis auctor,idémque,quod multis demum poſt annis patefecit,ſceleratus hypocrita. Sed huius longè diſſimiles fuerunt qui Martyris exẽplum ex eiuſdẽ ordinis monaſterio ſequuti ſunt,Paulus Laciſius Argentinæ poſtea gręcas literas ad mortẽ vſque profeſſus : Celſus Martinengus Italicę Geneuenſis eccleſię paſtor,ibidem mortuus:Hieronymus Zanchus,& Emanuel Tremellius,vterque,quum hęc ſcriberem adhuc Dei benignitate ſuperſtites:& ille quidem tum in Germanicis eccleſiis Argentinenſi & Heidelbergenſi, tum in Rhetia, ac nunc demum in Neoſtadiana ſchola clariſſimum eruditionis ac pietatis nomen adeptus: hic verò ſuo merito hebræorum ętatis noſtrę doctiſſimus habitus. Cęterùm vt ad Martyrem redeam,quę bellorum tempeſtas Bucerum & Fagium, eadem quoque Martyrem Argentina in Angliam ab Eduardo ſexto Rege euocatum tranſtulit:vbi qualem & quantum ſeſe in Oxonienſi Academia preſtiterit, doctiſſima ipſius

ſcripta,ac præſertim diſputatio de Cœna Domini,teſtificantur. Marianis autem mox ſequutis temporibus,ſæuiſſimæ illi carnificinæ diuinitus rurſum ereptus Martyr,quum Argentinæ in priſtinum locum eſſet reſtitutus,Tigurum tandem,eccleſiæ rogatu,theologiam profeſſurus tranſiit,vbi quum ad quinquennium, maxima cum omnium attentione & admiratione, ſacras literas eſſet interpretatus, flagitante Catharina Medicęa Florentina,Caroli Francorum Regis pupilli matre, Regníque Gallici gubernatrice,& Nauarrorum Regis ac piorum infinitorum hominum rogatu, vt conuentui qui religionis conſtituendæ cauſa Piſſiaci, oppido Lutetiæ vicino,indictus fuerat,intereſſe vellet,in Galliam vſque venit:& veritatis cauſa,quamuis non eo prorſus quem omnes boni optabant ſucceſſu,fortiſſimè tamen nec infeliciter etiam defenſa, quum Tigurum ad ſtationem ſuam rediiſſet altero poſt anno,qui fuit à nato CHRISTO 1562, pridiè Idus Nouembris, annũ ipſe ætatis agens 63, placidiſſima beatiſſimáque morte,in Bullingeri & aliorum amicorum veluti ſinu obdormiuit: teſtes maximorum & ſanctiſſimorum ſuorum laborum, non modò plurimos nunquam abolendos libros, ſed ipſam quoque Italiam,vniuerſam Germaniam,Angliam, Heluetiam,Galliam denique relinquens: quem nos ſumus hoc carmine proſequuti.

Tuſcia te pepulit, Germania & Anglia fouit,
Martyr, quem extinctum, nunc tegit Heluetia.
Dicere quæ ſi vera volent, te & nomine dicent,
Hic fidus Chriſti (credite) Μάρτυς erat.
Vtque iſtæ taceant, ſatis hoc tua ſcripta loquuntur:
Plus ſatis hoc Italis exprobrat exilium.

IOSIAS SIMLERVS.

IOSIAS SIMLERVS, HELVETIVS, CAPELLENSIS, IN ECCLESIA TIGVRINA THEOLOGIÆ PROFESSOR.

IOSIAM Simlerũ, Petri Martyris in theologię profeſſione in eccleſia Tigurina ſucceſſorẽ, quis nõ miretur paucis annis, & quidẽ ſæuiſſimis duobus morbis, calculo videlicet ac podagra, conflictantem, id eſſe conſequutum, quod pauciſſimis hominibus vita longior & aſſidua diligentia contulit? Quis enim in mathematicis diſciplinis, & quidem αὐτοδίδακτος, extiterit, non modò qui docentem illum audiuerunt, ſed etiam & libri & inſtrumenta nobiliſſima ab ipſo excogitata teſtificantur. Quantus autẽ in hiſtoria fuerit, oſtendunt ſcripta, præſertim quibus patriã immortalitati conſecrauit. Quàm denique in Theologicis excelluerit (quæ fuit ipſi propria profeſſio) quantique in ſcribendo tum acuminis, tum iudicii, veterum quoque Theologorũ lectione cõfirmati, ſatis ſupérque demõſtrant Samoſateniani, Arriani, Neſtoriani, Eutychiani, Macedoniani, Tritheitæ denique noſtris temporibus rurſum ab inferis excitati, & diuini verbi gladio fortiſſimè Simleri manibus vibrato iugulati. Quid non igitur ab hoc ingenio potuit expectari, ſi paulò firmius corporis domicilio habuiſſet, & niſi mors illum immatura planè ſuſtuliſſet? annum ſiquidem agens duntaxat quadrageſimum quintum, die ſecunda Iulii, anno Domini 1576, nobis eſt ereptus, me quidem immaturum illius obitum ſic deplorante.

Simlere, mi Simlere, quo ſuperſtite
Tot mortui reuixerant,
Quos ira nobis numinis, tam pauculis
Ademit annis plurimos.
Simlere, quem tremuit renatus Arrius,
Tremuit renatus Eutyches,
Vaſtator ille Poloniæ, hic Germaniæ,
Læſi flagella numinis.
Heu ſubita & immatura te mors auferens
Quàm multa tecum ſuſtulit!
Lamenta amicis quanta, quot iuſtiſſimos
Secum dolores attulit!
Quos inter, ecce Beza quondam haud vltimus,
His irrigat te lacrymis:
Beza repetito vulnere iſto ſaucius,
Communis ad tumulum patris.

IOACHIMVS VADIANVS.

IOACHIMVS VADIANVS, HELVETIVS, SANGALLENSIS, EIVSDEM CIVITATIS CONSVL.

IOACHIMVM Vadianum Sangallenſem, Poëtam excellentem, Mathematicum ac præſertim Geographum exactiſſimum, quod ipſius in Pomponiũ Melam commentarii & trium orbis partium epitome demonſtrant, inſignem denique medicum, adde etiam eatum prudentia tum integritate vitę præditum, vt ei patria ſummum magiſtratum vltrò detulerit, omnes ſibi diſciplinæ certatim vendicant. Sed illum ſibi Theologia optimo præ cęteris iure ſibi aſſerit, vt qui tũ in Cœnæ Domini controuerſiis explicandis, tum in fanaticis Schuuenfeldii deliriis refutandis, quibus Eutychetis & Enthuſiaſtarum errores renouauit, diligentiſſimam ſimul & vtiliſſimam operam nauauerit: quarum omniũ virtutum gloria fruens, iam ſenex, placidiſſima feliciſſimáque morte, beatam ſui memoriam relinquens, è viuis exceſſit.

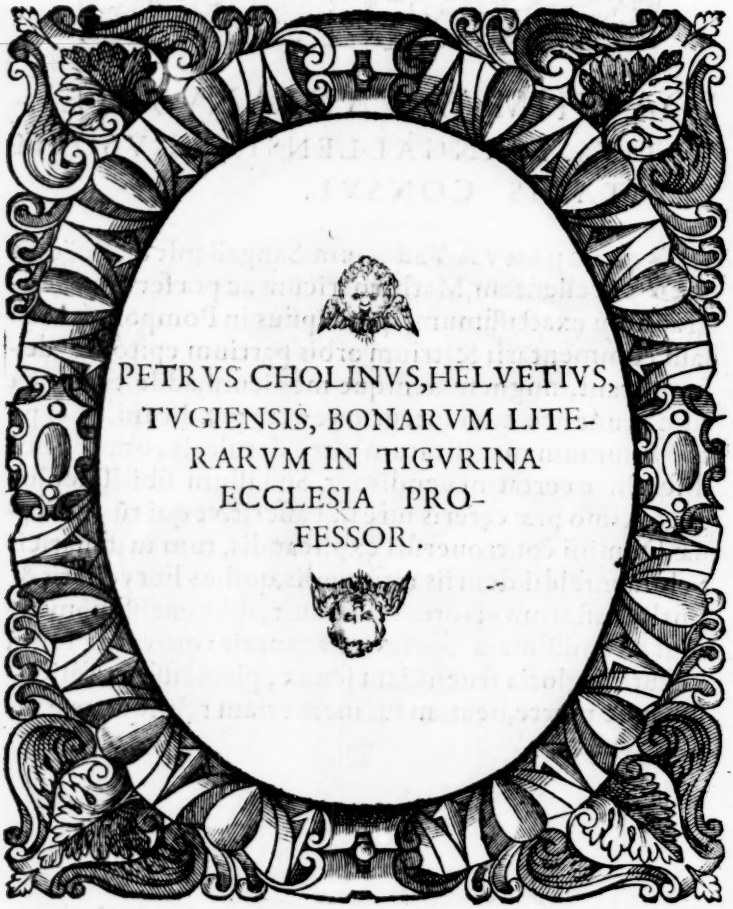
PETRVS CHOLINVS, HELVETIVS,
TVGIENSIS, BONARVM LITE-
RARVM IN TIGVRINA
ECCLESIA PRO-
FESSOR.

PETRVS CHOLINVS, HELVETIVS, TVGIENSIS, BONARVM LITERARVM IN TIGVRINA ECCLESIA PROFESSOR.

ABSIT, vt te indictum pręteream, Choline, non tã quòd priuato beneficio longè maximo tibi ſum obſtrictus, quẽ totos annos quatuor ſub Meliore Volmario præceptorem fideliſſimum ac doctiſſimum habui: quàm quòd tua ſumma tum doctrina tum pietas memoriam merentur ſempiternam. Paucos enim ętatem noſtram habuiſſe tecum in trium linguarum ac greçę pręſertim, cognitione conferendos, Gulielmum ipſum Budæum non ſemel Lutetię, quum ad illum ventitares, teſtatum fuiſſe cõſtat, Gallicæ quoque linguæ, quamuis tibi peregrinę, vſque adeò peritum, vt abſolutiſſimam etiã eius grammaticen conſcripſeris. Sed illud inter cætera palmarium in te fuit, quòd ambitioſæ vitæ fugitans, ad docendam iuuentutem, ac pręſertim ad amplificanda ſacra ſtudia, libros, quos apocryphos appellant, è greço ſermone in latinum ſumma tũ fide tum eruditione interpretatus, contuleris: longè plura & maiora procul dubio nobis pręſtiturus, niſi te intempeſtiua mors adhuc ætate firma, anno Domini 1542, nobis eripuiſſet.

SEBASTIANVS MVNSTERVS.

SEBASTIANVS MVNSTERVS, GERMANVS, INGELHEIMEIENSIS, IN ACADEMIA BASILIENSI THEOLOGIÆ PROFESSOR.

ECCE aliud Basilienſis Academiæ, ſuíque adeò ſeculi decus, Sebaſtianum Munſterum, admirabili quoque Dei prouidentia, ex Franciſcano Chriſtianum factũ, hebręę & chaldaicę linguę accurata cognitione, plurimíſque tum in ſacras literas, tum in varias Matheſeos partes editis ſcriptis, ac præſertim laborioſiſſimo illo volumine nobilem, quo duce, peregrinari terrarum orbem, domi etiam manendo, licet. Sit igitur perennis illius viri memoria qui tot regionum, ciuitatum, familiarum, virorum denique nominibus, immortalitatem pro virili conciliauit.

Obiit ex peſte anno Domini 1552, *annum vitæ agens* LXIII.

CONRADVS GESNERVS.

CONRADVS GESNERVS, TIGVRINVS, IN ACADEMIA TIGVRINA PHILOSOPHIÆ PROFESSOR.

CONRADVM Geſnerum, Tiguri honeſtis quidē, ſed tenuis fortunę parentibus natum, inter ętatis noſtræ clariſſimos homines ſua tum pietas tum eruditio, probitas denique ſingularis meritò collocarunt, vt plurimarum linguarum, ita omnium phyſices partiū, & intimornm naturę arcanorum vſque adeò peritum, támque diligentem ac laborioſum ſcriptorem, vt ſi ſtylum excolere quàm ſimpliciter ex aliis optima fide collecta pleraque proponere maluiſſet, neque mors illum immatura ſuſtuliſſet, ætas hęc noſtra in vnico Geſnero tum Varronē alterum, tū Plinium quoque renatum fuerit habitura: cuius vt amiciſſimi & ſub Meliore Volmario communi præceptore Biturigibus ſuauiſſimi condiſcipuli obitum iſtis ἐπιμικτοις verſiculis celebraui.

Te cælo mutante ſolum, Geſnere, volucres
Quæcunque pennis aëra permeant,
Repleuere modis omnia triſtibus,
Migrantem amicum, extrema ſupra ſidera,
Omnes eum ſonitu graui inſequutæ.
Te cælo mutante ſolum, Geſnere, feroces
Gemuêre in antris belluæ,
Et ſtabulis pecudes relictis.
Sibilis colubri te feri gemunt lugubribus,

Imíſque quotquot ſub cauernis
Occulta terrarum colunt:
Et flaccidum plantæ virentes,
Et pallidum flores nitentes,
Et marcidum arbores comantes.
Regna te per humida,
Et belluoſus quâ ferit vndique
Reboantia littora pontus,
Planctu ſonoro deflet Amphitrite,
Et liquidis ſub aquis piſces natantes mutitant.
Natura te omnis denique vt fidum ſuorum antiſtitem
Plorat ſacrorum, muta
Futura deinceps, ni loquaris mortuus.
Hæc inter tibi turbatus, Ceſnere, parentat
Beza tuus, vati vates, & amicus amico,
His incompoſitis innumeris numeris.

Obiit anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, die decimatertia Decembris, anno vitæ quadrageſimo nono.

IOANNES CALVINVS.

IOANNES CALVINVS, PICARDVS, NOVIODVNENSIS, ECCLESIÆ GENEVENSIS PASTOR.

TESTIMONIVM filii pro parente quum carere vix ſuſpicione poſſit, res ipſæ, Caluine, teſtificentur ſelectiſſimũ fuiſſe te Dei Optimi Maximi organũ, cuius miniſterio perficeretur veræ religionis inſtauratio, aliquot ante annis ab aliis feliciter inchoata. Nam tu is es cuius præcipuè doctrinæ, diligentiæ, & indefatigabili zelo Gallia quidem & Scotia reſtitutum apud ſe CHRISTI regnũ meritò acceptũ ferũt: aliæ verò per orbẽ terrarum innumerabiles eccleſię plurimùm ſe debere profitentur. Teſtes harum rerum ſunto, partim nunquam interitura monimenta quibus nihil in ſacris explicandis, neque iudicioſius, neque enucleatius, neque magnificentius, à quoquam verbi diuini interprete adhuc ſcriptum fuiſſe verè pii doctíque omnes agnoſcunt: partim furioſorum mataeologorum rabies in te vnum prę cęteris, tum viuum tum mortuum accẽſa. At tu interea Caluine fruere apud CHRISTVM fidi ſerui pręmiis: vos autem eccleſię Chriſtianæ (crepãte inuidia) Caluino quoque mortuo vos docente, pergite erudiri. Vos denique Sophiſtę, exitio deuotum ſceleratorum hominum genus, ſanctiſſimo doctiſſimóque theologo magis ac magis oblatrantes, veſtram tum ſtultitiam deridendam, tum improbitatem abominandam patefacite, tantiſper dum iuſtus ille iudex ſuũ cuique redditurus aduenìat. Obiit autem Geneuę Caluinus ex phtiſi vigiliis & ieiuniis immodicis contracta, quum illam eccleſiam, infinitis cum difficultatibus ſtabilitam, totos viginti tres annos conti

nuos vnà cum doctiſſimis ſuis collegis feliciſſimè guber naſſet, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, die Maii viceſima ſeptima, annum agens vitæ quinquageſimumquartum: quem mortuum, & ſicuti iuſſerat, nullo ſepulcri apparatu elatum, non modò ciuitas Geneuēſis vniuerſa, ſed etiam pii per orbem terrarum plurimi ceu parentem luxerunt. Inter quos & ego ſic illum mœſtiſſimus hoc carmine ἐπιμικτῳ deploraui.

Romæ ruentis terror ille maximus,
Quem mortuum lugent boni, horreſcunt mali,
Ipſa à quo potuit virtutem diſcere virtus,
Cur adeò exiguo ignotóque in ceſpite clauſus
Caluinus lateat, rogas?
Caluinum aſsiduè comitata modeſtia viuum,
Hoc tumulo manibus condidit ipſa ſuis.
O te beatum ceſpitem tanto hoſpite!
O cui inuidere cuncta poſsint marmora!

GVILLELMVS FARELLVS.

GVILLELMVS FARELLVS, DELPHINAS, GAPPENSIS, NEOCOMENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

GVILLELMVM Farellum Delphinatem, nobili familia ortum, & diſcendis bonis artibus Lutetiæ, hortatu Iacobi Fabri Stapulẽſis, cuius ſupra meminimus, ſeſe in Cardinalis gymnaſio (quod vocant) exercentem perſequutio aduerſus Meldẽſes exorta, & pietatis propagandæ ſtudium in Heluetiam pertraxêre, vbi amicitia cum doctiſſimis Helueticarum eccleſiarum, tunc inſtaurari cœptarum, paſtoribus, Bertholdo Hallero Bernenſi, Vlricho Zuinglio Tigurino, Ioanne Oecolãpadio Baſilienſi, inita, mox ſeſe ex illorũ cõſilio, propagãdo Euãgelio in vicino Gallici idiomatis regionũ tractu dedidit, tanta quidem animi contentione, tantóque ardore, vt illum diuinitus ad hoc munus accitum res ipſa demonſtraret. Hic enim ille eſt qui nullis difficultatibus fract⁹, nullis minis, cõuitiis, verberibus denique inflictis territus, Mõbelgardẽſes, Neocomẽſes, Lauſanenſes, Aquileienſes, Geneuẽſes denique Chriſto lucrifecit. Fuit enim in hoc homine præter pietatem, doctrinam, vitæ innocentiam, eximiámque modeſtiam, ſingularis quædam animi præſentia, ingenium acre, ſermo vehementiæ plenus, vt tonare potius quàm loqui videretur: ardórque denique tantus in precando, vt audientes quaſi in cælum vſque ſubueheret. His illum virtutibus in eccleſia Neocomẽſi florentem, & ne in ſenectute quidem de priſtina diligẽtia quidquam remittentẽ, Dominus ad ſe tandem placida morte, annum vitæ agentem ſeptuageſimũſextũ euocauit, anno partæ ſalutis 1565, XIII. Septembris, quum chariſſimo ſuo Caluino annum vnum menſes tres & dies quatuordecim ſuperuixiſſet.

PETRVS VIRETVS.

PETRVS VIRETVS, SABAVDVS, ORBENSIS, ECCLESIÆ LAVSANENSIS PASTOR.

PETRVS Viretus, Orbæ natus ditionis Bernenſis oppidulo Burgundis proximo, fuit & ipſe conſtituendis in toto illo tractu eccleſiis, Farelli videlicet individuus comes, quẽ etiam Lutetiæ cognouerat, à Deo excitatus: homo & eruditione præſtans, moribus ſuauiſſimis præditus, & oris facundia præcipuè excellens, vt meritò nonnulli Caluinum, Farellum, & Viretum, vt eiuſdem muneris functione, ſic etiam animis coniunctiſſimos, lectiſſimam quãdam pręſtantiſſimorum paſtorũ triadem vocarint, eruditionis quidem penes Caluinum, vehementiæ verò penes Farellum, facundiæ denique laude penes Viretum manente. Quod ego verſiculis iſtis aliquando cecini.

Gallica mirata eſt Caluinum Eccleſia nuper,
Quo nemo docuit doctius.
Eſt quoque te nuper mirata Farelle tonantem,
Quo nemo tonuit fortius.
Et miratur adhuc fundentem mella Viretum,
Quo nemo fatur dulcius.
Scilicet aut tribus his ſeruabere teſtibus olim,
Aut interibis Gallia.

FVIT autem Viretus imbecilli per ſe corpuſculo, quod naturæ vitium vehementer auxerunt, partim ve-

nenum ipsi à Geneuensis cuiusdam canonici seruo propinatum, partim vulnera in agro Paterniacensi à sacrificulo ipsum per insidias inuadente inflicta, vsque adeo grauia vt iacentem pro mortuo relinqueret. Liberatus autem à totidem mortibus, quum multos annos docens ac scribens in ecclesia Lausanensi maxima cum laude consumpsisset, ac deinceps Lugdunum, Gallicarum ecclesiarum precibus accitus, durissimis ciuilis belli tempestatibus & sequissimæ mox consequutæ pestis temporibus Lugdunensem ecclesiam vnà cum suis collegis sapientissimè gubernasset: tandem cogente Iesuitarum factione, primùm quidem in Occitaniam, deinde verò pientissimæ Nauarrorum Reginæ Ioannæ rogatu in proximos Pyreneos saltus profectus, ibi tandem magno cũ bonorũ omnium luctu, anno Domini CIↃ. IↃ. LXXI ex hac vita in alteram illam meliorem sexagenarius emigrauit.

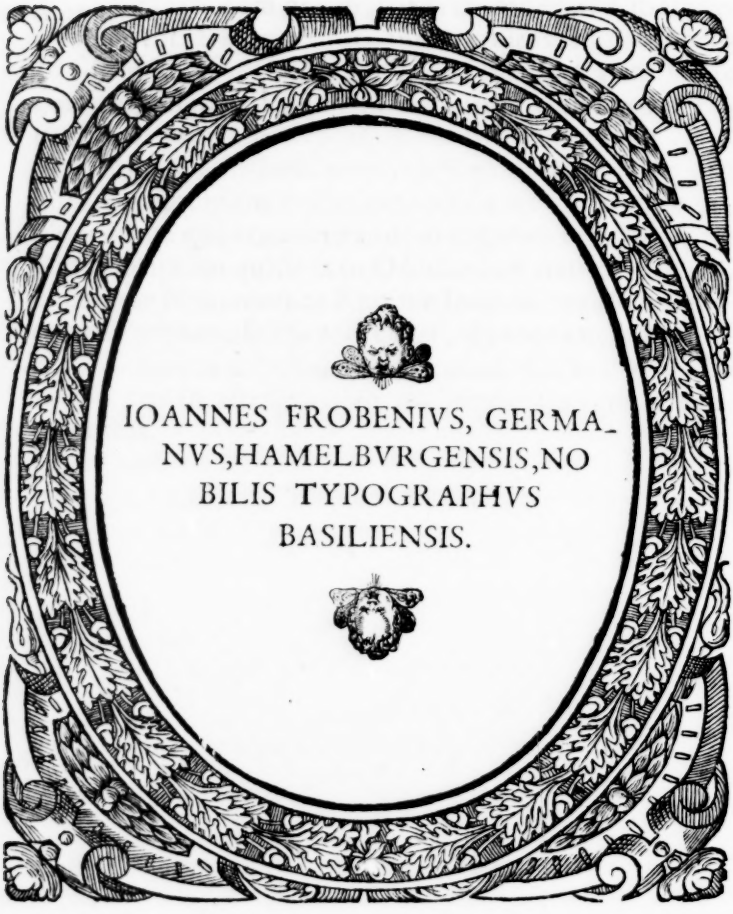
IOANNES FROBENIVS, GERMA-
NVS,HAMELBVRGENSIS,NO
BILIS TYPOGRAPHVS
BASILIENSIS.

IOANNES FROBENIVS, GERMANVS, HAMELBVRGENSIS, NOBILIS TYPOGRAPHVS BASILIENSIS.

IOANNEM Frobenium, cuius diligentiæ, fidei, industriæ, tot optimos trium linguarum ſcriptores magnificentiſſimè ſimul & emendatiſſimè excuſos, ac velut è tenebris in lucẽ reuocatos legimus, ecquis tandẽ ſua laude fraudari ſuſtineat? Viuat igitur æternùm, inuita morte, quæ repentina paralyſi correptũ anno Domini milleſimo quingenteſimo viceſimoſeptimo ſuſtulit è viuis, eius hominis memoria, qui tot pręclaris tantorum virorum monumentis quandam immortalitatis ſpeciem conciliauit, & in auitas virtutes vtinam ipſius poſteri perpetua ſerie ſuccedant.

ILLVSTRES GALLI QVORVM
ALII BONAS LITERAS, ALII PRÆTE-
REA VERVM CHRISTIANISMVM IN
GALLIIS INSTAVRARVNT.

FRANCISCVS I. FRANCORVM REX.

FRANCISCVS, EIVS NOMINIS PRIMVS, FRANCORVM REX.

NEQVE te, Rex potentissime, pudeat (quod tamen absque vlla fastigii regii deminutione fiat) in huius sacrarii vestibulo, nec longius progressum, consistere, iis alioqui solis dicati quibus es tantopere viuus aduersatus: neque tu (religiosior spectator quisquis ades) ad huius licet aduersarii cõspectum cohorresce. Deberi sanè videtur aliqua huius decoris pars ei qui tres linguas bonásque disciplinas, quasi atrienses huius ædis futuras, expulsa barbarie, suo loco restituit: cuius etiam vitia fecerunt subsequutorum temporum mores, vt penè virtutes videri possint.

MARGARETA VALESIA.

MARGARETA VALESIA, FRANCISCI REGIS SOROR, EADEMQVE NAVARRÆ REGINA.

FRANCISCO Regi fratri Margaretam sororem adiungere fas esto, dignam licet quæ vel in ipsius sacrarii penetrali collocetur: fœminam vt ingenii elegantia & acumine fratri parem, sic pietatis cognitione & iuuandæ Christi Ecclesię Zelo, quo fratris iras pro viribus temperauit, & cui conseruatos plurimos optimos viros debemus, laude dignam sempiterna: quanuis ipsius gloriæ nonnullam in vltima tandem ipsius ætate credulitas labem asperserit.

GVLIELMVS BVDÆVS.

GVLIELMVS BVDÆVS, GALLVS, PARISIENSIS, SVPPLICVM LIBELLORVM MAGISTER.

ADESTO in hoc veſtibulo doctiſſime Gulielme Budæe, quaſi tuo regi apparitor, quádoquidé illius quidé auctoritati tuis cõſiliis excitatæ, tuæ verò eruditioni reſtitutá Græcæ linguæ cognitioné debere ſe Gallia & omnes eius alumni profitentur: pleniſſimam certè laudem conſequuture, ſi ad incomparabilem illam eruditionem & inculpatam alioqui vitam, veræ quoque religionis cognitionem maiorem adiunxiſſes. Luxerũt te verò & æternùm lugebunt vt alterum parentem Græcæ Muſæ Helicone exulantes, & tuis auſpiciis Lutetiæ receptæ, ex quibus olim hos quoque verſiculos excepiſſe me memini.

Οὕστις Βωδαῖον γλώσσης ὀνομάσσατο Φοῖβον
Ἀμφοτέρας, ὀρθῶς Φοῖβον ἔειπε μάλα.
Ἄξια δ' οὐκ εἶπεν. μείζων γὰρ κ' ἠελίοιο,
Ὅς θνητοῖσι φάος καὶ καταδὺς παρέχει.

Obiit anno Domini 1540, *XXII Auguſti, annos natus* 73.

FRANCISCVS VATABLVS.

FRANCISCVS VATABLVS, GALLVS, EX PICARDIÆ PROVINCIA.

AT te, Vatable, quem Hebræa docentem Hebræi quidē ſunt ipſi admirati, Chriſtiani verò plurimi maximo cū fructu audierunt, quo tandem loco habebimus, qui quod aliis ſacras literas interpretando impertiebas, vſque adeò neglexeris, vt etiam eiuraris? Age tamen, ſumma eruditio, diligentiáque tua, locum tibi quoque in huius ſacrarii veſtibulo compararint, quamuis quò alios introduxiſti, nūquam ipſe videri poſſis ingreſſus.

IACOBVS TVSSANVS.

IACOBVS TVSSANVS, GRÆCARVM LITERARVM IN ACADEMIA PARISIENSI REGIVS PROFESSOR.

IAcobo Tuſſano ſingulari trium maximarum in docendo virtutum exemplo, ſummæ videlicet in docendis græcis literis fidei, perpetuæ diligentiæ, inculpatæ & ab omni ambitione remotæ vitæ, perenne iſtud monimentum mœrēs Gallia, nullum adhuc multis poſt annis parem doctorem nacta, conſecrauit.

MICHAEL HOSPITALIVS.

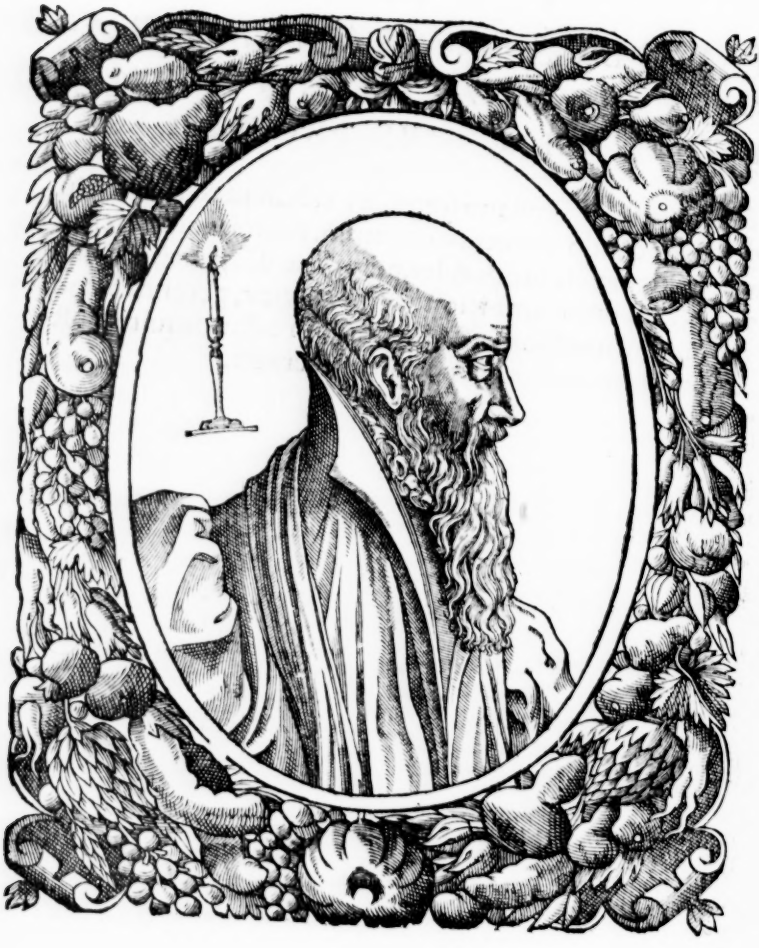

MICHAEL HOSPITALIVS, ARVERNVS, GALLIÆ CANCELLARIVS.

HIc ille eſt Michael Xenius, ſiue Hoſpitalius, quem admirabilis ſimul & peramabilis eruditio, muſis etiam omnibus illi tanquam alteri Apollini ſuo fauentibus, ingenitam grauitatem ſuauiſſima quadam moderatione temperans, per omnes honorum gradus, velut antiquis moribus, quamuis corruptiſſimo ſeculo, in ſummum togatæ militiæ gradum (vel ipſa fauente inuidia) prouexit: & aliquantò poſt, aſperrimis Gallorum ciuiliũ bellorum tempeſtatibus, ſceleratorum quorundam factione, à Reipubl. Gallicæ gubernaculis ſemotũ fuiſſe maximo ſuo malo ſenſit Gallia: tandémque morte ſublatum & virtus ſua, & ſucceſſor prorſus diſpar ſummè deſiderabilem effecerunt. Huic tamen ad iuſtum laudis cumulum id videtur defuiſſe, quòd partim ne ſibi ad pios iuuandos aditum præſtrueret ſi verã religionem apertè profiteretur, partim vana quadã expectatione deluſus, eo luto ex quo erutos omnes optabat, penitus extricare ſeſe quũ diu neglexiſſet, poſtea volẽs id præſtare nõ potuit. Sed ecquis illius memoriam non celebrarit, qui, vt aliis conſuleret, ſeipſum tamdiu penè neglexit? Addatur autẽ hoc quoque fatali cuidam ipſius decori, quòd, vt ex antiquiſſimo numiſmate apparuit, ſummũ illum omnium Philoſophorum principem Ariſtotelem ſic ore toto retulit, vt alterius ex altero imago expreſſa videri poſſet: ſorte tamen in eo diſpari, quod (vt de pietate taceam) quæ deambulans Ariſtoteles in vmbra porticus diſſeruit, Hoſpitalius no-

ſter reipſa exercuit. Sic itaque nos illius aliquando cum Ariſtotelea comparatam imaginem deſcripſimus.

Talis Ariſtoteles oculos atque ora ferebas,
Sculptoris docta nunc redduiue manu.
Pars autem illa tui melior, melioribus olim
Expreſſa in tabulis, nec peritura manet.
Sed quid opus ſculptíſue fuit ſcriptíſue tabellis?
En viuo in Xenio viuis Ariſtoteles.

Deinde ſic illi parentauimus.

Preſidio natum patriæ, patriæque ſalutem
Vitæ anteponentem ſuæ,
Quæ maleſana ſibi, tibi ſummè ingrata, Michael,
Acciret vt ſibi aduenam,
Gallia te clauo amouit, tibi, naufraga mille
Parentat, ecce, cladibus.

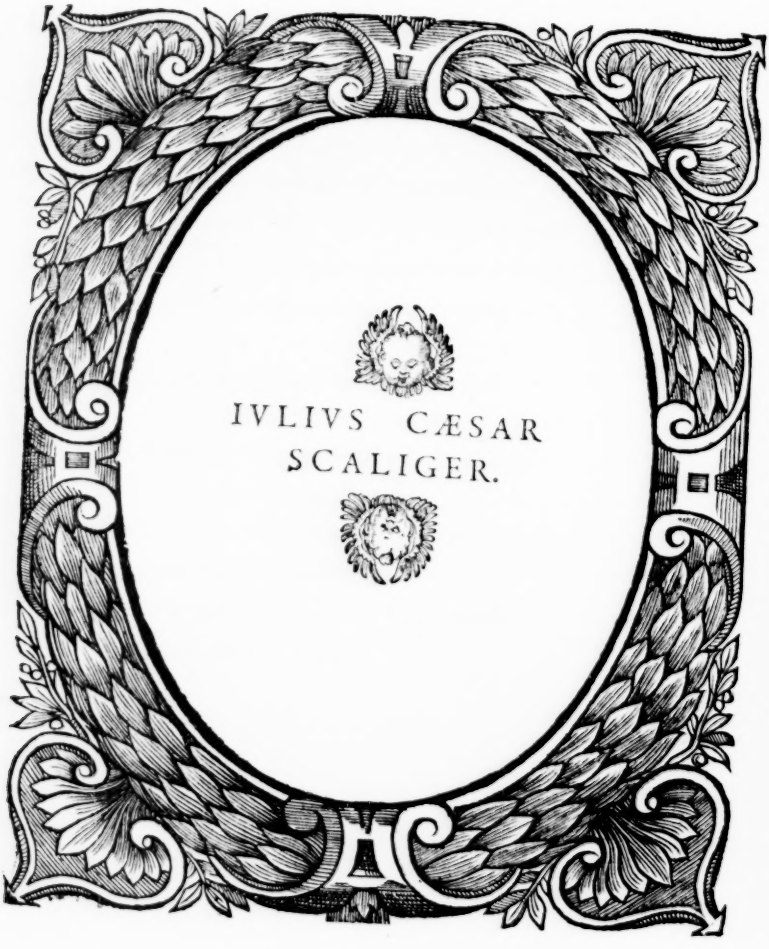
IVLIVS CÆSAR
SCALIGER.

IVLIVS CÆSAR SCALIGER.

IVLIVM Cæſarem Scaligerum, ex illa vetuſtiſſima nobiliſſimáque Scaligerorum familia, Veronæ totiuſque illius tractus Domina ſuperſtitem, abſit vt indictum prætereamus: auorum nobilitatem armorum virtute partam, poſtquàm potentiorũ vi & iniuriis ceſſiſſet, incomparabilis ingenii opibus facilè penſantem: criticum grammaticum acerrimum, poëtam excellentem, philoſophum eruditiſſimum, alterum in medicina Aeſculapiũ, & quidẽ (dictu penè incredibile) hæc omnia quũ ætatis iuuenilis parte in armis conſumpta, ſerius ſeſe literarum ſtudiis dedidiſſet, tũ ingenii extra omnẽ aleam poſiti præſtãtia, tum indefatigabili labore, quamuis aduerſante valetudine, conſequutũ: atque adeò (ne quid ipſius felicitati deeſſet) doctiſſimorum liberorum, Syluii ac Ioſephi, huius quidem certè ſummè admirabili tum eruditione tum iudicio prædíti, parentem: cui denique non Agenni modo ciuitas, vbi domiciliũ illi medicinam facienti ſua virtus poſuit, ſed Aquitania penè ipſa (piis ipſius domo tanquam hoſpitio vtentibus, eóque viciſſim ſua illos auctoritate pro viribus, quantumuis aſperis temporibus, adiuuante) veræ pietatis inſtaurationem magna ex parte debet. Quieſcite igitur in CHRISTO pii manes: qui faxit vt penes Scaligerorum familiam ſicut olim armorum, ita nunc eruditionis & pietatis gloria quàm diutiſſimè permaneat.

MELIOR VOLMARIVS.

MELIOR VOLMARIVS, ROTVILLENSIS, IVRIS CIVILIS ET GRÆCARVM LITERARVM IN ACADEMIA TVBINGENSI PROFESSOR.

MELIOREM Volmarium (ſic enim eius nomen, quũ antea Melchior vocaretur, vir doctiſſimus, & eius in academia Tubingẽſi collega, Ioachimus Camerarius probitatẽ hominis admiratus, emolliit) genuit Rotuilla ciuitas Heluetiis cõfęderata, puerũ aluit Berna, bonis literis imbuit Lutetia, eundémque mox græca latináque facundia excellentem eſt admirata, vt & Aurelia, & Biturigum ciuitas: vbi, Margaretæ Valeſiæ Nauarrorum Reginæ ac Biturigũ Duciſſæ ſtipendiis, vtramque linguam profitens, ſimúlque Andrææ Alciati, iuriſconſultorũ ętatis noſtræ facile Principis iudicio, legum doctor creatus, domum ipſius bonis ac piis quibuſque frequentantibus, inter quos Ioannẽ quoque Caluinum non puduit pro greçæ linguæ præceptore Volmarium agnoſcere, quum priuatam quoque ſcholam ingenuis & ſelectę indolis pueris aliquot aperuiſſet, hoc eſt conſequutus vt nemo erudiendæ iuuentuti magis idoneus, nemo plures bonæ frugis diſcipulos aluiſſe videretur: maiores multò fructus inde collecturaGallia, niſi partim ſęuities aduerſus pios recrudeſcens, partim Vlrichi ducis Wirtẽbergenſis eum inuitantis auctoritas, illum Tubingam anno Domini milleſimo quingẽteſimo triceſimoquinto euocaſſet. Ibi verò annos amplius viginti ius ciuile & Græcos etiam authores maxima cum laude interpretatus, tandémque rude donatus, quum ſuam. Margaretæ

vxoris patriam,familiam transtuliſſet,vitam finiit,poſtquàm aliquot menſes ex paralyſi decubuiſſet,eôdem etiam die vxore ex animi ægritudine defuncta, vt ſimul elati eodẽ tumulo cõderentur quos ſanctus amor totos 27 minimùm annos cõiũxerat. Fuit autẽ vir iſte omnib⁹ tum corporis tũ animi dotibus excellens, ac præſertim eximia in pauperes munificentia inſignis, & ab omni ambitione tã remotus, vt, quanuis Græcè & latinè ſcribendo excelleret,nihil tamen prætervnicam perelegãtem præfationem grammaticæ græcæ Demetrii Chalcondylæ præpoſitam ediderit:quem ego à pueritia vnicum præceptorem nactus, & viuum ceu parentem alterum ſemper colui, & mortuum vnà cum ipſius vxore ſic deploraui.

Coniugii exemplum rarum certúmque beati,
Spectate cuncti coniuges.
Vna dies nobis Meliorem ſuſtulit,vna
Et Margaritam ſuſtulit.
Sic vno quos vita thoro coniunxerat,vno
Mors vna tumulo condidit:
Vna ambos donec reddat lux vnius olim
Beatitatis compotes.

IN EOSDEM.

Mi Melior,quo nec melior nec doctior vllus
Noſtrùm beauit ſeculum,
Tu ne iaces,mutíque taces ſub more ſepulcri?
Et Beza ſtat,Beza loquitur?

Stat

Stat certè & loquitur: ſed cui nec viuere dulce,
Nec dulce poſthac ſit loqui:
Verùm dulce mori fuerit, tecúmque ſepulcri
Vno latêre ſub ſpecu.
Nanque iacent tecum Charites, iacet ipſa venuſtas,
Et omnis Aonidum chorus.

IN EOSDEM.

Quum tumulo lateat Melior Volmarius iſto,
Cui Margarita adeſt comes,
Eſt illi cur inuideas, Mauſole, diúque
Celebrata pyramidum ſtrues.
Nánque nihil melius Meliore, nec India quicquam
Fert Margarita carius.

Obiit Iſnæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimoprimo, anno ætatis ſexageſimo-quarto.

IACOBVS FABER.

IACOBVS FABER, GALLVS, STAPVLENSIS, SORBONICVS THEOLOGVS.

QVERE admirabilem dei prouidentiã. Quis enim homun culi vnius opera barbariem, nobiliſſimæ totius orbis Academiæ tot iam annos ſecurè incubantem, detrudi poſſe exiſtimaſſet? Præſtitit hoc tamen non minima ex parte primus ætate noſtra Iacobus hic Faber, neque genere inſignis, neque patria celebrandus, (Stapulis nimirũ ignobili Picardiæ prouinciæ portu) ſed eruditione, pietate, & animi generoſitate nobiliſſimus, licet, quod magis mireris, in ipſa fœdiſſima barbarie educatus. Hic ille eſt igitur qui tum voce, tũ ſcriptis eruditiſſimis, pro ſophiſtica veram Peripateticorũ logicen, & quatuor mathematicarum diſciplinarum ſtudia in Academia Pariſienſi reſtituit: ac deinceps noui Teſtamenti vulgatæ tranſlationis emendationem, & purioris religionis inſtaurationẽ fortiter aggreſſus, tantam barbarorum quorundam matæologorum tunc Sorbonicum collegium dehoneſtantium, indignationem incurrit, vt voluntaria ſeceſſione vix illorum manus cruentas effugerit. Seruauit illum tamen tum innocentia, tum vel maximè illius heroinæ Margaretæ Valeſiæ Nauarrorum Reginæ apud fratrem Franciſcum Regem interceſſio, in cuius poſtea ciuitate Aquitanica Neraco, ad extremam ſenectutem, ſumma cum pietatis & incredibilis modeſtiæ laude, quietam vitam tranſegit: hoc etiam à Deo conſequutus, vt ſicut olim ex Iſocratis ſchola optimi quique oratores, ſic ex Stapulenſis auditorio præſtantiſſimi viri plurimi prodierint.

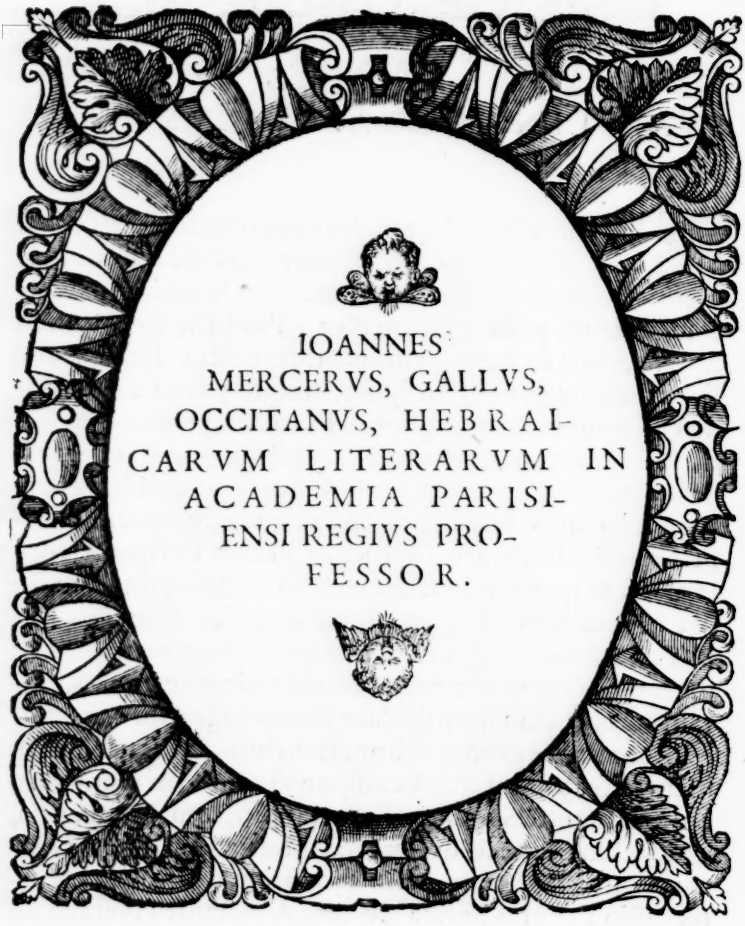
IOANNES
MERCERVS, GALLVS,
OCCITANVS, HEBRAI-
CARVM LITERARVM IN
ACADEMIA PARISI-
ENSI REGIVS PRO-
FESSOR.

IOANNES MERCERVS, GALLVS, OCCITANVS, HEBRAICARVM LITERARVM IN ACADEMIA PARISIENSI PROFESSOR.

IOANNES Mercerus apud Occitanas honesto loco natus, quum vtramque linguam adhuc adolescēs didicisset,&eousque in iuris ciuilis cognitione profecisset,vt Harmenopuli προχειρον quod vocāt,è græco latinū faceret,mutato cōsilio,simulatque Vatablū Hebræa Lutetiæ docentem audiuisset, tanto animi ardore studium illius linguæ est amplexatus,vt illo è viuis sublato, dignus vnus videretur qui tanto viro in illius professione succederet.Hic verò quantum sese præstiterit,adiuncto ad quatuor linguarum exactam cognitionem, summámque diligentiam,iudicio longè acerrimo, doctissimæ ipsius prælectiones partim iam editæ, partim deinceps edendæ satis superque testantur. Accedebant autem ad hanc eruditionem summum pietatis studiū, candidum ingenium, modestia singularis, vita prorsus inculpabilis,adeò vt feruente ciuilibus ob religionem bellis Gallia,quanuis sacros libros non modò Grammaticè,sed etiam Christianè explicaret, saluum tamen illum & inuiolabilem amabiles ipsius mores fortiter in suo munere perseuerantem præstiterint, & ex eius vnius penè schola prodiisse constet, quicunque in Galliis hodie paulò felicius hebraissant. Repetitis verò bellis Venetias ornatissimū quendam virum sequutus, ibique Hebræorum doctissimis admirationi habitus, quum ad stationem suam reuertens per Occitaniam iter faceret intempestiua planè morte sublatus, maximum sui desiderium doctis piisque omnibus reliquit.

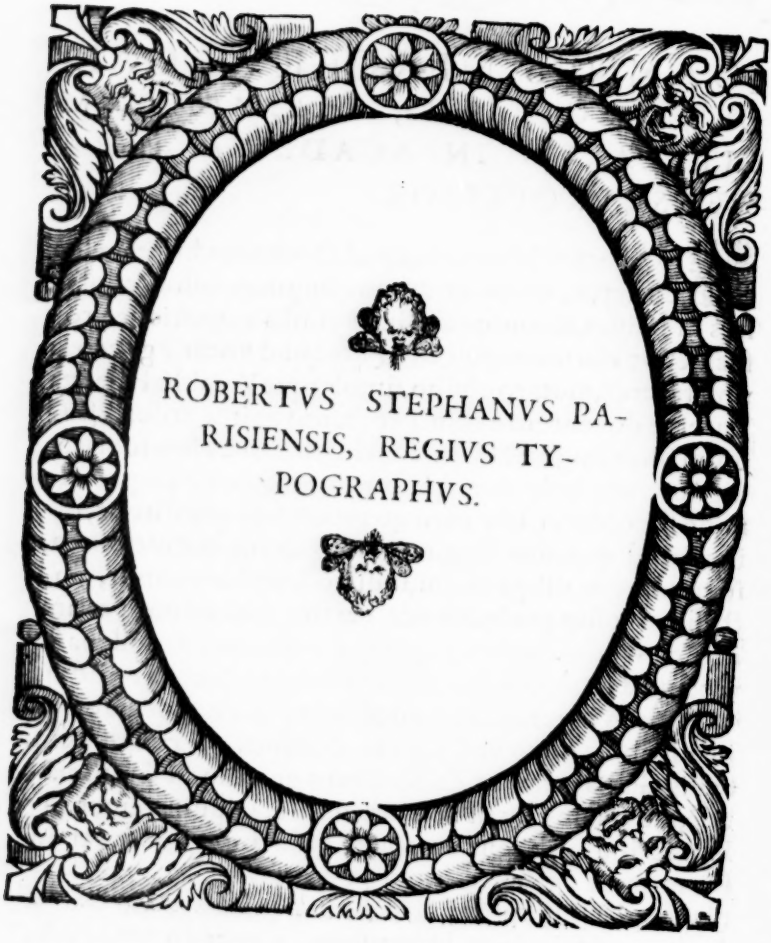
ROBERTVS STEPHANVS PA-
RISIENSIS, REGIVS TY-
POGRAPHVS.

ROBERTVS STEPHANVS, PARISIENSIS, REGIVS TYPOGRAPHVS.

SI diuinum meritò cenſetur illud characterum inuentum quorum ope abſentes compellamus, mortui etiam ipſi loquuntur, vis illa denique temporis omnia cõſumentis infringitur: cui potius quàm eidem Optimo Maximo Deo compendium illud ſcribendi pene incredibile acceptũ feremus, quod Typographicen appellant? Sicut igitur vituperatione maxima digni ſũt qui tanto Dei munere, vel ad bona deprauãda, vel ad ea publicanda quæ potius nunquam extitiſſe oportuit, abutuntur: ita ſummam laudem merentur qui ſuam operam, in arte tam laudabili támque neceſſaria, ſtrenuè ſimul & ſyncerè conferunt. Eiuſmodi ſanè fuit Venetiis, patrũ memoria, diligẽs ſimul & eruditus ille Aldus Manutius Romanus, adeò quidem vt ſummum in hac arte gradum aſſequutus videretur. Eius veſtigia Baſileæ præſertim & Ioannes Frobenius & alii aliquot ſequuti ſunt, quibus res literaria plurimum debet. Sed quanto illi cæteros antecelluerunt, tanto maiorem tibi, Roberte Stephane, ſuperiores omnes longè latéque ſupergreſſo gloriam tribuendam eſſe vel ipſa ſtemens inuidia cõfitetur. Nam vt alii tecum nonnulli de librorũ quorundam excuſorum elegantia & venuſtate certent, nemo tamen vel in operoſiſſimis libris tecum in emendationis fide ac diligentia fuerit comparandus. Tibi linguam Hebræam magnopere illuſtratam: tibi Græcorum characterum ſummam elegantiam: tibi partim in lucem reuocatos, partim fœliciſſimè reſtitutos, tũ Græcos tum Latinos ſcriptores plurimos: tibi denique infinita quadam induſtria & inexhauſtis laboribus ex omniũ claſſicorum auctorum penu depromptum latinæ linguæ Theſaurum debemus. Sed hęc tua præcipua laus eſt, quòd non inanis gloriæ, non lucri cupidus, officinam tuam ſa-

cris præſertim excudendis Bibliis conſecraſti: quo in opere toties recudendo, emendando, modiſque omnibus illuſtrando, teipſum quoque ſuperaſti. Nemo igitur tibi ſuſcepta cũ Matæologis certamina, nemo ſtramineũ illud ſimulachrum exprobret, in quod illi qui te viuum vſtulare non potuerunt, omnem ſuam rabiem effuderunt: ſed hinc potius omnes quæ tua in illis oppugnandis animi magnitudo, quæ in propugnãda veritate conſtantia fuerit, animaduertant: quum cæteris rebus omnibus conſcientiæ tranquillitate antepoſita, ſolum etiam vltrò, ingrata relicta patria, verteris, in priſtino inſtituto iuuandæ rei literariæ ac præſertim Eccleſiæ perſeuerás, donec annum agens vitæ LVI, anno Domini 1559, ad meliorem vitam die Septembris ſeptima demigrares, ad cuius tumulum hos verſiculos cecinimus.

Τάς ποτ' Ἰουδαίης τε καὶ Ἑλλάδος, Αὐσονίης τε
(Φεῦ, φεῦ) τὰς Μούσας δεῖν' ἀπελαυνομένας,
Λευκετίῃ μέσσῃ Στέφανος ξεινίσσατο δῖος,
Ὁ Στέφανος, πάντων χαλκογράφων στέφανος.
Εἰσόκε μισοκάλων εθελοντὴς πλήθεσιν ἀνδρῶν
Εἴξας, πουλυετῆ οἷς πολέμησε χρόνον,
Ὤχετο πατρίδα ἣν φεύγων, ἀχάριστον ἐοῦσαν,
Γαίας τ' ἀλλοδαπῆς γαῖαν ἄμειψεν ἑήν·
Κἀκεῖ χαλκοβατῆ κούραις δόμον ἐννέα δείμας,
Εἰς μακάρων τελέως ὄλβιος ἧκε δόμας.
Αὐτὰρ ἀποπταμένου πτῶμα ξείνοιο λαβοῦσαι,
Πλυνάσαί τ' ἰδίοις δάκρυσιν Ἀονίδες,
Ἐννέα τ' ἀμφὶ νέκυν ξένον ἤματα κωκύσασαι,
Τῇ δεκάτῃ χλοερῷ θάψαν ἐνὶ πεδίῳ.
Ὡς ἀμάραντον ἀεὶ καὶ πάντα ἐς ἤματα ζῶντα,
Χαλκογραφων θάλλειν τὸν Στέφανον στέφανον.

CLEMENS MAROTVS.

CLEMENS MAROTVS, CADVRCENSIS, GALLICVS POETA.

CLEMENTEM Marotũ citrà vllã linguarũ vel artiũ cognitionẽ, rara & excellẽte quadam ingenii felicitate Gallos omnes poëtas priores ſuperantem, idcirco placuit tantis viris adiungere, quòd religionis cauſa bis exul in Pſalterii triẽte gallicis rythmis exprimẽdo vtiliſſimam, æternáque memoria dignam operam Eccleſiis nauarit, quanuis (vt qui in aula, peſſima pietatis & honeſtatis magiſtra, vitam ferè omnem conſumpſiſſet) mores parum Chriſtianos ne in extrema quidem ætate emendarit: Taurini, Pedemontani præfecti Regii fauore tutus, circiter annum vitæ ſexageſimum mortuus.

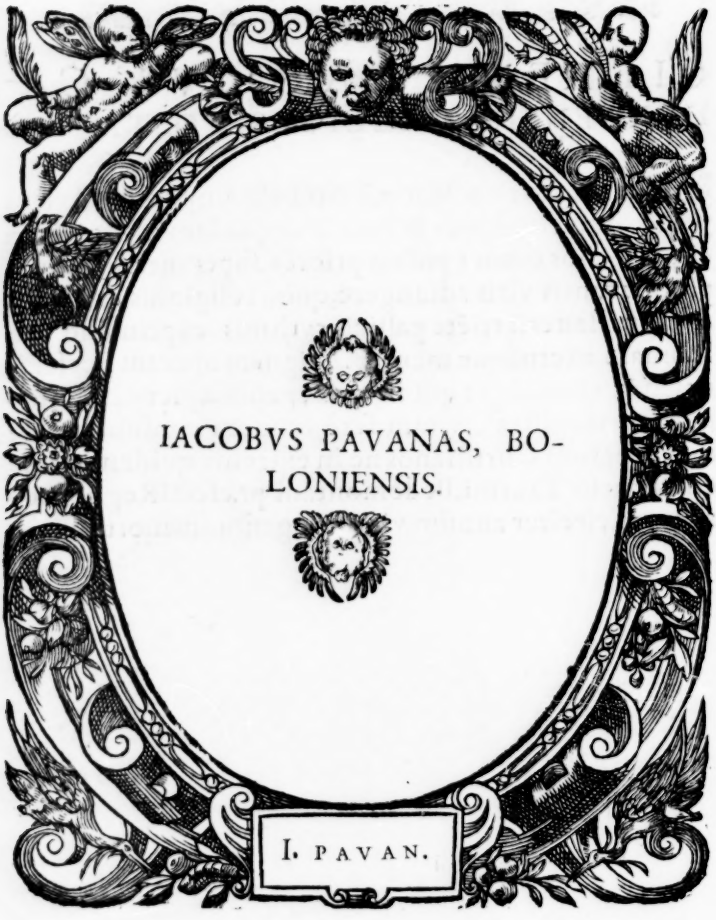
IACOBVS PAVANAS, BO-
LONIENSIS.
I. PAVAN.

IACOBVS PAVANAS, BOLONIENSIS.

AGE nunc ad ipſos veros verbi diuini miniſtros, eoſdémque Martyres accedamus. Gulielmus Briçonetus, nobili in primis familia Pariſiis ortus, & Meldarum Epiſcopus, quæ ciuitas vnius diei itinere ab vrbe diſtat, quum cœpiſſet in Galliis quoque CHRISTI Euãgelium allatis Luteri libris illuceſcere, primus auſus eſt, concionandi munere in ſua dioceſi monachis mendicantibus interdicto, anno CHRISTI 1523, tum ipſemet, nouo prorſus exemplo, veritatem annuntiare, tum per adſcitos ex Iacobi Fabri Stapulenſis ſchola doctos quoſdam Theologos promulgandam curare: tanti operis laudem proculdubio cæteris prærepturus, niſi partim crucis ſtatim oblatæ terrore perculſus, partim à nonnullis quibus nimium tribuebat dementatus, turpi palinodia gloriam hanc omnem ipſe ſibi inuidiſſet. Sed ô factũ bene! Tantùm enim abfuit vt aberrantem paſtorem oues ſequerentur, vt contrà Iacobus quidem Pauanas, Bolonia, Picardiæ ciuitate celebri, ortus, eorum vnus quorum opera vſus ille initio fuerat, crudeliter Lutetiæ anno Domini 1525 vſtulatus, protomartyris ibi nomen ac palmã retulerit: ex grege verò ipſo alii cõſtantia veri ſui paſtoris confirmati, nullis minis, nulláque ſupplicio-rum acerbitate territi, quanuis quatuordecim martyribus anno Domini 1546, die Octobris ſexto, vno eodémque igne crudeliſſimè crematis, ad hoc vſque tem-

pus fortiſſimè in veræ fidei profeſſione perſeuerarint: alii verò vi tempeſtatis huc & illuc diſiecti prima Metenſis, Aurelienſis, Syluanectenſis, Albiniacenſis Eccleſiarum fundamenta iecerint: eò admirabiliore Dei virtute quòd mechanicos omnes illos, pannorum videlicet textores, fuiſſe conſtat, tam bonarum artium & peregrinarum linguarum prorſus imperitos, quàm in ſacrorum librorum lectione ad miraculum vſque exercitatos. Sic quò magis videtur interiiſſe veritas eò glorioſius viuit.

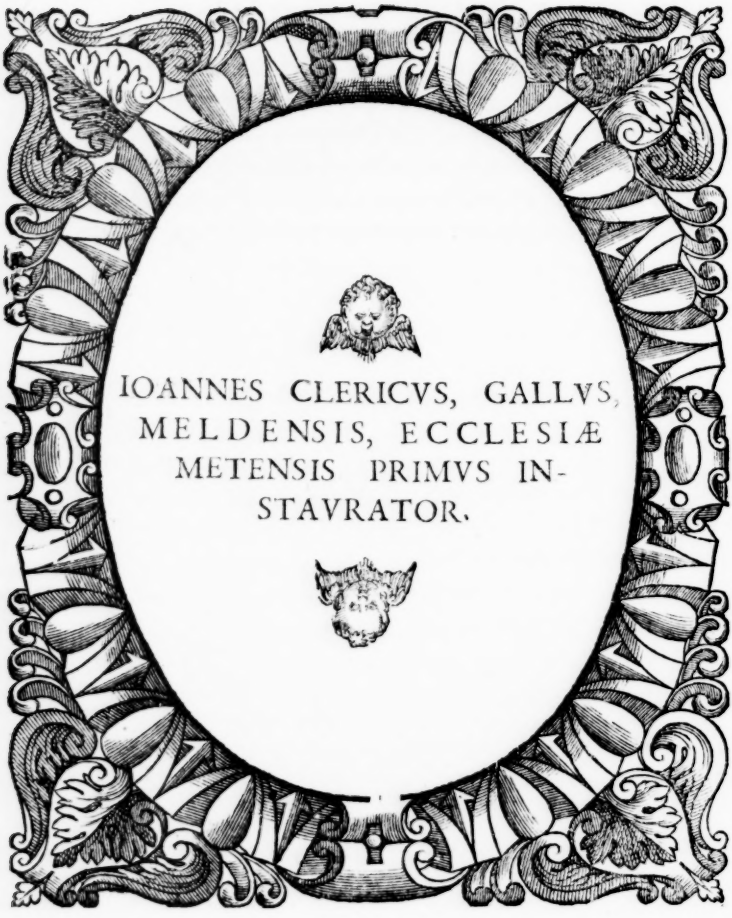
IOANNES CLERICVS, GALLVS,
MELDENSIS, ECCLESIÆ
METENSIS PRIMVS IN-
STAVRATOR.

IOANNES CLERICVS, GALLVS, MELDENSIS, ECCLESIÆ METENSIS PRIMVS INSTAVRATOR.

HVius Ioannis Clerici artificium fuit lanam pectere, in quo dictum illud CHRISTI Domini noſtri reipſa fuit confirmatum, gratiam agentis patri quòd veram illam ſapientiã, potentibus, & doctis celatam, vilibus & abiectis patefeciſſet. Hic igitur animoſæ fidei plenus, quam partim ex Epiſcopi Briçoneti concionibus, partim ex gallicè vtcunque tum verſis Bibliis, & aliis pauculis libellis diligẽter lectis didicerat, apud ſuos Meldenſes, quòd affixa in ſummo templo papiſticis indulgentiis ſcheda, Papam Antichriſtum vocaſſet, virgis cæſus, quum ſeſe Metas anno Domini 1523 recepiſſet, & inter ſuos idem artificium exercentes prima futuræ inſignis Eccleſiæ fundamenta, Apoſtoli apud Corinthios exemplum ſequutus, iecisſet: tandem peculiari quodam, vt exitus docuit, diuini Spiritus afflatu impulſus, noctu extra vrbem euerſis in ſacello quodã, quo tota ciuitas Metenſium erat poſtridie concurſura, idolis, manè apud vrbis portam deprehenſus, captus, & eôdem penè momẽto damnatus: quo crudeliore pœna eſt affectus, (altero videlicet pugno truncatus, naſo canden tibus forcipibus abrepto, iiſdémque brachio vtroque, ipſiſque mammis crudeliſſimè peruſtis) tãdem flammis ſubiectis vſtulatus, eo glorioſiorem victoriam tulit, quũ inter hæc tormenta ipſi crudelitati inſultãs, & illud Dauidis altiſſima voce recitans, Idola gentium ſunt argentum & aurum opus manum hominum, tanta conſtantia tũ aduerſariis territis, tum piis magnopere confirmatis, feliciter ad Dominum migraret.

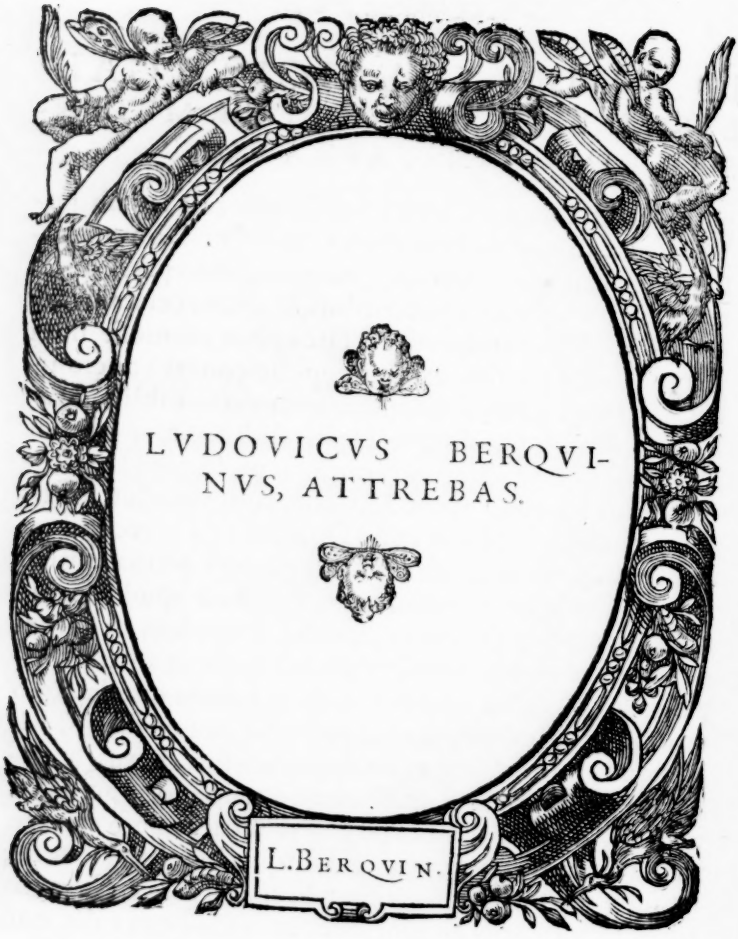
LVDOVICVS BERQVI-
NVS, ATTREBAS.
L.BERQVIN.

LVDOVICVS BERQVINVS ATTREBAS.

IN Ludouico Berquino Attrebate, quem verè possumus εὐγενῆ simul & ἔξοχον appellare, Gallia fortassis alterum esset Luterum nacta, si qualem iste Saxonum ducem, talem hic Franciscum primum eius nominis Galliarum Regem esset expertus. Nec enim ei vel doctrinæ, vel promouendæ veritatis studium defuit: adfuit autem animi tãta generositas, vt maximè omniũ tunc metuẽdos crabrones in ipsis eorũ cauis, Bedam videlicet & à Quercu (de quibus scripserat procul illos cõfigens Erasmus, Lutetiæ Betam sapere & Quercum concionari) Matæologorum eius seculi principes, in ipso eorum sterquilinio sit ausus non modò vtcunque lacessere, sed impietatis etiam accusatos non vnius anni certamine tum voce tum scriptis strenuè exercere. Sed tunc quidem, vt postea sæpe, (CHRISTO nimirum non nisi sub cruce in Galliis triumphaturo) damnata in Berquino veritate, quum delecti iudices exurenda ipsius scripta ipsomet cernente & præterea perpetuis carceribus, excepta Regis venia, ipsum coërcendũ pronuntiassent: at ego, inquit ille, mortem subire quàm veritatis damnationem vel tacitus approbare malim. Sequuta igitur vt in contumacem seueriore sententia, strangulatus, ac deinceps crematus Berquinus, qua constantia scribere & loqui consueuerat, eâdem mortẽ perpessus, verè de aduersariis qui victores videbantur, iudicum sententia veluti cælitus rescissa, triumphauit: frugibus nocte post interitum illius proxima (qui fuit vndecimus dies Nouembris anno Domini 1529) in tota Gallia frigore perustis, & grauissima tum fame tum etiam peste consequuta.

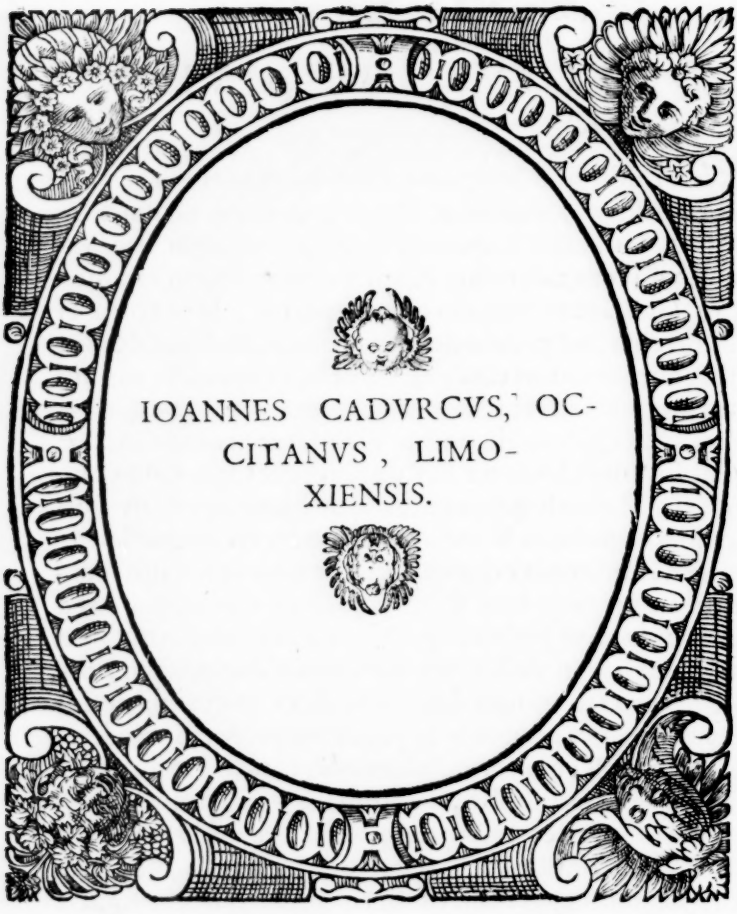
IOANNES CADVRCVS, OC-
CITANVS, LIMO-
XIENSIS.

IOANNES CADVRCVS, OCCITANVS, LIMOXIENSIS.

IOANNEM Cadurcum Limoxiis, non ignobili Occitaniæ oppido, natum, ſicut iura humana docentem admirata eſt Tholoſa, ſic ius diuinum aſſerentem eſt abominata: vſque adeò graſſata ſuperſtitione, vt quũ vtriuſque iuris vnus & idem ſit & auctor & præcipuus finis, nullos tamẽ Euangelica veritas infeſtiores & pertinaciores iam pridẽ hoſtes habuerit, quàm eos qui ſe ius ſuum cuique tribuere gloriantur. Cadurcum igitur, quũ legum humanarum explicádarum peritia eſſet aliquandiu tutata, tandem anno Domini 1532, in aliquot piorũ hominũ cœtu, Bacchanalia, quæ in Epiphaniæ feſto celebrati pſeudeccleſiæ Romanæ more conſueuerunt, auſum liberius & redarguere & emendare, ſenatus Tholoſanus ſimul penè in carceres abreptum, & vitæ veniã, ſi modò palinodiam in ſchola publica vel leuiſſimè teſtaretur, recuſantem, damnatum, minimè tamen inultum cremauit: ſiquidem ex pyra, quaſi ex pulpito, habita diuiniſſima concione, veritatem quam ſuo ipſius ſanguine ſanciebat, ſic aſſeruit, vt quum in eam longè frequentiſſimam Academiam ex omnibus Galliæ partibus confluere maximus ſtudioſorum numerus cõſueuerit, non modò Tholoſæ, verùm etiam in vniuerſa Gallia purum verbi Dei ſemen ſparſiſſe meritò videatur.

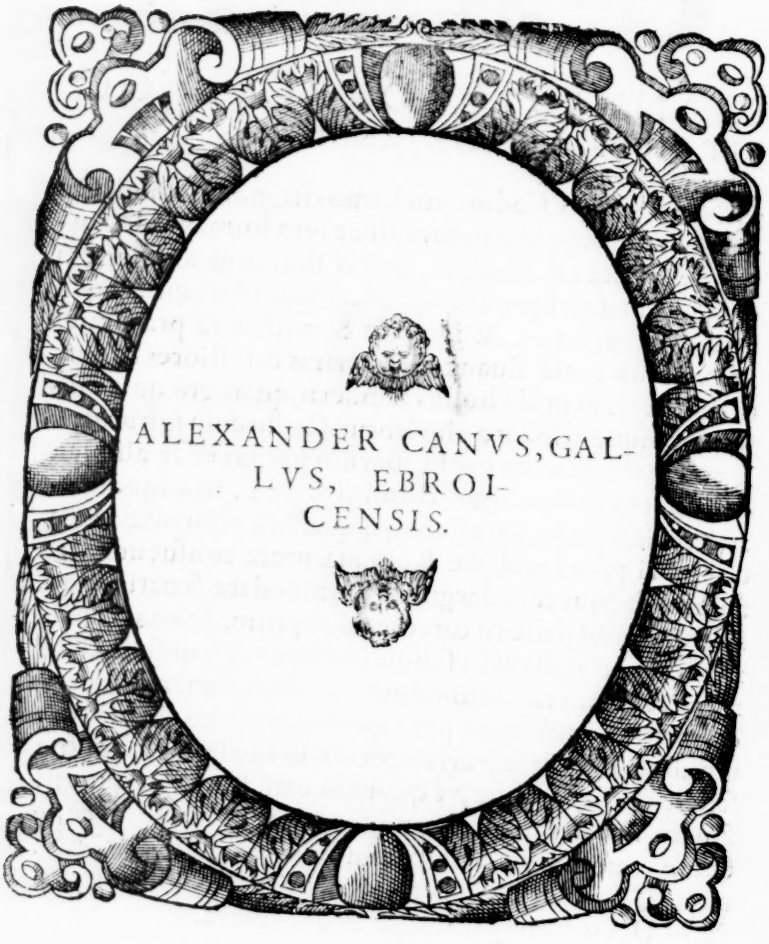
ALEXANDER CANVS, GAL-
LVS, EBROI-
CENSIS.

ALEXANDER CANVS, GALLVS, EBROICENSIS.

ALEXANDRVM Canum, ex Dominicano Christianum factum, ſicut amplius cognoſcendæ veritatis deſiderium in Sabaudiam ad Gulielmum Farellum audiendum pertraxit: ita eiuſdem propagandæ incredibile ſtudium in Galliam reduxit. Lugdunum igitur veniens, ibique piorum aliquot fratrum rogatu, quum aliquot conciones priuatim habuiſſet, mox in vincula cõiectus, damnatus, & Lutetiã, quò prouocarat, abductus, qua animi fortitudine veritatem Euangelii promulgare cœperat, anno Domini 1534 glorioſiſſimi martyrii palmam tulit. Et hæc quidem inſtauratæ Lugdunenſis Eccleſiæ felicia primordia fuerunt.

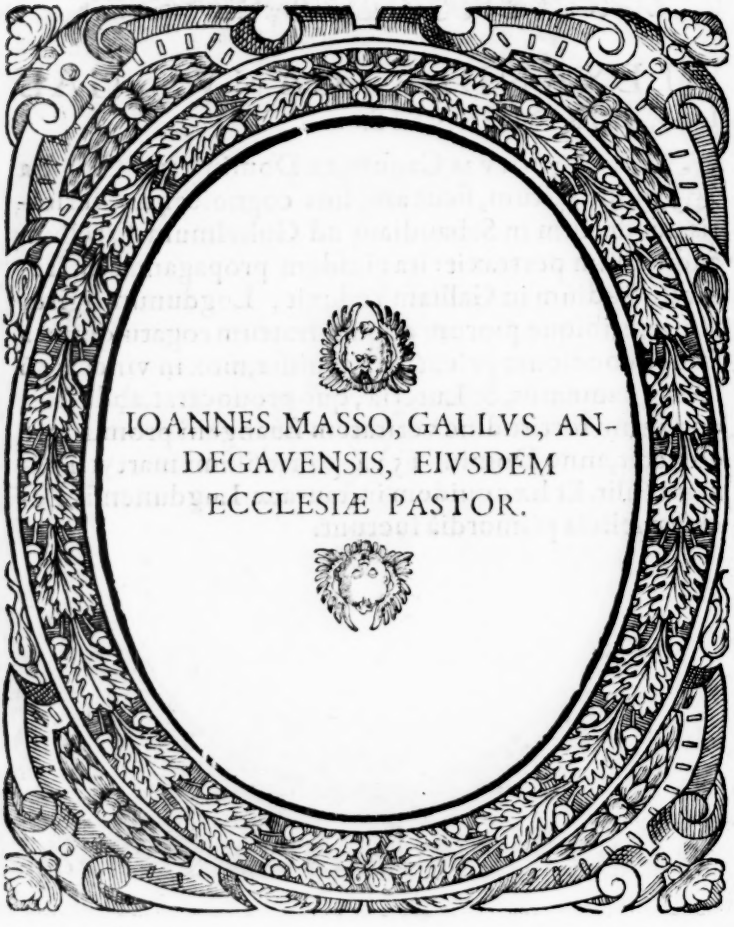
IOANNES MASSO, GALLVS, AN-
DEGAVENSIS, EIVSDEM
ECCLESIÆ PASTOR.

IOANNES MASSO, GALLVS, ANDEGAVENSIS, EIVSDEM ECCLESIÆ PASTOR.

QVIBVS te ſatis dignis celebrauero laudibus Ioannes Maſſo, cui in ipſa adoleſcentia, annum videlicet viceſimumſecundum agenti, diuinitùs datum eſt, amplis ſpretis opibus, & paternis tum precibus tum minis inflexibili, opus illud ingens, & nullis humanis viribus præſtandum aggredi ſimul & conficere? Quantum enim illud fuit, in media Lutetia, id eſt, intra ipſam piorum vſtrinam atque in ipſo ſuperſtitionis penetrali, erecto Chriſti vexillo, ſignum vniuerſæ Galliæ regno abolendæ falſæ religionis dare? Sed & tibi peculiariter Andegauenſes tui, itidémque Trecenſes conſtabilitum apud ſe CHRISTI regnum debent. Quibus maximis ſanctiſſimíſque laboribus ne martyrii corona deeſſet, ecce te domum, vel ad tuam ſtationem potius paulò ante crudeliſſimam illam carnificinam Lutetia reuerſum, & in hortulo ſecurè meditabandum, ſceleratus latro Mònſorellus, generis ſui nobilitate infinitis ſceleribus contaminata, interfecit, paulò poſt eius ipſius miniſtris, cuius auctoritatem quaſi imperato ſceleri prætexuit, iuſtas paulò poſt pœnas daturus. Quid igitur egiſti ſcelerate? fores nimirum æternæ vitæ illi aperuiſti, quem voluiſti perditum, vt in exitium tuis ſceleribus dignum teipſum vltrò præcipitem dares. Cæſus eſt autem vir iſte præſtantiſſimus annum agens vitæ triceſimum nonum, ab hoc graſſatore Lutetia diſpoſitis equis ad patrandas piorum cædes excurrente, anno Domini CIↃ. IↃ. LXXII: menſe Septembri, anno Domini CIↃ. IↃ. LV, Eccleſiæ Pariſienſis poſt aliquot ſecula inſtauratæ primus paſtor inſtitutus.

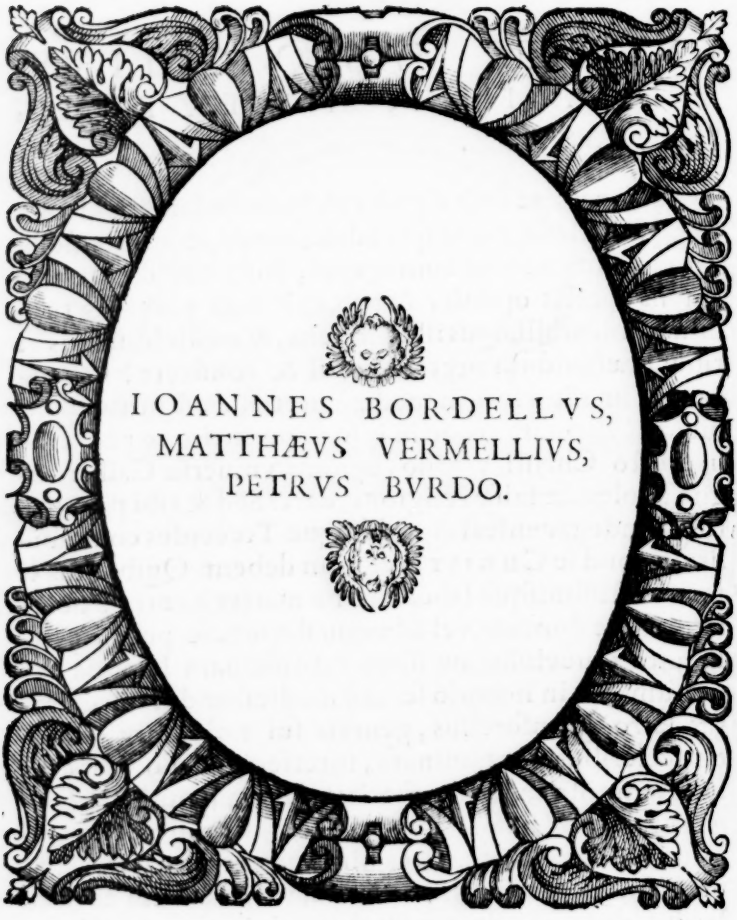
IOANNES BORDELLVS,
MATTHÆVS VERMELLIVS,
PETRVS BVRDO.

IOANNES BORDELLVS, MATTHÆVS VERMELLIVS, PETRVS BVRDO.

QVÆ regio in terris (inquit ille apud poëtam) noſtri non plena laboris? At hoc liceat Gallis Martyribus ſine fictione vſurpare, quorum ſanguine Oceanus ipſe Americanus rubuit. Huius ſceleris auctor fuit Nicolaus quidam Villagagno, ex Rhodiorũ equitum ordine, homo tum vaſti corporis mole, tum ingenii feritate Polyphemum illum Cyclopem planè referens: qui quum Gaſparis Colignii, magni Franciæ Thalaſſiarchæ, apud regem Henricum ſecundum gratioſiſſimi interceſſione binas inſtructas naues & aliquid pecuniæ obtinuiſſet, & cum iis ad Braſiliæ littus, fluuiique, quem Ianarum vocãt, oſtiũ, gradibus trans æquinoctialẽ tribus ab antarcti co polo diſtãs appuliſſet: ſimulato vrbis ibi condendæ, & veræ religionis, cui fauere Amiralium norat, conſtituendæ ſtudio, miſſis etiam ad Geneuenſem Eccleſiam literis obnixè petens vt ad ſe vnà cum miniſtris duobus aliquot fratres pii, ſeminarium Eccleſiæ futuri, tranſmitterentur, facilè ſcilicet quod petebat, non paucis ſeſe vltrò tãtæ rei nouitate incenſis offerẽtibus, impetrauit. Mittũtur igitur miniſtri duo, Petrus Richerius & Gulielmus Carterius, ſpectatæ vtérque tum doctrinæ tum pietatis, quibus ſeſe non pauci ex diuerſis Galliæ partibus vnà cum vxoribus & liberis adiunxerunt, & eos quidem poſt difficilem multorum menſium nauigationem tandem appulſos initio Villagagno quàm benigniſſimè excipit: Geneuenſibus per literas gratias agit ingentes: Amiralio quiduis in poſterum pollicetur: Eccleſiam paſtorum

consilio instituit: denique magna quadam spe complet omniũ animos,adeò vt in Gallia de frequentissima piorum colonia eò deducenda deliberaretur.Sed ecce Villagagno Henricum Regem istarum rerũ nuntiis offensum intelligẽs,quod diu texerat apertè prodit, & quidquid rectè constitutum erat paulatim euertens,alios miserabili seruitute premit,aliis dira minitatur, palam denique sæuam & horribilem tyrannidem exercet. Secedunt itaque nonnulli,& opportunitatem cuiusdã Brittonicæ nauis nacti,reditum in Galliam parant, quò vix tamen,inaudita fame tolerata,coria etiam ipsa mandere coacti,semianimes peruenerunt.Erãt autem ii omnino sedecim,ex quorum numero quatuor de reditu desperantes vix octodecim miliaribus confectis in continentem,ac deinceps ad Villagagnonem regressi, tantũ abest vt immanem illum Cyclopem rationibus aut precibus vllis ad misericordiam flectere potuerint, vt contrà compedibus constrictos,& in teterrimum carcerem coniectos fidei suæ rationem ab illis exegerit. Respondit constanter suo & sociorum nomine Ioannes Bordellus,quæ confessio in gallica Martyrum historia legitur. Quid plura? tres ex illis in veritatis confessione perseuerantes, quarto nonnihil vacillante, Oceano mergendos curat,quorum beatam memoriam hoc loco celebrandam putaui. Et hæc quidem anno Domini 1558. vertente contigerunt, quum in Americam Villagagno die 15. Iulii, anno 1555. appulisset, vnde ipse postea desperatis rebus,in Galliam reuersus,& scriptis ineptissimis veritatem aggressus oppugnare, inglorius & pro insano habitus,miseram tandem vitam, igne sacro illũ inuadente,finiuit.

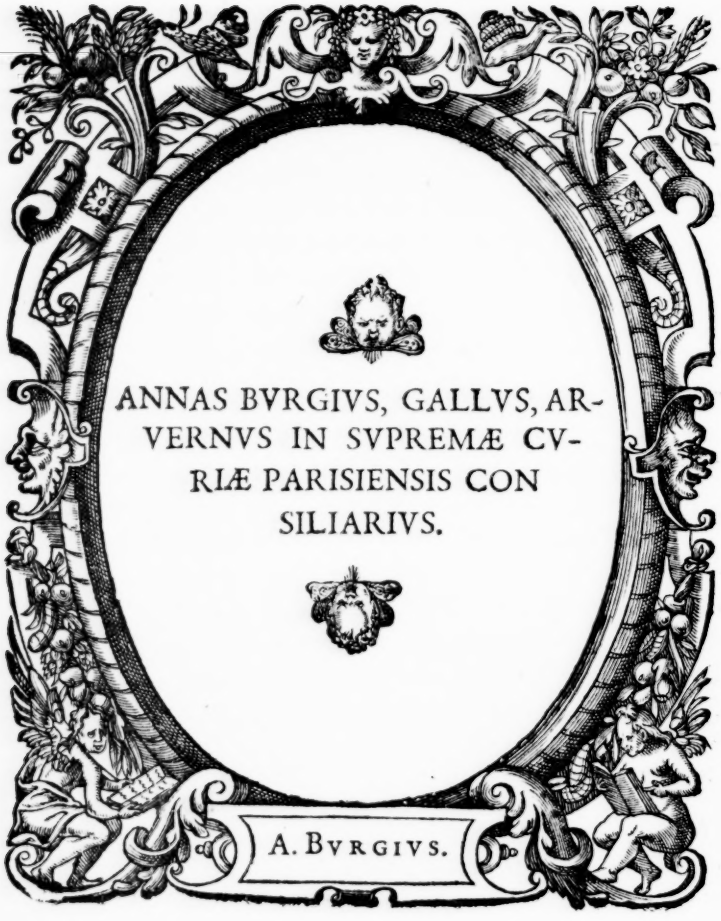
ANNAS BVRGIVS, GALLVS, AR-
VERNVS IN SVPREMÆ CV-
RIÆ PARISIENSIS CON
SILIARIVS.
A. Bvrgivs.

ANNAS BVRGIVS, GALLVS, ARVERNVS, IN SVPREMA CVRIA PARISIENSI CONSILIARIVS.

HIc ille eſt AnnasBurgius,cuius patruus ſub Franciſco primo Rege Cancellariatu, ſummo togato munere,functus eſt:qui ius ciuile primùm maxima cũ eruditionis laude in academia Aurelienſi profeſſus, ac deinceps vltrò in Pariſienſẽ curiã adſcitus, ibique integerrimi diligentiſſimíque iudicis famam adeptus,tandẽ que occultis adhuc piorũ cœtibus adiunctus, quum Hẽrico,eius nominis ſecundo,Rege pro tribunali ſedente totóque audiente Senatu, ſententiam de pœnis in eos quos hereticos vocabant ſtatuendis,rogatus, liberrimè de vera religione,iuſtáque conuocanda ſynodo,decima Iunii anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimonono diſſeruiſſet,Rege mox per Cardinalem Lotharingum eò vſque commoto,vt neglecto maiorũ more,illum mox in carceres trahi iuberet,tandem poſt duriſſimam capitiuitatem,ad varia iudicum ſubſellia pertractus,edita preclara Chriſtianæ fidei confeſſione , vi ceſima prima Decembris,eôdẽ anno vertente,hæreſeos damnatus,primùm quidem ſtrãgulatus ac deinceps crematus,piam animam Chriſto reddidit:Rege quidẽ ipſo (alioqui per ſe non malo)tribus poſt illum in carcerem coniectum hebdomadibus,in medio nuptiarum ſororis apparatu, in ludicro haſtatorum certamine, eius ipſius manu à quo prehẽdi Burgium iuſſerat,lethaliter vulnerato,& vndecim poſt diebus mortuo : Senatu verò ſeſe (paucorum quorundam culpa)ab eo die quo Burgium damnauit,longè maxima libertatis & auctoritatis antiquæ parte (vt plerique exiſtimarunt)vltro abdicante.

AVGVSTINVS MARLORATVS.

AVGVSTINVS MARLORATVS, LOTHARINGVS, ROTOMAGENSIS ECCLESIÆ PASTOR.

AVGVSTINVM Marloratũ in pſeudAuguſtiniano rum mendicantium cloacam vix octennem,agna torũ aſtu ipſius bonis inhiantiũ abreptũ,ſingularis quę dam numinis prouidentia ex illo cœno mirabiliter e rutum,in Eccleſiam Chriſtianam, magnum eius futurũ ornamentum, traduxit. Linguarum enim & purioris Theologiæ ſtudiis deditum tandem puduit pigris alendis ventribus, ipſius eruditione ac labore ad turpe lucrum abutentibus, operam ſuam diutius commodare. Itaque poſtquam Biturigibus, Pictauis,& Andegauis Euangelium,quantum quidem cucullato licebat,promulgaſſet,Lauſanam, Bernenſis Reip. academiam, venit: vbi quietem ſtudiis ſuis opportunam &ſui exercendi facultatem nactus,Viuiacẽſis videlicet Eccleſiæ haud procul extremo lacu Lemano deſignatus, vix credibile eſt quantum & legendo & ſcribendo profecerit, id quod præclari ipſius tum in Geneſin tum in Eſaiam, tum in omnes noui Teſtamenti libros commentarii, perpetuo quodam nexu ex optimis quibuſque recentioribus interpretibus mirabiliter contexti, demonſtrant. Inde verò Rotomagũ accitus,Eccleſiam illam populoſiſſimã tunc primum poſt multa ſecula renaſcentẽ, tá ſanctè ſimul ac prudenter erudiit,vt ſua illum probitas tutũ ab omnibus quantumuis ſæuientibus aduerſariis præſtiterit.Deinceps autẽ poſtquàm Piſſiacenæ diſputationi interfuiſſet,exorto paulò poſt ciuili bello, ipſáque Roto-

magẽſi ciuitate poſt duriſſimã obſidionem expugnata, captus, quanuis in tanta crudeliſſimorum aduerſariorũ urba nullus ipſum accuſaret, imò etiam ex aduerſariis plurimi ſaluum cuperẽt, nihilominus tamen, vt nihil ad extremam ſæuitiam deeſſet, Anna Monmorátio Cõneſtabili, & Franciſco Duce Guiſio ſic iubẽtibus, vnà cum tribus aliis præcipuæ dignitatis ciuibus ſuſpendio innocentem vitam finiens, æternam hereditatem adiit, XXX. Octobris, anno Domini CIↃ .IↃ.LXII, annos natus LVI.

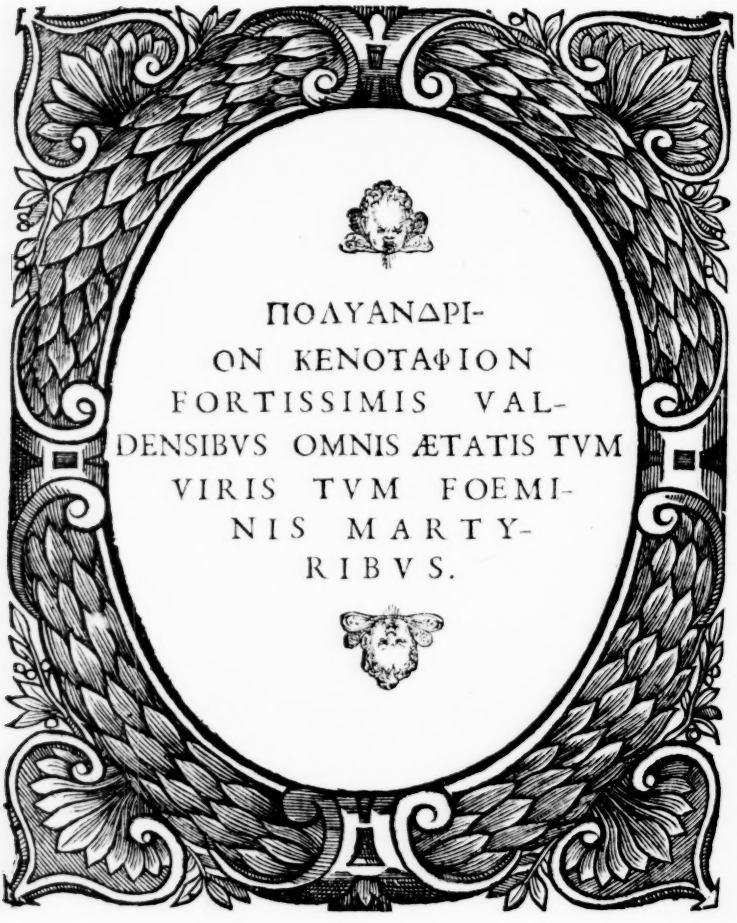
ΠΟΛΥΑΝΔΡΙ-
ON ΚΕΝΟΤΑΦΙΟΝ
FORTISSIMIS VAL-
DENSIBVS OMNIS ÆTATIS TVM
VIRIS TVM FOEMI-
NIS MARTY-
RIBVS.

VALDENSES ab Alpium anfractibus, in quos ſeſe iam pridem receperunt, appellatos, liceat mihi veteris Chriſtianæ purioris Eccleſiæ ſemen vocare, vt pote quos conſtet verè admirabili Dei prouidentia, neque illis infinitis tempeſtatibus, quibus eſt per tot ſecula Chriſtianus orbis concuſſus, & Occidens tandem à pſeud-Epiſcopo Romano miſerè oppreſſus, neque aduerſus illos propriè excitatis horribilibus perſecutionibus eò potuiſſe adduci, vt idolomaniæ & Romanæ tyrannidi aſſentirentur. Eorum igitur alii ſunt pauperes Lugdunenſes vocati, quibus Ioannes quidam Lugdunẽſis mercator præfuiſſe exiſtimatur, addito etiam illi cognomento à Valdo, quem perperam nonnulli Valdenſium fratrum, quaſi ſectæ cuiuſdam, auctorem faciunt, quùm ipſe potius, quod inter Valdenſes celebris eſſet ac haberetur, cognomentum inde acceperit : alii in alpinis ſaltibus conſtiterunt : alii ſunt Albigenſes vocati, quòd in eas Occitaniæ Galliæ partes ſeceſſiſſent : alii traiecta Italia in Apulia & Calabria ſedes poſuerunt : alii denique in Morauiam vſque ſeceſſerunt: qui omnes (exceptis Albigenſibus lõgiſſimo tandem bello partim attritis partim expulſis) fruſtra repugnante Satana etiamnum hodie tum doctrina tum innocentiſſimæ vitæ exemplis florentes Eccleſias habent. Ac de cæteris quidem fortaſſis aliâs, quum nunc ſit à nobis de ſolis Alpinis ſermo inſtitutus. Eorum igitur alii Sabaudiæ Duci ſubſunt, alii Galliæ Regi. Vtroſque incredibile eſt dictu quibus & quot modis perdere certatim, inſtigante Pontifice Romano, Princeps illi ſtuduerint, tutante tamen eos, tum aduerſus prædones paupertate, tum aduerſus infinitas calumnias, teſtatiſſima vitæ innocentia. Obſo-

leuerat tamen inter eos paulatim doctrinæ puritas, ſed pietatis ſtudium minimè refrixerat. Itaque quum de puriore Chriſtianiſmo in Heluetia viciniſque regionibus annuntiato cognouiſſent, duos ex ſuis paſtoribus quos Barbas (id eſt patruos) vocant, Bernam ad Bertholdum Hallerum, Baſilæam ad Oecolampadium, Argentinam ad Bucerum & Capitonem, Neocomum denique duos alios ad Gulielmũ Farellum miſerunt, conſilium de inſtaurandis ipſorum Eccleſiis petituros. Horum vnus MARTINVS GONINVS, Eccleſiæ Angronianæ paſtor, Gratianopoli in reditu cum literis deprehenſus, & veritatem conſtanter profeſſus, nocte intempeſta ſubmerſus (qui enim malè agunt lucem fugiunt) martyrii palmam tulit. Id verò tantum abeſt vt Valdenſes perterrefecerit, vt contrà auctis animis, non ſuas modò & Calabrenſium fratrum Eccleſias, priorum temporũ veluti rubigine quadam obſitas, repurgarint, ſed etiam (ſeculis omnibus memorabili in omnes Gallias Eccleſias beneficio) quanuis inopes, & vndique turbulentiſſimis illis temporibus Satana ipſos adorente, primam illam Gallicam ex hebræis Bibliorum interpretationem, auctore quidem Petro Roberto hebręæ linguæ peritiſſimo, adiutore verò Ioanne Caluino abſolutam, ſuis ſumptibus Neocomi, anno Domini 1535, excudendam curarint: vt quòd hodie Biblia gallicè leguntur, (quáquam paulatim poſtea exactiore cura cum hebręis collata) Valdenſium Eccleſiis acceptum meritò feratur. Hæc igitur ferre quum Antichriſtiani non poſſent, eò vſque tandem illos homicida ille ſpiritus impulit, vt, auctore Ioanne Miniero ſenatus Aquenſis Præſide, ſenatuſconſulto iniquiſſimo facto, & Rege Franciſco Cardinalis Turnonii calumniis circumuento, menſe Aprili, anno CIↃ. IↃ. XLV, peditum equitúmque copiis aduerſus innocentiſſimos & inermes homi-

nes

nes eductis,nullo neque ætatis,neque ſexus diſcrimine promiſcuè in quoſuis ſæuierint,atque adeò nõ ædificiis, nõ arboribus ipſis pepercerint: addito interdicto ſub capitis pœna,ſi quis miſerè vagãtibus & famelicis vel tantillũ opis præberet:ſic igitur ea ſtrages eſt edita,qua nullam vnquam immaniorem ne inter barbaros quidem extitiſſe conſtat.Seruauit tamen Dominus ſuorum reliquias,vſque adeò fœcundas,vt nunc rurſus & religionis puritate & omnium Chriſtianarum virtutum exemplis inſignes Eccleſias habeãt,Deo quoque variis pœnis Minicrum illum & alios nõ paucos,quibus homines peperccrant, horribiliter vlto. Nec ab eo tempore aliud præter minas ſunt experti,donec vnus ex eorum miniſtris Georgius Varalius Taurini interceptus,ibidem pulcerrima edita cõfeſſione, anno Domini 1558, die Decẽbris penultima cremaretur.Reſtituta verò Duci Philberto Emanueli Sabaudia, &ſi pontifice Romano Ducem alioqui ad Valdenſes turbandos minime propenſum,aſſiduis clamoribus cogẽte,bello ſunt appetiti, eóque feruente,vici S. Germani paſtor crudeliſſimè fuit Pignerolis vſtulatus: tamẽ ipſis quidem pacem tolerabilibus conditionibus,manente præſertim integro Euangelii miniſterio ,conſequutis , Duce verò datam ipſis fidem ſanctè obſeruante, felix illius motus fuiſſe finis meritò videtur.

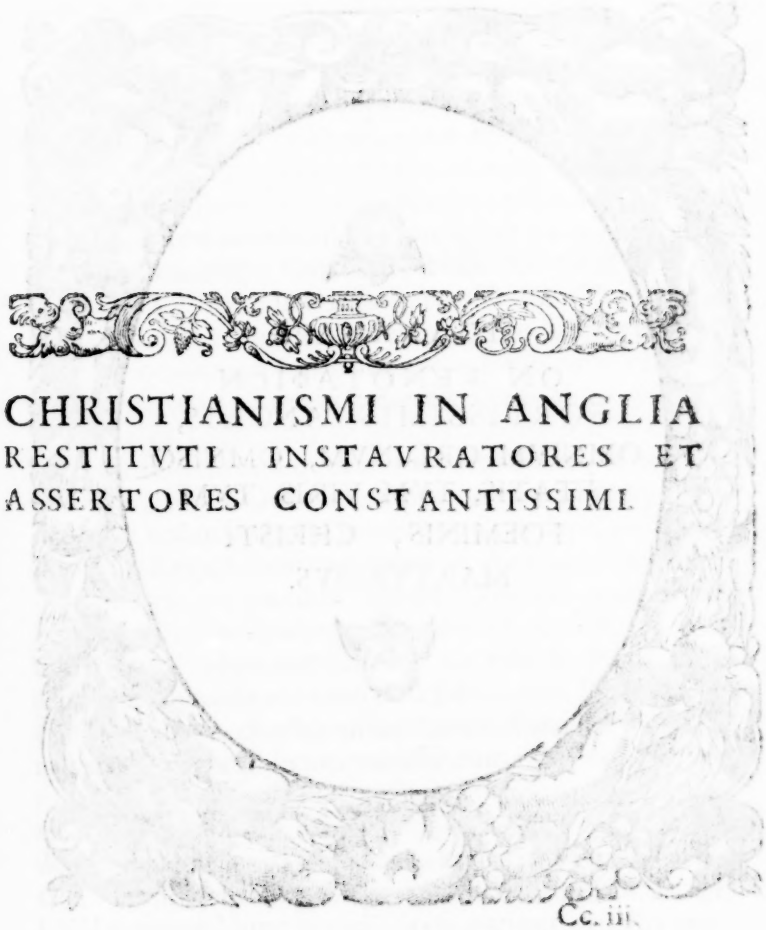

CHRISTIANISMI IN ANGLIA
RESTITVTI INSTAVRATORES ET
ASSERTORES CONSTANTISSIMI.

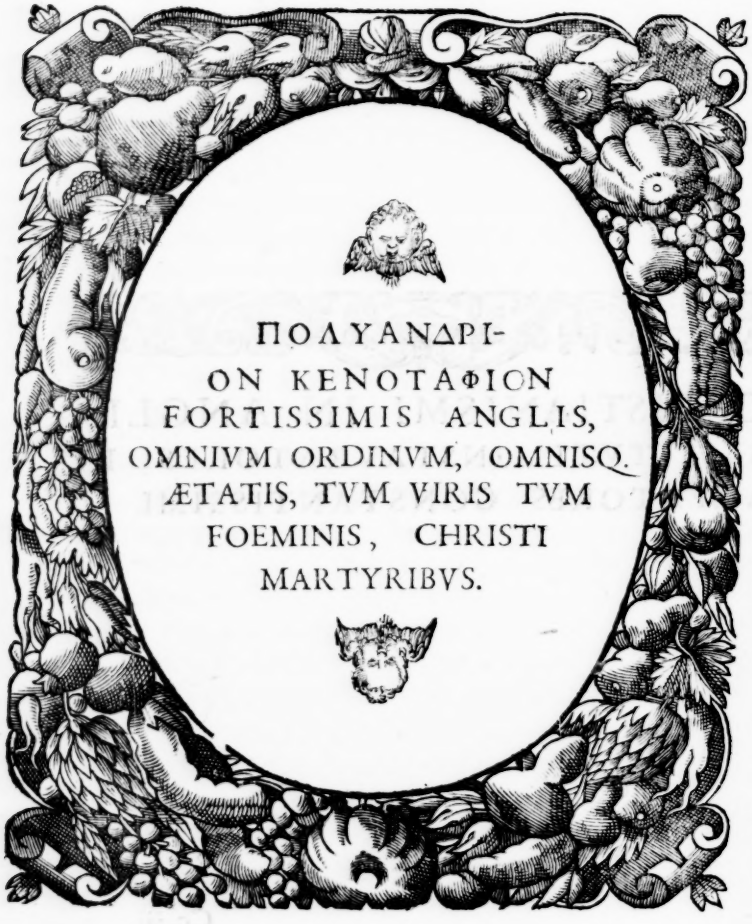
ΠΟΛΥΑΝΔΡΙ-
ON KENOTAΦION
FORTISSIMIS ANGLIS,
OMNIVM ORDINVM, OMNISQ.
ÆTATIS, TVM VIRIS TVM
FOEMINIS, CHRISTI
MARTYRIBVS.

QVVM à Ioannis vſque Wicleſi temporibus, veritatis ſemen ſubinde, ſanguine martyrum aliquorum tum virorum tum fœminarum, rigatum emerſiſſet: ſub Eduardo, beatæ memoriæ rege, quàm diligentiſſimè excultum, Mariæ tandem temporibus, quo ardentius, præeunte Cardinali apoſtata Reginaldo Polo, illud radicitus extirpare reſtituti pſeud-Epiſcopi ſunt conati, tantò fœcundius, quaſi certatim ad martyrium concurrentibus omnium ordinũ hominibus effloruit: quorũ aliquos ſufficiat nominaſſe. Huius igitur pulcerrimi triũphi quaſi choragus fuit IOANNES ROGERIVS, qui Cantabrigiæ bonis literis imbutus, indéque Tyndallũ ac Couerdallum, (vtrúmque pietate & eruditione inſignẽ, ac illum quidem in primis Anglica bibliorum verſione celebrẽ, & martyrio tandem, anno Domini 1530, per Louanienſes theologos Wiluordi coronatum) in Brabãtiam profugientes ſequutus, vxore ibi ducta, Witebergã venit, ibique Germanicæ linguæ vſque adeò peritus euaſit, vt etiam Euãgelii miniſterio ſit defunctus: donec, Eduardo Rege Chriſtianiſmum in Anglia inſtaurante, ipſe quoque in patriam reuerſus, auctore magno illo Nicolao Ridlæo Epiſcopo Londinenſi, profeſſor Theologiæ atque adeò concionator in æde S. Pauli deſignaretur. Succedente verò poſt Eduardum fratrem chriſtianum Maria chriſtianiſmo inimiciſſima, & ſeueriſſimis edictis Euangelicum miniſterium inhibẽte, perſtitit nihilominus in ſuo munere Rogerius, donec in carcerẽ tractus, qua cõſtantia Chriſti veritatem annuntiarat, eâdem illam moriens, veluti ianua martyrii cæteris patefacta, Londini IIII. Februarii, anno Domini CIↃ. IↃ. LVII, ſanciuit. Hunc in eadẽ cauſa, parique prorſus conſtantia munere concionandi, tum in oppido quod Northamptonum vocant, tum in ipſa vrbe Londinenſi, fortiſſimè defunctus, vir eruditiſſimus LAVRENTIVS SVNDERSIVS, ſequutus quarto poſt Rogeriũ die, VIII

videlicet Februarii Couentriam Londino ductus, pulcherrimum de morte triumphum tulit: vt eiusdē mensis die 22, ROLANDVS TÆLORVS, Hadleïensis Ecclesiæ in Suffolciæ prouincia minister: itemque biduo post GEORGIVS MARCHÆVS Ecclesiæ Lōgthonensis pastor, vtérque suum gregem, ille quidem Hadleïæ vrbis presentē pio suo pastori illachrymátem, iste verò grauissimis ex carcere literis scriptis, in quo totos ferè octo mēses excruciatus est, ad constantiā cohortatus. Sed quinque præterea martyrū inter cæteros admirabilia certamina fuerunt, IOANNIS videlicet BRADFORTI in Ecclesia Londinensi ministri (cuius aduersus pseud-Episcopos acerrimæ disputationes extant) Londini X. Iulii, anno Domini CIↃ. IↃ. LV, vnà cum octodecim annorum adolescente IOANNE LIEFA cremati: ROBERTI SAMVELIS Ecclesiæ Bartholtensis in Suffolciæ prouincia pastoris, postquam crudelissima quæque, ac præsertim horribilem famē in carcere Norduicensi, decernente pseud-Episcopo Nordmiēsi perpessus esset, tandem ibidem II. Septembris eodem anno CIↃ. IↃ. LV. combusti: IOANNIS PHILPOTI equestris familiæ & Vintonensis Ecclesiæ, viuēte Eduardo Rege, Archidiaconi, cuius quæ quantáque fuerit tum eruditio, tum pietas, ex eo constat quòd illi fauēte nobilitate, nemo neque sæpius repetitis disputationibus fuerit acrius oppugnatus, neque solidius, tū ex ipso Dei verbo, tū ex patrū scriptis aduersarios refutarit. Itaque fuit & ipse viuus Lōdini anno Domini CIↃ. IↃ. LVI, annū agens duntaxat XLIIII, crematus. Idem annus duorum præterea diuersæ conditionis, THOMÆ videlicet VIDLEI & GEORGII EGLI, martyrio celebris fuit: quorū ille Kyrbeïēsis Ecclesiæ parochus, quum aduersus Mariana edicta munere suo fungi non desisteret, captus & à Bonero Londinensi pseud-Episcopo tandem etiam blāditiarum genere illectus, subscripsit quidem contrariis erroribus, sed eōdem penè momento

quum

quum repetitam à ſcriba ſchedam abiurationis diſcerpſiſſet,ab Epiſcopo crudeliter verberat⁹,& viceſima die Ianuarii,anno Domini 1556, Londini crudeliter crematus,tum quæ ſit ipſorum etiã electorum imbecillitas, tum quę in illis quoque collapſis rurſum erigendis Dei Opt. Max. benignitas ſimul oſtendit: alter verò Eglus nomine,artificio ſutor,admirabili zelo ductus,quòd Eccleſias paſtoribus deſtitutas videret, percurrere illas ipſe,&,prout egregiis Dei donis pollebat,ſigillatim etiã quoſcunque poterat conſolari & confirmare prius non deſtitit quàm palàm proſcriptus, amplíſque præmiis ei propoſitis qui deprehenſum ſiſteret,captus tandem & quaſi violatæ Maieſtatis Regiæ cõuictus, ſemiviuus exẽ teratus & membratim diſcerptus martyrii palmam ferret.Liceat denique mihi ſuperioribus exemplis duplex aliud adiungere:vnum adoleſcentis & genere & virtute nobilis GVLIELMI HVNTERI, quem pro Chriſti nomine anno Domini 1555. cremandum,& pſalmum octuageſimum quartum concinentem pater & mater cohortantes ſunt ad rogum vſque comitati, vetere illo Machabęorum fratrum exemplo renouato,hoc tamen excepto,quod illa quidẽ fuit ſuis liberis in ipſa quoque morte ſocia,iſtis verò, quanuis libenter filio commorituris,peperciſſe in pœnam lentiorem videtur aduerſariorum clementia:quos tamen ſuperſtites filio manere Deus voluit,vt ſpectatius & diuturnius extaret tantæ virtutis exemplum: alterum IOANNIS HVLLERII Eccleſiæ Padamenſis in Cantabrigienſi ditione paſtoris, eodem anno martyrii palmam conſequuti,cuius literas quæ extant ſub mortem ynà cum precibus adiunctis conſcriptæ vtinam omnes ii legant & meditentur qui gloriæ Dei zelum humana prudentia temperandum eſſe ſomniant.Sed tempus eſt vt ad celebriores etiã alios accedamus.

THOMAS CRAMMERVS.

THOMAS CRAMMERVS, ANGLVS, CANTVARIENSIS ARCHIEPISCOPVS, ANGLIÆ PRIMAS.

QVater felix quinquertium, veterum Martyrum Episcoporum obsoletam memoriam renouans! O beatam quoque tantis viris Angliam, nisi gentis decus immanitas quorundam penè totam aboleuisset! Horum primus age commemoretur Thomas ille Crammerus, Cantuariensis sub Eduardo sexto Rege Archiepiscopus, veræ religionis instaurator atque propugnator fortissimus: quem quum Mariæ Reginæ, Marii illius crudelitatē verè referentibus aut etiá superantibus temporibus abreptum, & miserrima biēnii captiuitate aliquatenus fractū, pseud-Episcopi accusatores simul & iudices ad ignis pœnā dānassent, At tu (inquit) dextra quæ damnatæ schædæ, metu mortis, subscripsisti, pœnas huius facinoris luito: moxque receptis animis, vltróque conscēsa pyra, dextram intrepidus altissimè sublatam, flammisque iniectam, tantisper dum penè tota, illæso maxima ex parte reliquo corpore, cremaretur, immotam mediis in flammis tenuit: minus certè memorabili futura tanti viri constantia, nisi ex admissa culpa creuisset. Liceat autem hîc mihi Basilii magni verba in Barleami, fortissimi in eadē causa sub Diocletiano Martyris, haud dissimile factum commemorare. Flamma (inquit ille) & Martyris dextra inter se commissæ luctabantur, sed penes dextram nouo quodam luctationis arte stetit victoria, flamma quidem per mediam manum sese effun-

dente,dextra verò ſemper rigidè ad luctam intenſa. O manũ ignibus ipſis in certamine obſtinatiorem!ô manũ igni cedere indocilẽ! ô ignem manu vinci edoctum!Ferrum igitur reſolutum ignis tyrannidi ſuccũbit, ac ignis potẽtiæ cedit,à quo ſeſe quoque ſuperari lapidum duricies quantunuis renitens fatetur : ſed vis tamen illa flammæ quantunuis ſeſe intendentis,rigidam Martyris dextram minimè inflexit,vt meritò propterea Martyr apud Dominum clamare potuerit,Corripuiſti manum dexteram meam,tuóque me conſilio deduxiſti , & glorioſè me aſſumpſiſti.Et hic quidem fuit Crammeri ſexageſimum octauum annum agentis triũphus Londini actus, viceſima prima Martii,anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

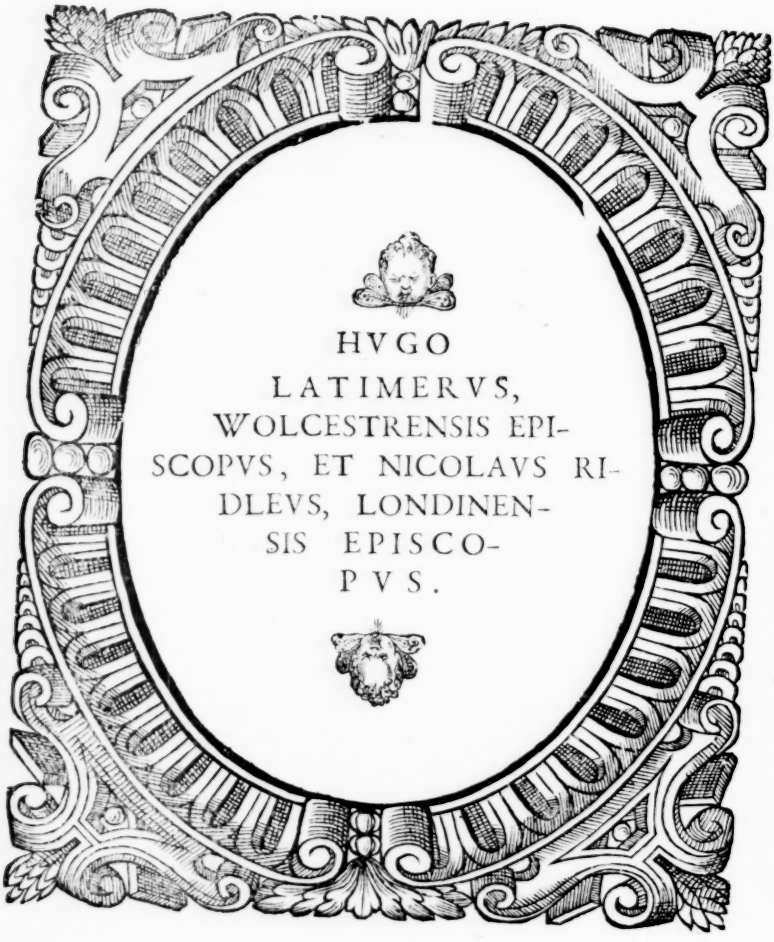
HVGO
LATIMERVS,
WOLCESTRENSIS EPI-
SCOPVS, ET NICOLAVS RI-
DLEVS, LONDINEN-
SIS EPISCO-
PVS.

HVGO LATIMERVS, WOLCESTRENSIS EPISCOPVS, ET NICOLAVS RIDLEVS, LONDINENSIS EPISCOPVS.

PRÆIERANT Crammero, eo ipso loco & ob eandem causam crudelissimè vstulati duo constantissimi martyres Episcopi, Hugo Latimerus octuagenario maior, ex Cantabrigiensi academia ad Episcopatum meritò ascitus, & Nicolaus Ridleus, Londinensis Episcopus, tum genere tum omni virtute nobilis: ille quidem planè ceu Polycarpus alter, siue supplicii causam & genus, siue ætatem, & sermones in morte habitos spectemus: hic verò cum Ignatio planè comparandus, si præsertim eius scriptum de Cœna Domini, breue quidem illud sed Apostolico planè spiritu dictatum expendatur: nisi fortè Reginaldum Polum Cardinalem, & Stephanum Gardinerum Vintonienſem pseud-Episcopũ, & Bonerum itidẽ pseud-Episcopum Londinensem, minus crudeles bestias fuisse arbitremur, quàm quæ Ignatium vorarunt.

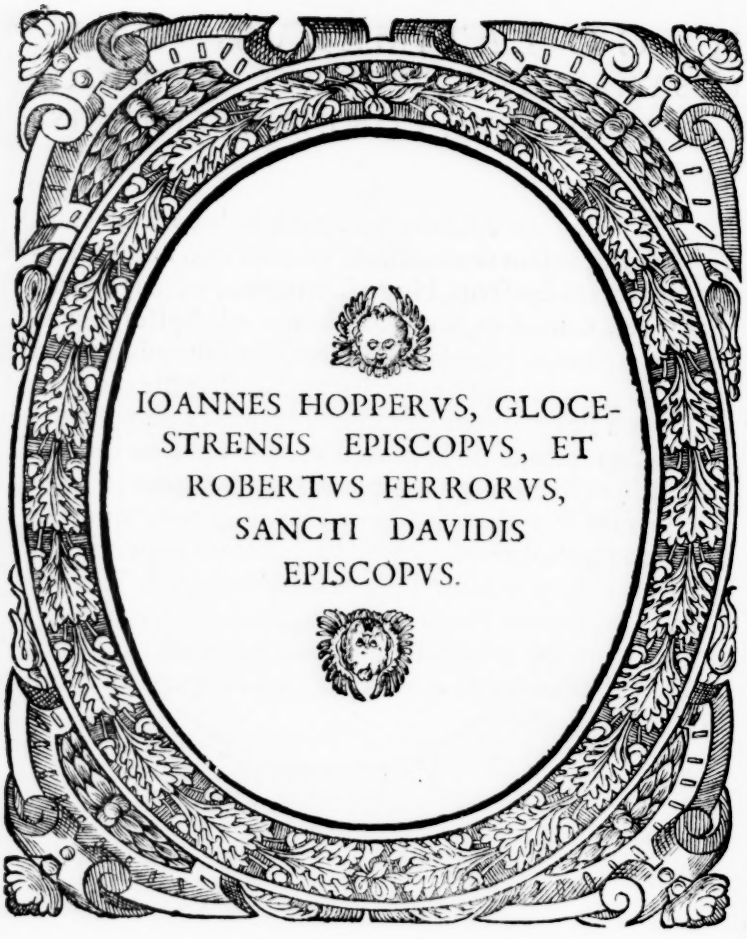
IOANNES HOPPERVS, GLOCE-
STRENSIS EPISCOPVS, ET
ROBERTVS FERRORVS,
SANCTI DAVIDIS
EPISCOPVS.

IOANNES HOPPERVS, GLOCESTRENSIS EPISCOPVS, ET ROBERTVS FERRORVS, SANCTI DAVIDIS EPISCOPVS.

AT illi tuæ diuini prorſus animi fortitudini commemorandæ, Ioannes Hoppere, quæ tandem voces ſuffecerint? quem ob veram religionem ſub Eduardo Rege fortiter & verbis & inculpatæ vitæ exemplis aſſertam, Marianis temporibus arreptum, non carcerum ſqualor, non ſæuiſſimæ pœnæ grauitas, non procerum & amicorum malè ſibi & tibi conſulentium preces & lacrymæ, non iamiam pyrā conſcenſuro propoſitū ob oculos Reginæ diploma, quo tum vita tum maximi honores abiuraturo concedebantur, vel tantillum commouerunt, quominus, vt fortiſſimus ille Gordius Baſilio magno tantopere celebratus, ignem vltrò ſubires, ibíque (dictu penè incredibile) tribus horæ quadrantibus immotus in mediis flammis perſtans, inteſtinis etiam ipſis in ignem effuſis, alteróque decidente in flammas brachio, confirmatis tātæ conſtantiæ exēplo Gloceſtrenſibus tuis, quos anteà fidus Epiſcopus ſyncera doctrina paueras, ipſa denique ſeſe victam fatente hoſtium immanitate, Chriſto tuo adiungereris. Sunt autem hæc acta Gloceſtriæ decima quarta Februarii, anno Domini milleſimo quingēteſimo quinquageſimo quinto. Hūc verò vt in functione pari, ſic in fide, inuictaque conſtantia ſocius, Robertus Ferrorus, ſancti Dauidis Epiſcopus, duodecimo poſt die ſequutus eſt, Carmardis, Dioceſis ſuæ ciuitate, nec minus crudeliter vſtulatus, nec minus fortiter Chriſtum profeſſus.

RESTITVTI IN SCOTIA CHRISTIANISMI INSTAVRATORES PRÆCIPVI.

IOANNES CNOXVS.

IOANNES CNOXVS, SCOTVS, GIFFORDIENSIS.

ETSI distincta fuerunt semper Angliæ & Scotiæ regna suis tũ finibus tum regibus, dixisse tantùm liceat fuisse nostra patrúmque memoria tum aduersus Christum initio consociata, tum ad Christum rursum mutuis operis adiuncta. Sicut autem illius aduersus veritatem conspirationis auctor quidem præcipuus fuit Romanus ille pontifex, administri verò Cardinales & pseud-Episcopi, totus ille denique pseudoclerus, ab illo haud secus quàm à suo numine dependens: sic ad ius illud suum recuperandum CHRISTVS fidos homines admirabili virtute instructos vtrobique excitauit. Ac de Anglis quidẽ dictum esto, à quibus ad Scotos transeũtibus primus occurrit magnus ille IOANNES CNOXVS, quem si Scotorum, in verò Dei cultu instaurando, velut Apostolum quendam dixero, dixisse me quod res est existimabo, & sequẽs vera ipsius vitæ narratio testabitur. Cnoxus igitur (vt manifestè appareat totum hoc admirabile Domini opus esse) ad Ioannis illius Maioris, celeberrimi inter Sophistas nominis, veluti pedes in Sanctandreæ oppido educatus, atque adeò sacerdos factus, apertáque celebri schola, quum iã videretur illo suo præceptore nihilo inferior Sophista futurus, lucem tamẽ in tenebris & sibi & aliis accẽdit. Siquidem Hieronymi & Augustini libros ibi nactus, ex eorũ scriptis, non fastidire modò, sed etiam redarguere multa vsque adeò liberè cœpit, Edimburgum præsertim regiam ciuitatem euocatus, vt Hamestonum vnicum tũc piorum asylum perfugere cogeretur. Ibi verò tandem

liberrima edita cõfeſſione, prẽmium illud à Dauide Betono Archiepiſcopo Sanctandreano,& quidem Cardinali,Scotiæ primate tulit, quale ab hoc hominum genere piis perſolui ſolet,hæreſeos damnatus abſẽs,ſacerdotio exutus,per inſidias etiam,appoſitis percuſſoribus,truci dandus,niſi Dei prouidentia commendatum illum Langudrio præcipuæ nobilitatis viro conſeruaſſet. Sequuti ſunt poſtea tumultus in Scotia maximi, cæſo ab inimicis Cardinali,arce Sanctandreana à Gallis expugnata, intercepto quoque Cnoxo, qui contra pſeudepiſcoporum expectationem liberatus,Veruicum vrbem in Angliæ & Scotiæ finibus ſitam quum veniſſet,& in certamẽ cũ illius ciuitatis pſeud-Epiſcopo deſcẽdiſſet, vtroque ad ſupremum Angliæ ſenatum reiecto,(tum autem Eduardus regnare cœperat) tantum effecit vt victoria penes veritatem ſtante, damnaretur quidem falſæ religionis pſeudepiſcopus, ipſum verò tum pietas tum diligentia magnopere commendaret. Inde Nouocaſtrũ ac deinceps Londinum ad Regem accito quum Epiſcopatus quidam offerretur,tantum abeſt vt illum receperit,vt etiam in totam illam verè Satanicam poteſtatem grauiter ſit inuectus,vt quę diuino iure nullo nitatur,ac ne ex veteribus quidem canonibus adminiſtretur:qua in re,& ſi non obtinuit(quod ſi & in Anglia & alibi factũ eſſet, id eſt ſi cauſa illa Tyrannidis omnis Eccleſiaſtica præcipua &primaria eſſet ſublata,longè alia facies Eccleſiarum eſſet)cõſciẽtiam tamẽ ſuam ſingulari cũ chriſtianæ modeſtiæ exemplo liberauit.Excepit hæc tempora tempeſtas illa horribilis quæ Cnoxum,inter ceteros Geneuam vſque expulit, vbi aliquot annos vnà cum reliquis Anglis exulibus maxima cum omnium virtutũ laude verſatus,tandem conſiliis omnibus cum Ioanne Caluino communicatis,in patriam anno Domini 1559. reuerſus,incredibile eſt quanta diuini planè ſpiritus virtute

te fretus Euangeliũ annuntiarit, vſque adeò viciſſim ipſius pietati ac diligẽtiæ fauente numine, vt velut ipſius cõſpectum ne idolis quidẽ ferẽtibus profligata Idololatria, non verã tãtùm doctrinã, ſed etiam verã & ad diuini verbi normam exactã diſciplinã paſſim tum verbis tũ reipſa ſtatuerit. Neque verò fuerunt breuis alicuius tẽporis illi labores, Satana modis omnibus hoc opus impediente, ſed tredecim totos annos Edimburgi athleta Chriſti fortiſſimè depugnauit: donec corporis imbecillitate victus, anno Domini 1572, V. Idus Nouẽbris, haud ſecus quàm olim Eradium Auguſtinus, ita Cnoxus legitimis Eccleſiæ ſuffragiis ſibi, non in vlla gradus pſeud-Epiſcopatus tyrãnide, cui meritò fuit inimiciſſimus, ſed in Euangelico miniſterio vnà cum reliquis collegis & preſbyteris æquo prorſus iure adminiſtrando, Ioannem Lauſonium, ſpectatiſſimæ tum doctrinæ tum integritatis hominem, ſucceſſorem deſignatũ, maxima cũ gratulatione amplexus, Eccleſiæ valediceret: vita ad vigeſimumquartum vſque diem Decembris domi in lectulo tam piè & ſanctè producta, vt integerrima quinquaginta ſeptem annorum vita beatiſſimo exitu veluti coronata, meritò ambigatur meliúſne vixerit an beatius vitam finierit, ſingulare quidem certe feliciſſimæ tum vitæ, tum mortis exemplum cunctis reliquerit.

PATRICIVS HA-
MELTO, SCO-
TVS.

PATRICIVS HAMELTO, SCOTVS.

SEVIT quidem Cnoxus verbi diuini ſemen in Scotia quam latiſſimè, ſed ſolo iam antea cæde nonnullorum martyrum ſubacto, inter quos primum locũ tenet PATRICIVS HAMELTO, vt qui Hameltonũ familia Regiũ quoque ſanguinem attingente natus, quũ literarum ſtudio feruens in Germaniam quoque veniſſet, tantúmque ibi in bonarum artium ac linguarum cognitione profeciſſet, vt Marpurgi, nobili Lantgrauiorum Haſſiæ Academia, maxima cum eruditionis laude, ſit illas aliquandiu profeſſus, poſteà in patriam rediens, CHRISTI cruce cunctis vitæ cõmodis antepoſita, anno Domini 1530, à Dauide Betono Archiepiſcopo Sanctandreano, egregiam operam Romanæ beſtiæ nauante, hæreſeos damnatus, regium Hameltonum genus à ſuis gentilibus poſtea contaminatum, pretioſiſſima illa martyrii corona nobilitauit.

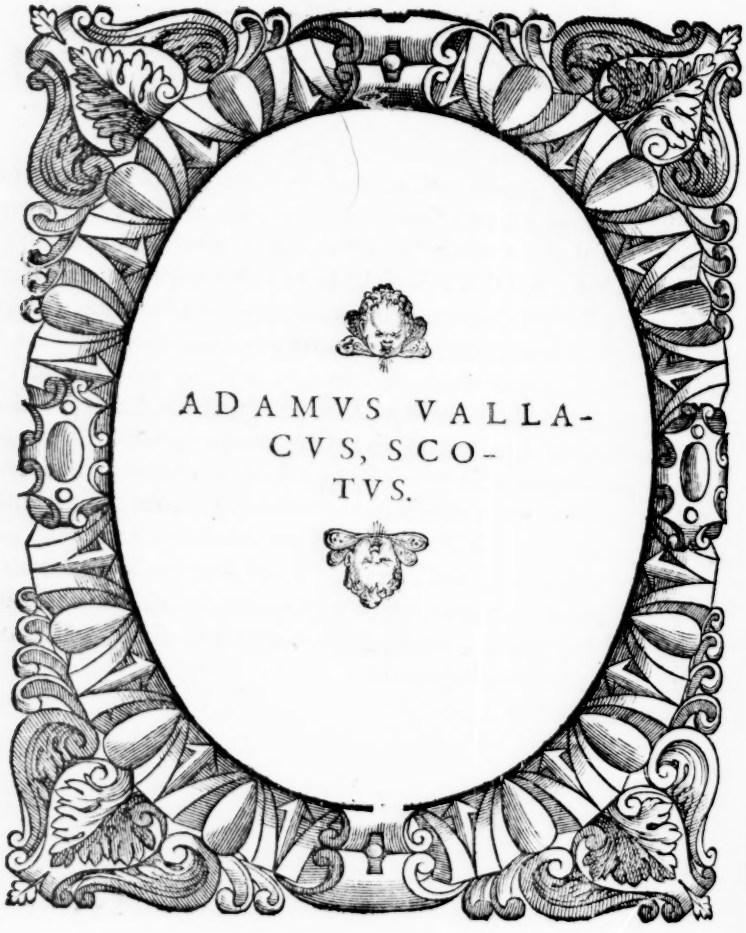
ADAMVS VALLA-
CVS, SCO-
TVS.

ADAMVS VALLACVS, SCOTVS.

SExto post Patricium anno, quinque martyres velut ex illius cineribus exorti, ex variis ordinibus, eiusdē Cardinalis opera cremati sunt Edimburgi, duo videlicet Dominicani monachi, sacerdos vnus, Canonicus quidā, vnus denique ex nobilitate, omine quodam felici futurum vt tandem in Scotia Christus omnium ordinum homines ad se adsciscceret. Sed insigne fuit in primis Adami Vallaci martyrium, in eadem vrbe anno Domini 1559. mensis Iulii die decimaseptima, publicè in magno consessu auditi, damnati, cremati, tantò maiore cum fructu, quantò plures illum liberè Christum asserentē, & aduersarios solis conuitiis & minis pugnantes verbo diuino refellentem, constantissimè denique morientem audierunt, oculisque suis conspexerunt.

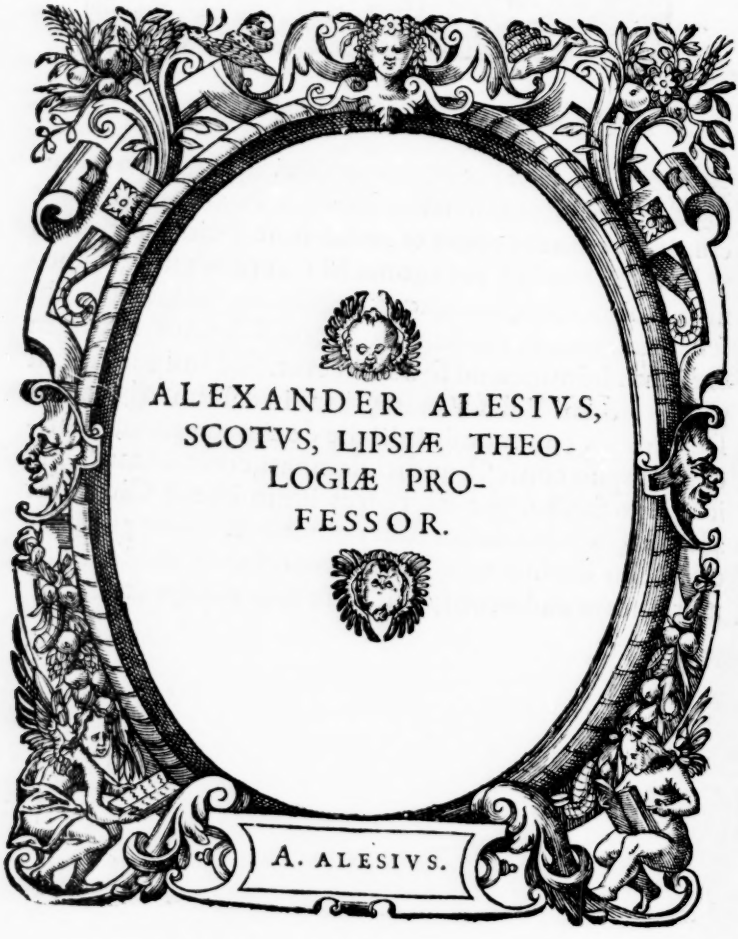
ALEXANDER ALESIVS,
SCOTVS, LIPSIÆ THEO-
LOGIÆ PRO-
FESSOR.
A. ALESIVS.

ALEXANDER ALESIVS, SCOTVS, LIPSIÆ THEOLOGIÆ PROFESSOR.

ALIVD eximium Scotiæ decus in patria futurus erat Alexander Alesius, nisi Deus illũ prius ex hac vita euocasset,quàm Scotia,receptis oculis,Euangelii lumen penitus amplecteretur.Expulsus igitur Scotia, venit in Angliam,vbi Thomæ Cromellii,maxima tum authoritate apud Henricum VIII. Regem pollentis,beneuolentia fretus,tum priuatim,tum etiam in publico omnium Episcoporum tum fortè à Rege, Romani pontificis propter nouas nuptias inimico,conuocatorũ consessu, fortissimè, quãuis non eo prorsus quem boni optabant successu,veritatem asseruit.Sed quod Scotia & Anglia neglexerant arripuit auidissimè Saxonia,vt quæ exceptum Alesium ad mortem vsque fouerit,doctis omnibus charũ,magno illi præsertim PhilippoMelanchthoni tam probatum,vt illum sibi præ cæteris ad pacandam Norimbergensem Ecclesiam Osiandri deliriis turbatam collegã adscisceret,solidè videlicet ac syncerè veritatem aduersus sophistas tueri cõsuetum,quod ipsius quoque scripta, pauca quidem illa,sed eruditionis & iudicii plena, demonstrant.

EVANGELII APVD BELGAS
RESTITVTI INSTAVRATORES PRÆ-
CIPVI.

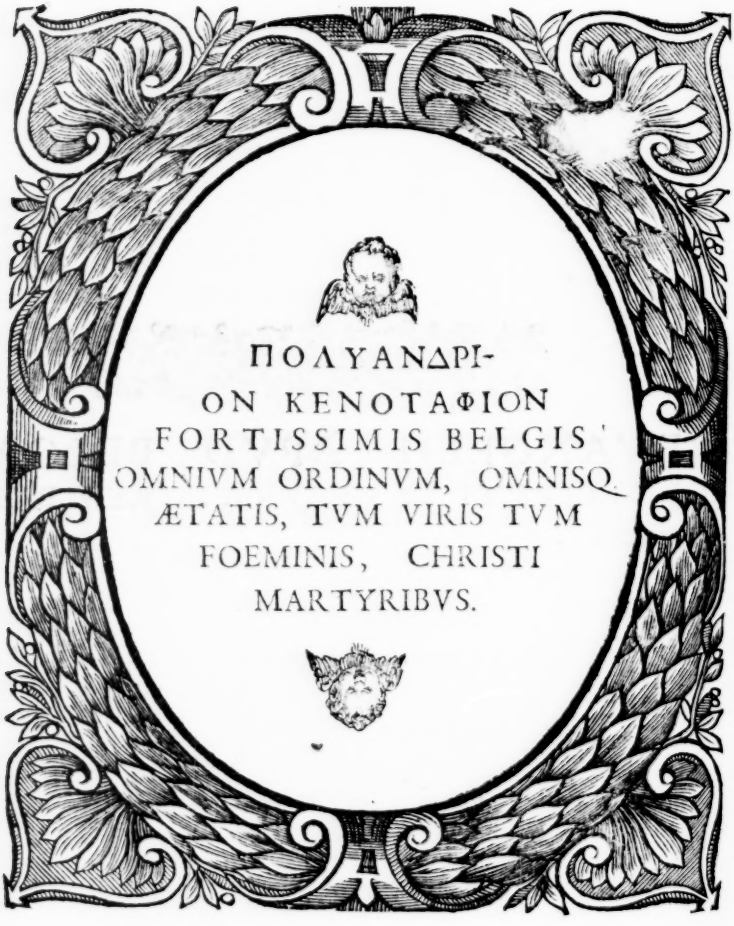
ΠΟΛΥΑΝΔΡΙ-
ON ΚΕΝΟΤΑΦΙΟΝ
FORTISSIMIS BELGIS
OMNIVM ORDINVM, OMNISQ
ÆTATIS, TVM VIRIS TVM
FOEMINIS, CHRISTI
MARTYRIBVS.

NVSQVAM certè noſtra patrúmque memoria Satã maiore nixu veritatem oppugnauit, nec fortius etiam eſt repulſus, quàm in Belgica regione, ſicut teterrimorum hæreticorum, ita conſtantiſſimorum martyrũ tum virorum tum fœminarum feraciſſima. Initium autem putioris in illis regionibus inſtaurandi Chriſtianiſmi à duobus ordinis Auguſtiniani fratribus cœpiſſe creditur Bruxellis, HENRICO VOEZIO & IOANNE ESCHIO, vtróque ibidem anno Domini 1523. cremato. Antuerpiæ verò anno conſequente NICOLAVS quidam, Melſenſis parochus (qui locus vno miliari ab vrbe diſtat) apertè Chriſtum annuntians, eóque nomine Antuerpiam pertractus, ibíque ſubmerſus, prima illius Eccleſiæ fundamenta ſanguine ſuo feliciter aſperſit. Eodem tempore in Hollandia IOANNES PISTORIVS Wordenſis, antea ſacrificus, quum Chriſtum incredibili ſucceſſu toto biennio annuntiaſſet, Hagæ tãdẽ à Louanienſibus matæologis hæreſeos damnatus anno Domini 1525, Septembris die 15, carmen illud inſigne TE DEVM LAVDAMVS, quod Ambroſio & Auguſtino tribuitur, alta voce canens, ſuccinentibus etiam illi duobus captiuis quos in carcere Chriſto lucrifecerat, martyrii palmam tulit. Et iam quò crudelius omni pœnarum genere, tum in viros tũ in fœminas, quas ex edicto ſolenni viuas defodiebant, vndique ſæuiebatur, eò copioſius ſanguis martyrum fœtificauerat, inter quos Duacienſis parochus qui-

dam PETRVS, & EGIDIVS TILMANVS Bruxellẽ ſis magnopere memorantur, quum Tornacenſes, miſſis Argentoratum nuntiis, quempiam ad ſe mitti poſtularũt, cuius conſilio & authoritate apud ipſos Eccleſia cõſtitueretur. Tũ autem in Eccleſiæ Gallicæ miniſterio PETRVS BRVLIVS Lotharingus, ſpectatæ pietatis ac eruditionis homo, Iánni Caluino: primo illius paſtori ſuccẽſſerat, quem vt maximè idoneum, Martini Buceri, & ipſius collegarum ſuffragiis delectum, Tornacenſes, anno Domini 1544, menſe Septembri exceperunt, eiusque conſilio tum paſtores, tum etiã preſbyteros & Diaconos, ritè & ex diuini verbi præſcripto conſtituerunt. Hoc exemplum pleriſque populis ac præſertim Inſulanis, Valentianẽſibus, Duacẽſibus, Attrebatenſibus ſequutis, quũ eo quoque profectus Brulius feliciter omnia diſpoſuiſſet, ac Tornacum regreſſus, Antuerpienſes viſere ac deinceps Argentinam ad ſuum gregem redire decreuiſſet, comperto ipſius reditu aduerſarii, clauſis vrbis portis, vndique illum perueſtigant. Fratres igitur illum haud aliter quàm olim Paulum Damaſceni per vrbis mœnia funẽ demittunt, ex quo dum ille ſeſe explicare conatur, ecce lapis ingens in illum decidens femur ipſi confringit: ex cuius vulneris dolore quum vociferaretur, à vigilibus captus, & in carcerem coniectus, verum illud Apoſtolicum dictum eſſe confirmauit, vinciri quidẽ ſeruos Dei, ſed minimè propterea vinctum eſſe Dei verbum. In carcere ſiquidem totos penè menſes quatuor captiuus, non modò fortiter Chriſti veritatem aduerſus matæologos aſſeruit, verùm etiam grauiſſimis plurimis literis tum Eccleſias Belgicas, tum etiam priuatim alios confirmauit, donec XIX Februarii, anno Domini. CIↃ. IↃ. XLV, quum Calendis Nouembris anno ſuperiore Captus eſſet, quò crudelius, lenta videlicet flamma, fuit vſtulatus, eò certiorem inuictæ conſtantię laudem tulit: Martyribus poſtea penè infinitis ex illius rogo exortis.

CHRISTIANISMI APVD POLONOS RESTITVTI INSTAVRATORES PRÆCIPVI.

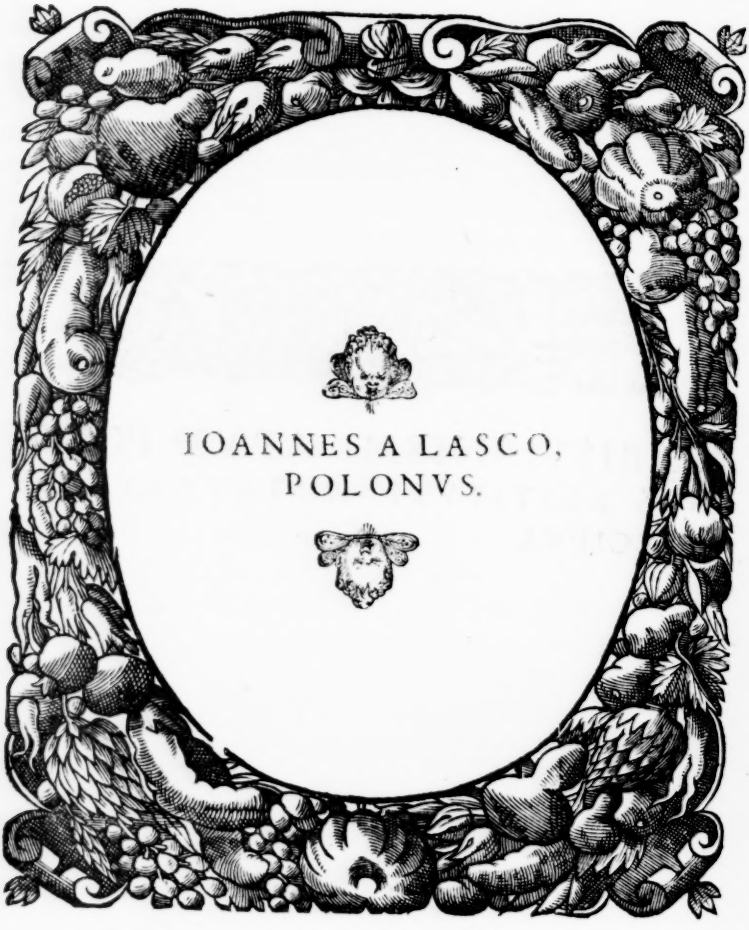
IOANNES A LASCO,
POLONVS.

IOANNES A LASCO POLONVS.

IOANNEM à Lasco, Polonũ, nobiliſſima Laſcorũ familia prognatum, heroica ſpecie inſitam animi generoſitatem præ ſe ferentem, multò magis pietas cũ inſigni zelo coniuncta nobilitauit: quem, vt Chriſto liberè ſeruiret, patria vltrò relicta peregrinis variarum gentium eandem ob cauſam exulantibus adiunctum Germania vidit & Anglia: vnde quoque Marianis tẽporibus expulſos, & per inhoſpitas maris inſulas oberrãtes illos iuuare, tum doctrina ſcriptis etiam teſtata, tum vitæ exemplo prius non deſtitit, quàm ſedes illis aliquas nactus, & à patria paulatim reſipiſcẽte reuocatus ad ſuos tandem rediret. Ibi verò paulò poſt, promoto quantum potuit Chriſtianiſmo, vitam hanc caducam cum altera illa ſempiterna commutauit, morte quuis, ſi ætatẽ ſpectes, ſatis matura, tamen quod ad Eccleſias attinet valdè intẽpeſtiua: ſed in eo demùm ipſi valde opportuna, quòd Arrianiſmi, Tritheiſmi, & aliarum plurimarũ hæreſeωn tẽpeſtates iam imminẽtes effugit. Nec tamen defuerũt qui veritatem aduerſus illa teterrima monſtra fortiter aſſererent: veluti Melius, Carolinus, Hellopæus, Thretius, Laſicius & alii, plenius, vt ſpero, à nobis aliquando commemorandi.

RENASCENTIS IN ITALIA PV RIORIS CHRISTIANISMI INSTAV- RATORES PRÆCIPVI.

FANINVS, ITALVS, FA-
VENTINVS.
F. ITALVS.

FANINVS, ITALVS, FAVENTINVS.

SIcvt olim Christus in domum vsque Neronis illius truculentissimæ belluæ, Apostolo teste, penetrauit: ita nostra quoque memoria in Italiam, alterius quæ illi successit nihilominus immanis bestiæ sedem, imo Romam ipsam vsque illius penetrale, peruenit: inde tandem etiam eum oris sui flatu depulsum, in stagnũ illud ignis & sulphurus præcipitem daturus. Præclaram autem hac in re operam nauarunt non illi tantùm quos supra commemorauimus, P. Martyr, Lacisius, Tremellius, Zanchus, Martinenghus, aliique plurimi qui sponte exulantes, Rhæticas, Helueticas, Sabaudicas, Germanicas, Anglicas denique Ecclesias auxerunt, sed aliquot etiam insignes alii qui ad sanguinem vsque pro Christo constanter decertarunt. Eorum vnus ac ferè primus fuit Faninus quidam, Fauentia, vrbe ob artis figulinæ opera in Romania (quam hodie vocãt) celebri, natus: qui dum cæteri ciues terreis fingendis vasis occupantur, operi diuino in animis hominum sculpendo intẽtus, eoque nomine captus, postquàm vxoris & amicorum precibus eò vsque cessisset, vt veritatem eiuraret, mox facti pœnitentia ductus, non in patria modò, sed etiam vltrò citróque factum suum detestatus, Euangelium quacũque potuit occasione promulgauit. Captus igitur denuò in Ferrariæ vicinia, indéque Ferrariam perductus, quum totũ penè bienniũ ex carcere liberrimè maximóque cũ fructu veram religionem & verbis, & nonpaucis etiã Italicè scriptis libris esset professus, Iulio illo tertio Pontifice, homine perditissimo, qui Paulo tertio successit, mandante, Ferrariæ tertia ante diluculum hora strãgulatus, eodemque die circa meridiem crematus, martyrii palmam, quàm ipse sibi videri poterat inuidisse, recuperatam circiter annum 1552 tulit.

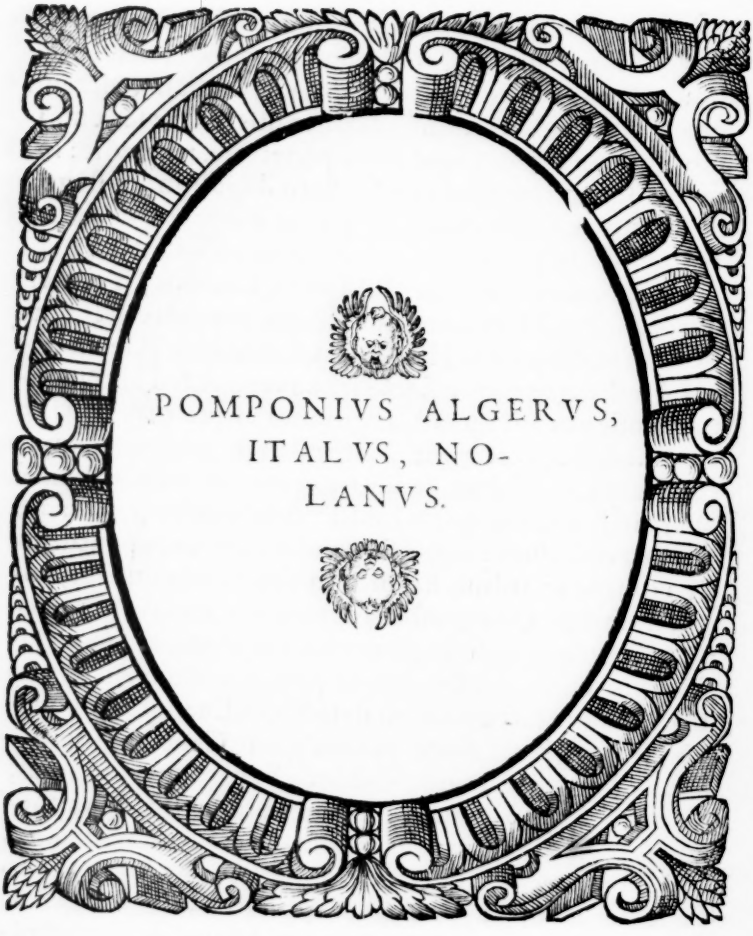
POMPONIVS ALGERVS,
ITALVS, NO-
LANVS.

POMPONIVS ALGERVS, ITALVS, NOLANVS.

QVæ ciuitas olim Paulinum illum inter veteres celeberrimum Epiſcopum habuit, eadem Pomponium Algerum ciuem, noſtris temporibus, illo fortaſſis etiã excellẽtiorem tulit: qui quum annum ætatis duntaxat agens viceſimum quartum & in Patauina Academia ſtudiorum cauſa verſans, veram religionem priuatim inter nonnullos, diuinæ cuiuſdam virtutis plenus, prędicare cœpiſſet, mox ad eius vrbis gubernatorem Venetum delatus, indéque Venetias primùm, ac deinceps Romam ipſam, poſtulante Paulo IIII. pontifice, Chriſtóque veluti per mediam Italiam ſuum triumphantem athletam circumvehente perductus, ita ſeſe modeſtè ſimul ac fortiter geſſit, vt nemo fortaſſis ex omnibus temporum noſtrorum Martyribus, ſolidius aut neruoſius depromptis tum verbo Dei, tum ex ipſo, quod vocant, Decreto, teſtimoniis, pſeud-Eccleſiam illam Romanam in aliquot capitibus conuicerit: vera religione poſt verba, ſanguine quoque ſuo, quò crudelius fuit vſtulatus, eò glorioſius in ipſorũ non tam cocco quàm Chriſtianorũ martyrum ſanguine rubentium Cardinalium conſpectu, conſtantiſſimè anno Dominimilleſimo quingenteſimo quinquageſimoquinto ſancita.

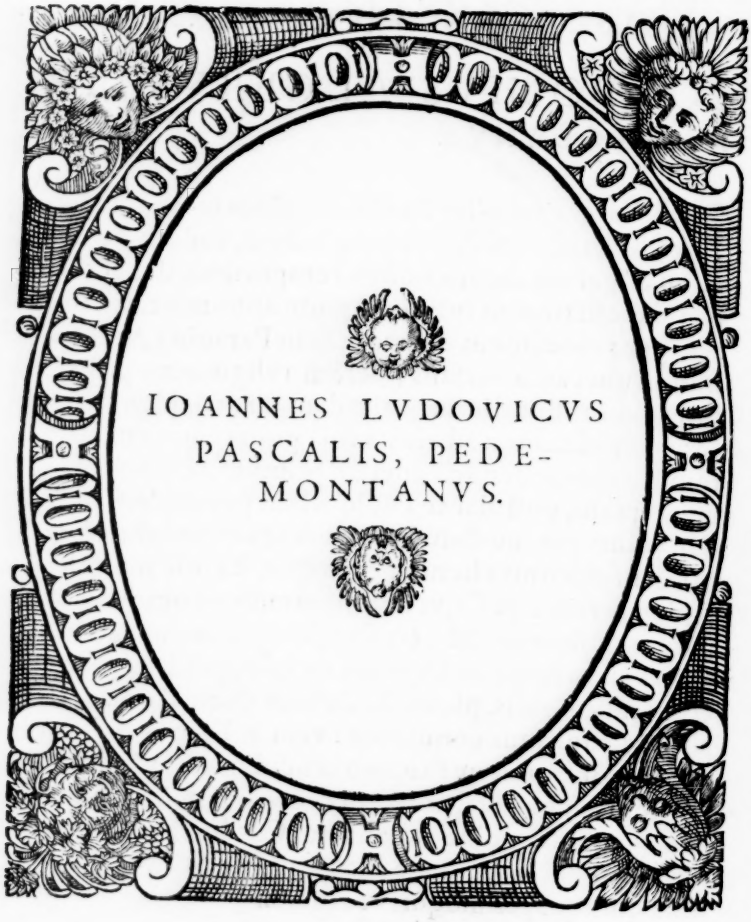
IOANNES LVDOVICVS
PASCALIS, PEDE-
MONTANVS.

IOANNES LVDOVICVS PASCALIS, PEDEMONTANVS.

PASCALIS hic noſter primis annis Sabaudo ſuo principi Niceę militans, ibique primùm de puriore Chriſtianiſmo aliquid audiēs, de cęleſti militia cogitare cœpit. Itaque quum Geneuā primùm, ac deinceps Lauſanam veniſſet, ita vtrobique ſeſe tractando diuini verbi gladio, & fidis obſeruandis ducibus exercuit, vt tandem etiam dignus qui ordines duceret haberetur. Rogantibus igitur Italicam Geneuenſē Eccleſiam Valdenſibus duorum Calabriæ oppidorum, Gardiæ videlicet & S. Sexti incolis, vt idoneum ad ſe quempiā paſtorem mitterent, delectus omnium ſuffragiis Paſcalis, quā uis eo ipſo tempore virginem ſibi deſpōdiſſet, vtroque tamen Chriſtum rebus omnibus anteponente, rectà ſimul & ad Euangelium & ad martyriū contendit. Mox enim excito rumore Geneua quendam aduenisſe, à Saluatore Spinella illarum vrbium Domino cum aliis accerſitus, vltrò ad eum Fiſcaulam, Calabriæ vicum, veniens, indeque poſt octo menſes in carcere conſumptos, Coſentiam, tertióque pòſt menſe Neapolim ac Romam tandem ipſam perductus, vix credibile eſt qua conſtantia, quamuis omni crudelitatis genere in carceribus vexatus, ſcriptis plurimis ſanctiſſimiſque literis, non ſuum modò gregem pauerit, ſed etiam vxorem alioſque procul abſentes amicos ſit conſolatus. In qua conſtātia perſeuerans, tandem anno Domini 1560, die Septēbris 10, quartóque poſtquàm eò appulerat menſe, è regione ipſius arcis quæ nūc S. Angeli vocatur, crematus, glorioſiſſima pro Chriſto morte, miſeram hanc vitam cum illa beatiſſima commutauit.

OLYMPIA FVLVIA, MO-
RATA, ITALA, FER-
RARIENSIS.

OLYMPIA FVLVIA, MORATA, ITALA, FERRARIENSIS.

ABSIT à me verò, Olimpia, vt te præteream, quam & excellens illa & supra fœminæ sexum eminens tum in græcis tum in latinis eruditio, siue soluta oratione quidpiam scriberes, siue versus pangeres: & mores integerrimi: pietatis denique tantum studium, vt peregrinum hominem Germanum, pium alioqui & planè te dignum coniugem, quem in eas regiones vbi CHRISTVS purius ac liberius colitur sequereris ambientibus certatim Italis antepoſueris, immortalitati consecrarũt: cuius denique constantiam bellica nulla rabies, quũ capto direptóque Schuinfurto, coniugis chariſſimi patria, rebus omnibus amiſſis, vnicáque subucula tecto corpusculo, per Germaniam oberrares, ne tantillum quidem inflexit, quominus CHRISTO penitus adhæreres: à quo rursum præter omnem expectationem restitutum maritum nacta, Heydelbergam tandem veniens, diuturno morbo corpusculum opprimente, cum alacritate in verum illum Olympum, Olympia, ad quem toto vitæ cursu contenderas, annum agens duntaxat XXIX, subsequuturo mox Andrea Gronthero marito, demigrasti.

CHRISTIANISMI APVD HISPANOS RENASCENTIS INSTAVRATORES PRECIPVI.

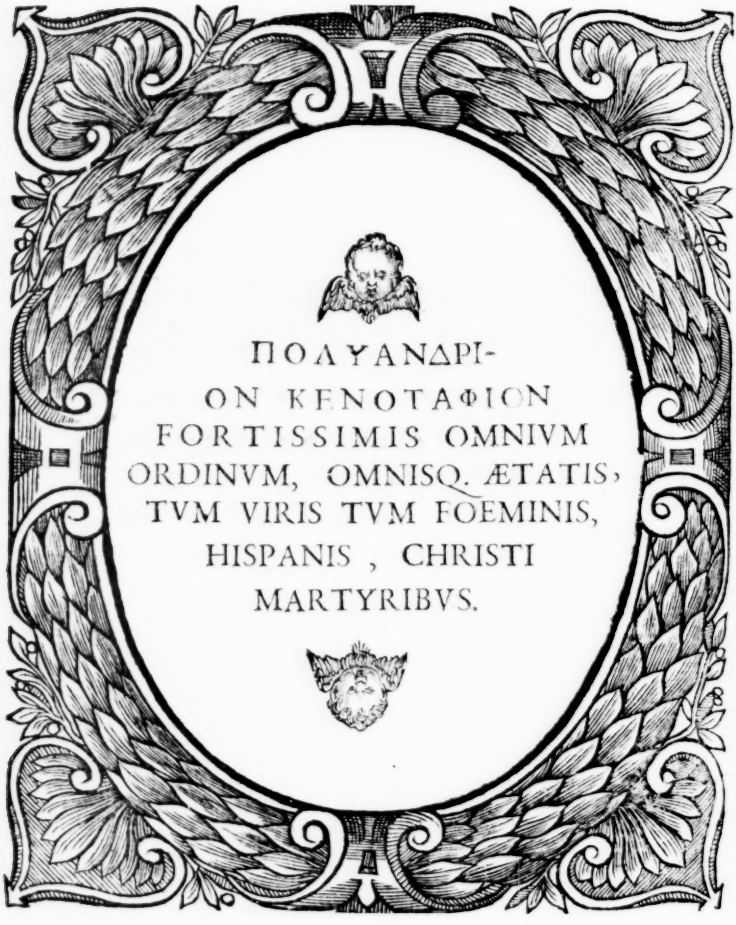
ΠΟΛΥΑΝΔΡΙ-
ON KENOTAΦION
FORTISSIMIS OMNIVM
ORDINVM, OMNISQ. ÆTATIS,
TVM VIRIS TVM FOEMINIS,
HISPANIS, CHRISTI
MARTYRIBVS.

ET illi quidem duo à nobis commemorati extra Hiſpaniam pro CHRISTI nomine cæſi ſunt. Hi verò de quibus ſum dicturus, velut in ipſo inferorum adyto, nẽpe Inquiſitionis illius Hiſpanicæ penetrali, de Satana & morte glorioſiſſimè triumpharunt. Huius autem verè diuini operis quatuor præcipui adminiſtri fuerunt: Valdolidi quidem AVGVSTINVS CACALLA, quem in Germania Carolus quintus concionatorem habuerat, tãdem anno Domini 1559 menſe Maio, ibidem crematus: Sybillæ verò, quam nunc Siuiliam vocant, IOANNES EGIDIVS, VARQVIAS, & CONSTANTINVS PONTIVS, omnes ex matæologis acerrimis conſtantes facti veritatis doctores, ac tandem etiam martyres, EGIDIO quidem poſt mortem cremato, VARQVIA in ipſo Inquiſitorũ certamine mortuo, CONSTANTINO denique, viro trium linguarum egregiè perito, & quo confeſſore, quẽ vocant, diu fuerat vſus Carolus quintus, Siuiliæ damnato & cremato. Horum autem ſanctiſſimũ ſtudium plurimùm adiuuerat IOANNES PIERIVS, & ipſe Hiſpanus, qui quũ Geneuã veniſſet, vbi Hiſpanicã etiá Eccleſiã coëgit, plurimos hiſpanica lingua ſacros libros edẽdos, & Siuiliã vſque tranſportandos curauit: homo eximia tum doctrina, tũ in primis probitate inſignis,

qui postea Blesis, celebri ad Ligerim ciuitate, ac demum apud Renatã Ferrariẽsem Ducissam ministerio functus, Lutetiæ tandẽ facultatibus suis omnibus ad hispanica excudenda Biblia legatis, ex calculo decessit. His igitur illi libris adiuti, incredibile est quantopere paucis annis Euãgelium promouerint, donec, sic statuente Domino suos probare, deprehenso, & in carceres cum iis qui supererant libris pertracto IVLIANO FERDINANDO, à quo Geneua fuerãt asportati, viro corpore quidem tũ exiguo, vt vulgo propterea PARVVS vocaretur, sed animo verè ingenti prædito, horribilis illa tẽpestas Valdolidi quidem non paucis, Siuiliæ verò circiter octingentis captis excitaretur: quorum plerique partim in carceribus mortui sunt, fidiculis omníque tormentorum genere excruciati, partim *variis diebus* publicè magno, sicut illic solent, apparatu *damnati* & cremati, nonullis imbecillioribus *exceptis*, & *præter* bonorum amissionẽ, quibus boni patres illi *præcipuè* inhiant, graui quoque ignominia notatis. Inter martyres autẽ, prẽter illos quos commemoraui, isti *præcipuè* constantia singulari Christum ad extremum vsque *halitum* professi celebrantur, quorum etiam nominibus, *veluti* pretiosissimis quibusdã gemmis, hunc libellum exornandum putaui.

Viri pro Christi nomine cremati in vrbe Valdolidi, Mense Maio, anno Domini 1559.

Franciscus Biuerus, Doctoris Cacallæ frater, antea sacrificus.
Antonius Peresius, itidem antea sacrificus Valentiæ.
Christophorus Delcampius, Zamorencis.
Christophorus Padilla, itidem Zamorencis.

Antonius Heſuëllus, Torenſis.
Franciſcus Errenius, Pegnarandenſis.

Fœminæ ibidem eodem anno & die eandem ob cauſam crematæ.

Leonoræ Biueræ pientiſſimæ mulieris, Cacallæ & Franciſci Biuerorum matris, eadauer.
Conſtantia & Leonora Biueræ, eorundem ſorores.
Catharina Romana.
Iſabella à Strada,
Ioanna Velaſqua, Pedrozenſes.
Catharina Ortegua, Valdolidenſis.

Siuiliæ verò itidem cremat ianno Domini 1559. *die Septembris* 14.

Ioannes Poncius ex antiquiſſima & nobiliſſima comitũ Baïlenſium familia.
Ioannes Conſaluus, Siuilienſis concionator,
Ferdinandus Santiuanus, ludimagiſter.
Morzilius S. Iſidori monachus.
Iulianus Ferdinandus, cognomente Paruus.
Chriſtophorus Loſadas, medicus.
Chriſtophorus Auellamus, itidem S. Iſidori monachus.

Fœminæ nobiles eodem anno & diæ crematæ.

Iſabella Vaënia, cuius domus piis omnibus patebat, idcirco etiam, eôdem Inquiſitorum decreto, funditus euerſa.

Maria Viroëza.
Cornelia.
Maria Bohorchia.
Franciſca Chaueza, ex ſanctæ Iſabellæ monaſterio.
Et de his quidem hactenus, tantiſperdum ii quibus hic meus libellus placuerit, meum hunc conatum adiuuerint.

IOANNES ENSINAS, SIVE
DRYANDER, HI-
SPANVS.

IOANNES ENSINAS, SIVE DRYANDER, HISPANVS.

IOANNES Dryander in ipſa vrbe Roma beſtiam illam ſingulari magnitudine animi aliquoties in priuatis cœtibus detegere & redarguere aggreſſus, quũ Ioannem Diaſium, quẽ CHRISTO lucrifecerat, & fratrem Franciſcum Dryandrum, à quibus in Germaniam euocabatur, inuiſere ſtatuiſſet, ab aliis quibuſdam Hiſpanis proditum, pontifex ipſe Cardinalibus ſuis ſtipatus quum videre & audire voluiſſet, ſuſtinere diutius ſanctã ipſius libertatem non potuit. Itaque ad vim conuerſus innocentiſſimum hominem cremandum anno Domini 1545. curauit, paulò ante videlicet quàm Alphonſus Diaſius adiũcto ipſi carnifice, ad fratrem Ioannem Diaſium interficiẽdum Roma in Germaniam ablegaretur. At tu Domine vſquequo?

IOANNES DIASIVS.

IOANNES DIASIVS, HISPANVS, CRVENTINVS.

HIc ille est Ioannes Diasius Cruentiæ regni Toletani ciuitate natus, qui à Ioanne Dryandro cognitione CHRISTI imbutus, & Geneuæ confirmatus, quum Argentinæ substitisset, ita sese gessit vt eũ quanuis exterum,&quidem Hispanum,nihilominus Argentinensis respublica Martino Bucero ad comitia Ratisponæ,religionis cõponendæ causa,anno Domini 1546 ineunte,indicta,legato adiungeret:vnde quum Neuburgum superioris palatinatus vrbem,ad Danubium,venisset,procurante Petro Maluenda pontificiarum partium acerrimo simul & crudelissimo propugnatore,carnificis ab Alfonso Diasio Ioannis fratre,Romanæ curiæ aduocato,& ad hoc ipsum teterrimum facinus comparato, Neuburgum perducti manu,impacta in seminudi & ex lectulo ad salutandum fratrem prodeuntis caput, securi prostratus,Abelis à Caino interfecti exemplum renouauit:tam immani scelere,quanuis Augustæ Vindelicorum captis homicidis,non modò non vindicato, sed etiam Romæ digno cui gratia referretur habito, vt quo spiritu ducantur Romani pontifices, amplius ambigi non possit.

EMBLEMA I.

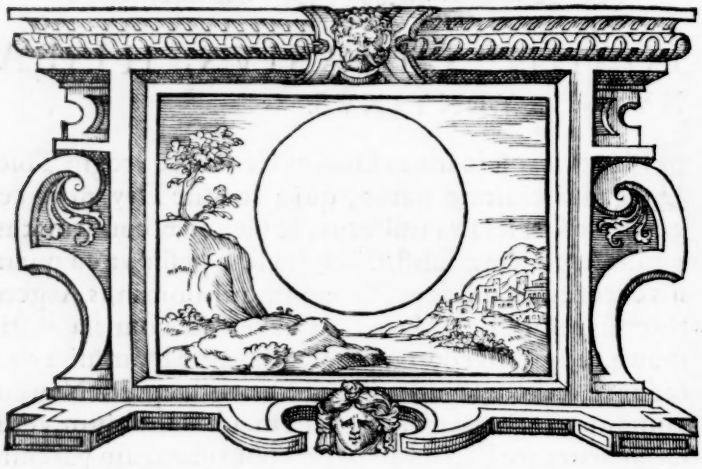

Principium in tereti quæris quicunque figura,
Principium inuenies hîc vbi finis erit.
Sic Christum vero quisquis reuereris amore,
Quæ vitam hora tibi finiet, incipiet.

EMBLEMA II.

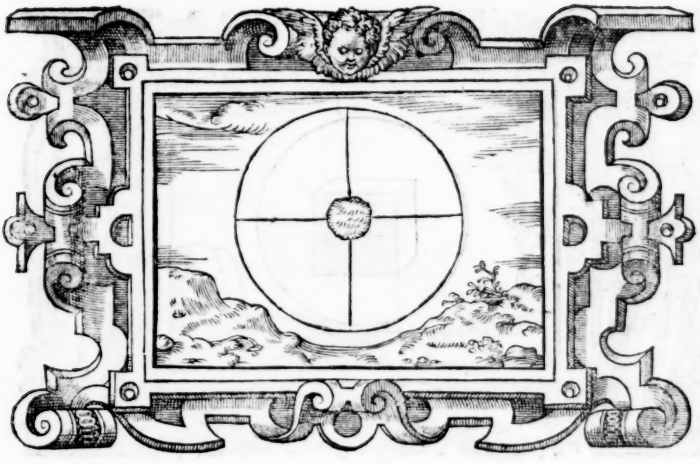

Cernis vt hæc medium cingat teres vndique punctum
Linea, & hinc ſpatio diſtet & inde pari?
Scilicet illa refert quod nos tegit vndique cælum,
Tellurem hoc punctum quod tenet ima notat.
Cur igitur doleas, quorſum dic, quæſo, labores,
Tu patria pepulit quem pietatis amor?
Cælum ſi verſus tendis, quocunque recedes,
Hinc ſpatio cælum cernis & inde pari.

EMBLEMA III.

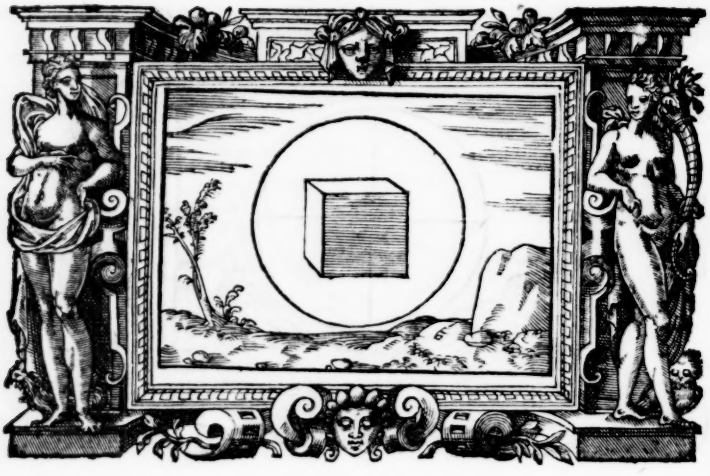

Stare cubum in tereti cernis quicunque figura,
Hinc vitæ verum discito cautus iter.
Mores illa docet teretes, hic figere iussa
Te iubet immotos in statione gradus.

EMBLEMA IIII.

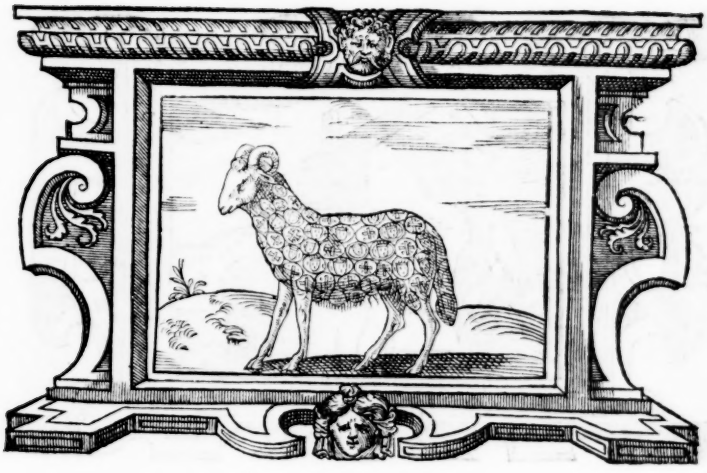

Aurea mendaci vates non vnicus ore
Vellera phrixeæ commemorauit ouis.
Nos te, Chriſte, agnum canimus. Nam diuite geſtas
Tu verè veras vellere ſolus opes.

EMBLEMA V.

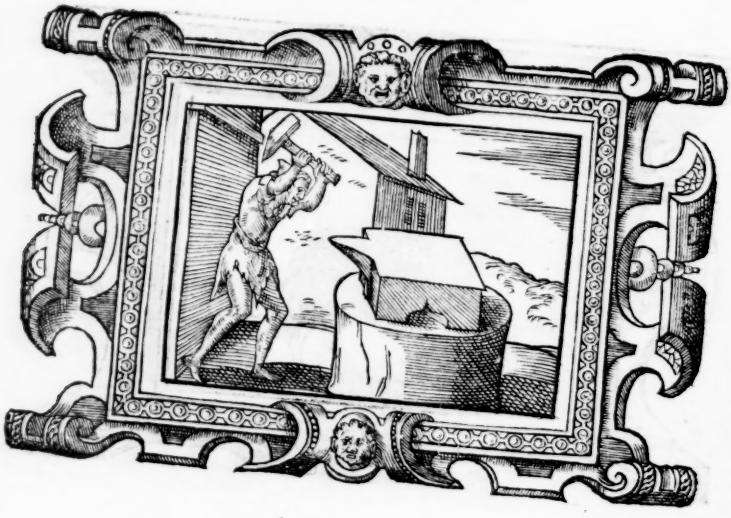

Scilicet incudem insanit qui frangere duri
Conetur ictu mallei.
Et non insanit Christo qui perdere sacra
Se posse speret agmina?

EMBLEMA VI.

Phœnicemo, ſi vera ferunt, mors ipſa refingit,
Huic ſit vt vnus aui vitaque morſque rogus.
Ite ô carnifices, Sanctorum ſanctа cremate
Corpora. quos vultus perdere flamma parit.

EMBLEMA VII.

Nil ſpectaſſe dapes, nil deglutiſſe iuuabit,
Hæc niſi ventriculi cuncta calore coquas.
Sic cœtus ſpectaſſe pios, diuinaque verba
Audiſſe attenta nil licet aure iuuat,
Hæ niſi percipiatque fides, imóque repoſta
Pectore, diuino freta calore coquat.

EMBLEMA VIII.

Cernis vt in cælum fuerat quæ machina torta,
Fit iaculatori mors properata ſuo?
In ſanctos quicunque Dei ruis impie, ſeruos,
Conatus merces hæc manet vna tuos.

EMBLEMA IX.

Pinge globum tenui quem libratum vndique filo
Suſtineat ſummi numinis alta manus,
Talis es vrbs Chriſti de nomine dicta beato,
Qua nil firmius eſt, mobiliuſque nihil.

EMBLEMA X.

Qualis eques rapido nemoroſa per auia curſu
Corruit, effreni præcipitatus equo,
Corpore tu quemcunque Deus vel mente beauit,
Talis es, ipſius te niſi frena regant.

EMBLEMA XI.

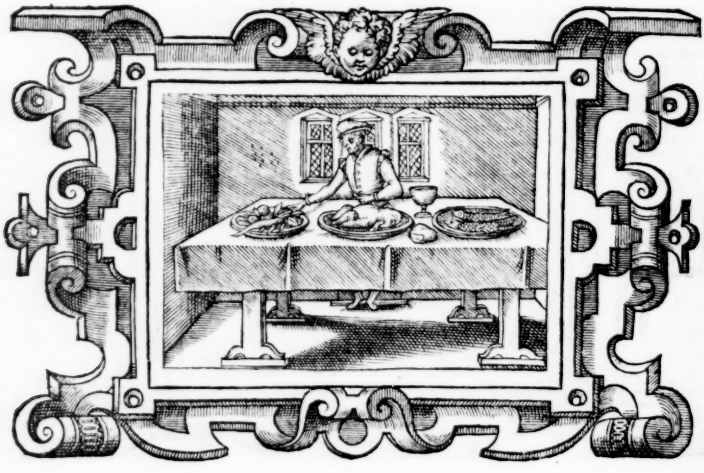

Quidquid edis quodcunque bibis, moriatur oportet,
Vt inde vita ſuppetat:
Et nos à Chriſti quòd vitam morte petamus,
Philoſophe rides impie?

EMBLEMA XII.

Ceu rutilis idem qui diſsilit ignibus æther,
Fœcundas grauido pectore fundit aquas,
Vita fide ſic Chriſtus erit tibi viua receptus,
Spretus at hic idem mors tibi Chriſtus erit.

EMBLEMA XIII.

Soluuntur compacta licet bene dolia, firmis
Conſtricta ni ſint circulis.
Sic legum pœnis quæ non firmata tenetur,
Corruat oportet ciuitas.

EMBLEMA XIIII.

Sectantes velut vmbra fugit, fugientibuss instat,
Addita corporibus scilicet vmbra comes,
Sic fugit immeritæ captantes præmia laudis,
Demissis contra gloria iuncta comes.
Et tamen haud falso trutinata examine, quidnam
Laus hæc omnis erit? scilicet vmbra leuis.

EMBLEMA XV.

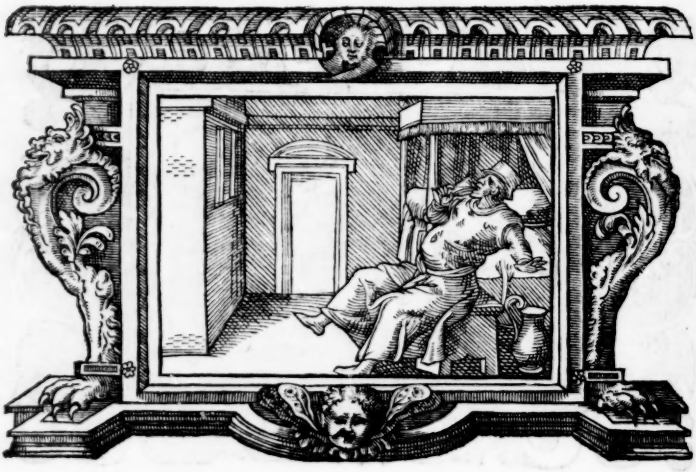

Iniuſtè partis opibus ſi fortè beatos
Putas auaros, falleris.
Epotis auidè lymphis quis poſſe beari
Hydropicos exiſtimet?

EMBLEMA XVI.

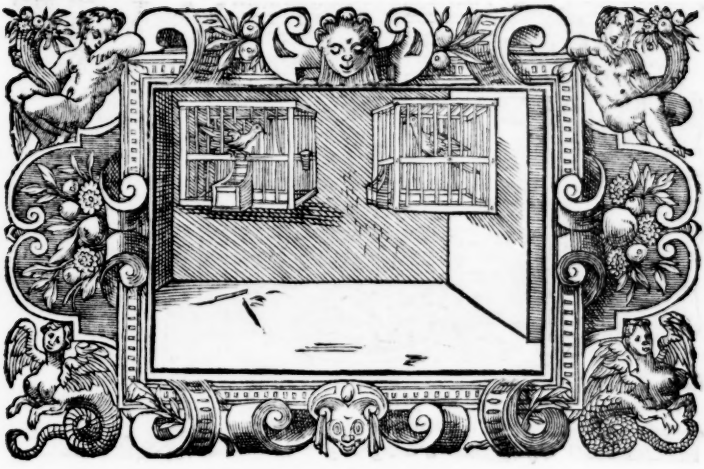

Libera ceu volucris, caueæ mox carcere clauſa,
Libera confracto carcere rurſus abit:
Liber homo natus, mortis dein clauſus in antro,
Rurſus abit Chriſto liber ad aſtra duce.

EMBLEMA XVII.

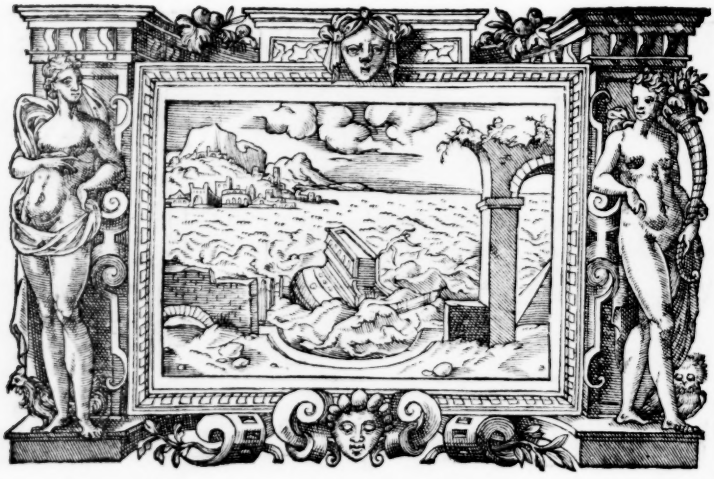

Tota viden' ventis expandens vela ſecundis,
Vt perit optato littore merſa ratis?
Hæc tu mente notes cui ſors aſpirat amica,
Hæc eadem ne te que vehit vnda ruat.

EMBLEMA XVIII.

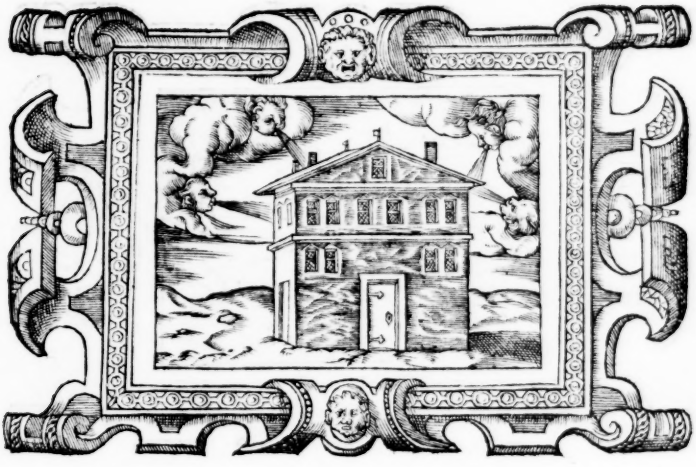

Obiectis ventos foribus, clauſiſque feneſtris,
Eſtque etiam tota mos prohibere domo.
Aſt aures, oculique, hæ ſunt vtrinque decebat
Quas Satanæ clauſas oppoſuiſſe fores.

EMBLEMA XIX.

Adſtricti glacie niti qui fluminis audet,
Haud raro glacie diſſiliente perit.
Hoc ſapite exemplo iſtius quos commoda vitæ
Innumeris fallunt lubrica cuncta modis.

EMBLEMA XX.

Quod duro lima eſt ferro, meſsique flagellum,
Auro quod ignis eſt rudi,
Hoc tibi, ſi ſapias, crux eſt, licet aſpera: quiſquis
Cœlum Deo petis duce.

EMBLEMA XXI.

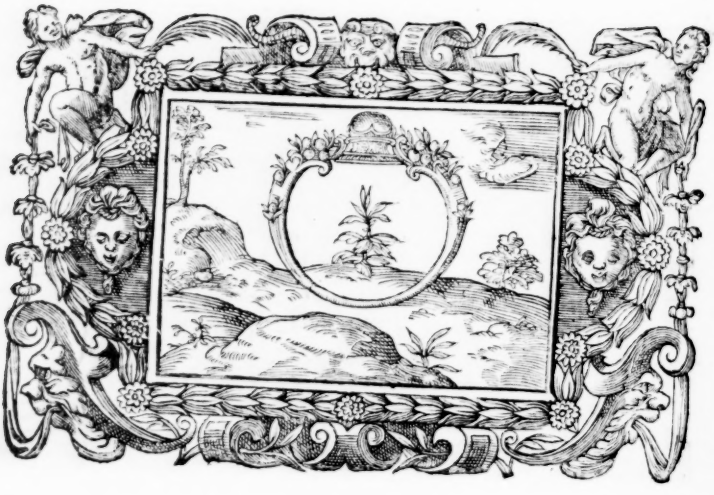

Qualis quæ fuluo circumdata cernitur auro
Gemma nitens, radio splendidiore micat:
Talis formoso splendens in corpore virtus,
Nescio quod pretio conspiciendo dedit.

EMBLEMA XXII.

Luna velut toto coliuſtrans lumine terras,
Fruſtra allatrantes deſpicit alta canes:
Sic quiſquis Chriſtum allatrat Chriſtive miniſtros,
Index ſtultitiæ ſpernitor vſque ſuæ.

EMBLEMA XXIII.

Quis ſapere hunc credat ſeſe qui poſſe vetandis
Ventorum credat flatibus eſſe parem?
Stultior at quanto eſt ſeſe qui poſſe loquentis
Obſtruere inſanus numinis ora putet?

EMBLEMA XXIIII.

Tranquilli immotique prius velut æquoris undas
Unica ventorum vis agitata ciet,
Sic mundum meretrix Romana. Hanc tollite, Reges,
Pacatus subitò (credite) mundus erit.

EMBLEMA XXV.

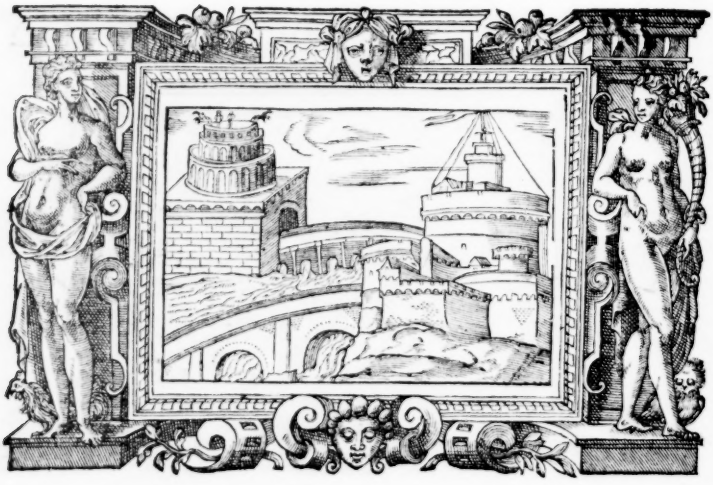

Cæsareos cineres quæ moles clauserat olim,
Arx est Romano nunc sacra Pontifici.
Quàm benè qui mortis nunc est mortalibus auctor,
Morti sacratas obtinet iste domos.

EMBLEMA XXVI.

Cernis vt hic cælum fœdo qui conſpuit ore,
Non cælum, immo ſuos conſpuit ipſe ſinus?
Et tu cælorum Domini contemptor, in illum
Non quot verba iacis, tot tibi probra vomis?

EMBLEMA XXVII.

Ludicra ridemus fabricantes tecta puellos,
Seu ſtipulis fartum ſi meditantur opus:
Quid melius plerique agitis, vaniſſima vitæ
Quos huius miſeros noxia cura premit?

EMBLEMA XXVIIII.

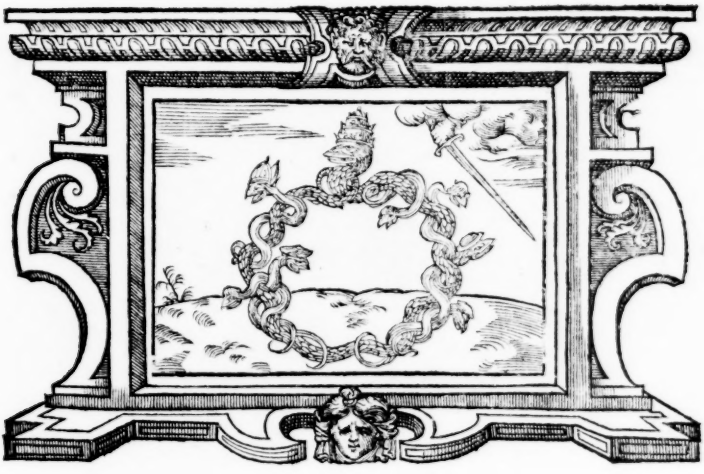

Hi colubris colubri, criſtas tollente Ceraſte,
Conferti pariter, ſinuoſa volumina quorum
Dextra ſecat, gladium cæli quæ librat ab arce,
Quos ſignent rogitas? ſatis & re & nomine notos,
Quos Satan, armauit iuſti quem numinis ira
Terrarum exitio, funeſto exciuit ab orco.
Aſt hominum tandem ſortem miſeratus acerbam
Exerto verbi Chriſtus nunc diſſecat enſe.

EMBLEMA XXIX.

Adde alas: aures, & caudam, & cornua ceruo
Tollito: depictum sic tibi tempus erit.
Tempore nanque nihil currit velocius vno,
Nec semel elapsum quo reuocetur habet.

EMBLEMA XXX.

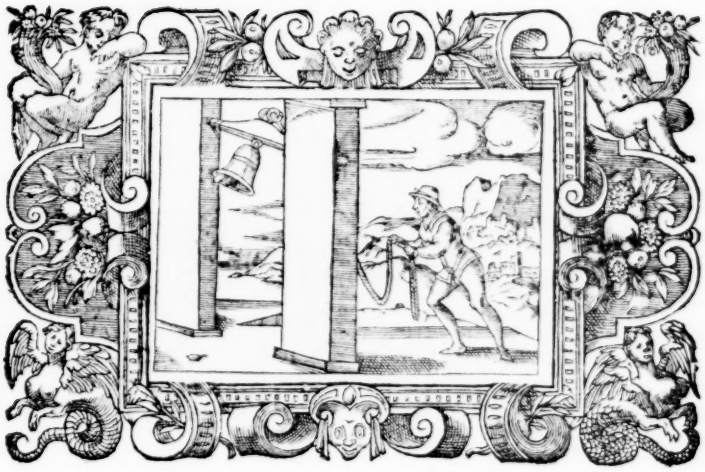

Æra graui cunctos veluti campana ſonore,
Ipſa licet penitus ſint ſibi ſurda, cient:
Sic es recta docens alios, peruerſa ſequute,
Quique aliis ſapiens, non ſapis ipſe tibi.

EMBLEMA XXXI.

Ceu vacuum facilis vas eſt implere laboris,
Quod mero eſt plenum velle replere furor:
Sic cuius diuina animum ſapientia cœpit,
Et vitæ inuaſit quem melioris amor.
Aut vacuam humanis, homo, mentem ſenſibus adfer:
Stultitiæ plenus vel remaneto tuæ.

EMBLEMA XXXII.

Viperei exedunt ceu matris viſcera fœtus,
Sic quos ipſa ſuo fouit alumna ſinu,
Roditur heu! nimium ſanctorum Eccleſia multis,
At non euentu nec ratione pari.
Vipera nam ſaluo infelix prole interit, illis
Hæc contra extinctis non peritura manet.

EMBLEMA XXXIII.

Incauto quicunque roſas collegerit vngue,
Vix vnquam illæſo legerit vngue roſas:
Hoc ſapite exemplo locupletes, plurima nanque
Hiſce latent veſtris ſpicula mixta roſis.

EMBLEMA XXXIIII.

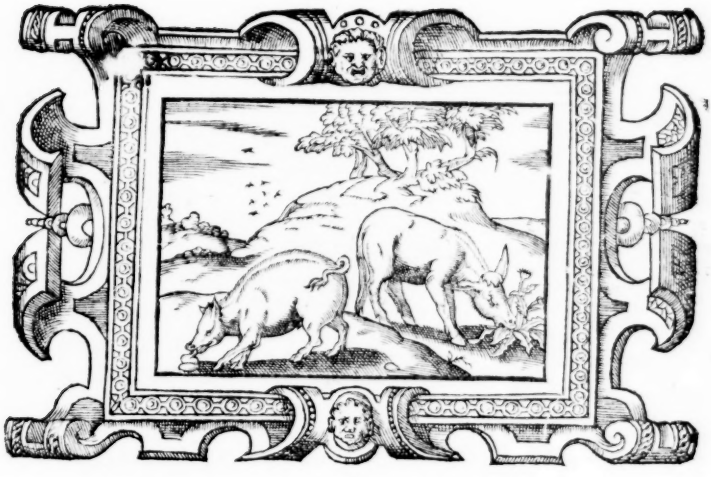

Stercora quod porcis, aſinis quod carduus, hoc eſt
Barbaries noſtris aſinus porciſque Magiſtris.

EMBLEMA XXXV.

En Satan accenſis hinc inde vt torribus vrgens.,
Sic tandem abſumi ſpumantem hunc ſtultus ahenum
Poſſe putat, lapſus complet quem cælitus humor.
Sic liceat nobis ſanctorum effingere ſortem,
Quos Satanas variis hinc inde laboribus inſtans
Exercet, fruſtra ſeſeque ſuóſque fatigans.
Ecquis enim tutus niſi quos fiduſque potenſque
Tutatur cœli Chriſtus qui conſidet arce?
Perge Satan. Nam quo torres ardentiùs omnes
Accendes, tanto mage deſpumaris ahenum,
Purior vt tandem fundo eſca appareat imo.

EMBLEMA XXXVI.

Niliacus qualis ſerpens fugientibus inſtat,
Inſtantes fugiens quanlibet ante ferox:
Sic vetus ille draco, ſæuus mortalibus hoſtis,
Te reprimente fugit, te fugiente premit.

EMBLEMA XXXVII.

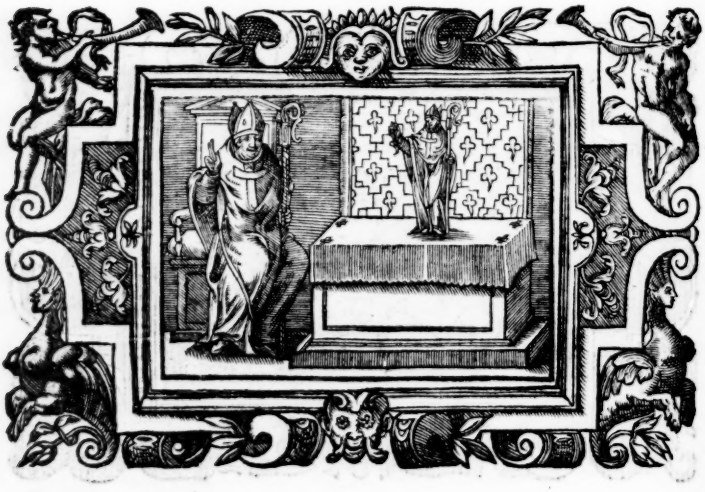

Nil mirum eſt ſtatuas vos commendare libenter,
Ipſi quum ſitis, Pontifices, ſtatuæ.

EMBLEMA XXXVIII.

Belidas fingunt pertusa in dolia vates
Nox effundendas fundere semper aquas.
Nomine mutato, narratur fabula de te,
Ebrie, quæ meias qui sine fine bibis.
Quin etiam hoc in te quadrat turba ebria, quòd sint
Corpora quæ fuerant, dolia facta tibi.

EMBLEMA XXXIX.

Quænam ſic lacero veſtita incedis amictu?
Relligio, ſummi vera Patris ſoboles.
Cur veſtis tam vilis? opes contemno caducas.
Quis liber hic? Patris lex veneranda mei.
Cur nudum pectus? decet hoc candoris amicam.
Cur innixa cruci? Crux mihi ſola quies.
Cur alata? homines doceo ſuper aſtra volare.
Cur radians? mentis diſcutio tenebras.
Quid docet hoc frenum? mentis cohibere furores.
Cur tibi mors premitur? mors quia mortis ego.

EMBLEMA XL.

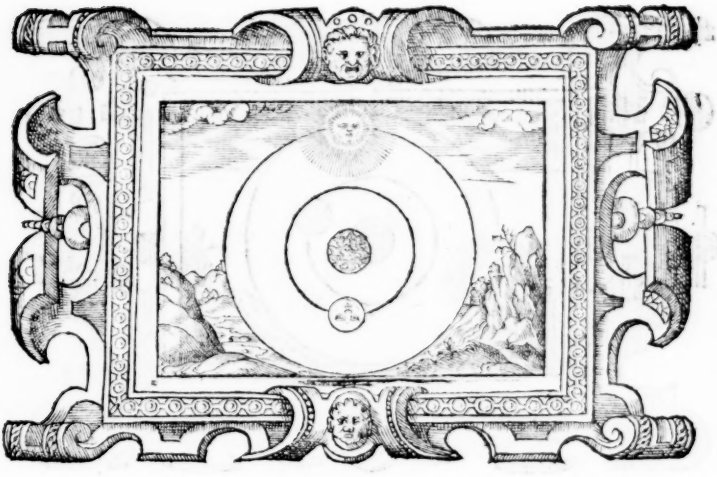

Fraternis luna vt radiis aduerſa refulgens,
Pleno coruſcat lumine.
Sic Chriſti oppoſitos ſpectans Eccleſia vultus,
Splendore lucet integro.

EMBLEMA XLI.

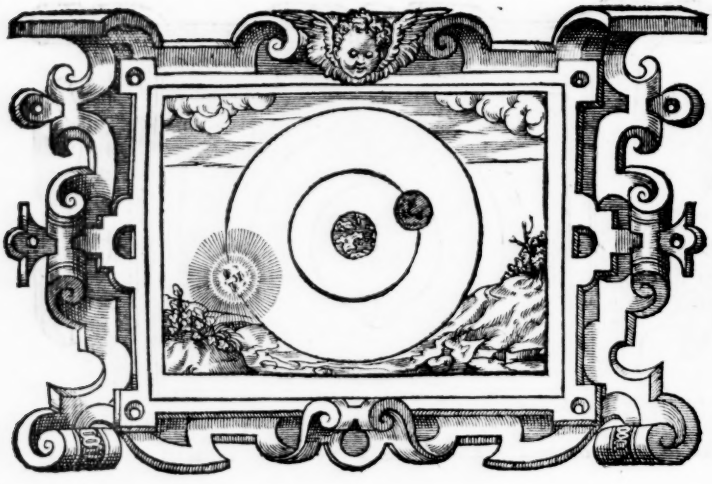

Lunam interveniens ceu teræ corpus opacum
Atra inficit caligine.
Sic interueniens hominum ſapientia, purum
Eccleſiæ infuſcat iubar.

EMBLEMA XLII.

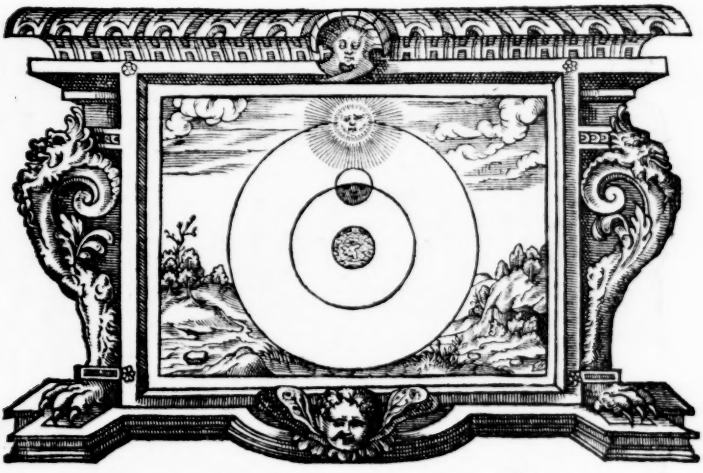

Luna velut fratri propius coniuncta, periſſe
Stultis videtur funditus,
Quæ tamen admoti ſpectat quâ lumina Solis,
Longè refulget clarior.
Sic periiſſe pii vulgo qui morte videntur,
Abſit periſſe dixerim,
Ipſo qui potius Chriſto propiore potiti,
Quod quæſierunt obtinent.

EMBLEMA XLIII.

Inſanum hunc quicunque vides ſeſeque ſuóſque
Rate perforata mergere,
Ah, quàm vera vides! nam quod pictũ aſpicis, horum
Viua eſt imago temporum.

EMBLEMA XLIIII.

Vidi ego carnificis metuentem verbera ſæui,
Qui medias ſeſe Ligeris proiecit in vndas,
Et quanuis ſudore madens, expérſque natandi
Fluminis euaſit pede calcans ima profundi,
Quem mox non vna pœnas pro cæde luentem
Vidimus impoſitum torreri viſcera flammis.
Hæc age diſpicito rectæ qui tramite vitæ
Deſerto, magis atque magis perituras oberras:
Nam quò tardior eſt, grauior fit numinis ira.

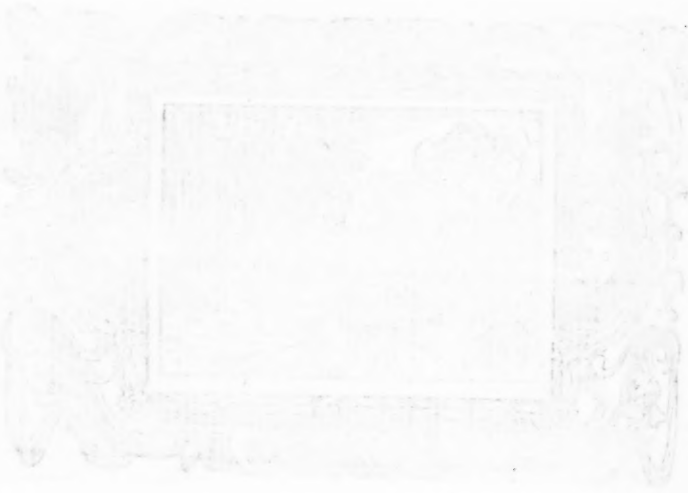

NOMINA VIRORVM ET FOEMINARVM ILLVSTRIVM, QVORVM MEMORIA IN HOC LIBELLO CELEBRATVR.

A

ADAMVS Vallacus, Scotus, Ff ij.
Adolphus Clarebachius, Germanus, L iij.
Alexander Aleſius, Scotus, Ff iij.
Alexander Canus, Gallus, Aa ij.
Ambroſius Blaurerus, Germanus, N iij.
Andreas Gerardus, Hyperius, Belga, I j.
Annas Burgius, Gallus, Bb ij.
Auguſtinus Marloratus, Lotharingus, Bb iij.

B.

Beatus Rhenanus, Germanus, R j.
Bertholdus Hallerus, Heluetius, M iiij.

C.

Caſpar Cruciger, Germanus, E iiij.
Caſpar Hedio, Germanus, G iiij.
Clemens Marotus, Gallus, Y iiij.
Conradus Geſnerus, Heluetius, R j.
Conradus Pellicanus, Germanus, P j.

E.

Eraſmus Roterodamus, Belga, C iij.

F.

Faninus, Italus, Hh ij.
Franciſcus primus, Gallorũ Rex, Gallus T ij.
Franciſcus Kolbius, Germanus, M iiij.
Frãciſcus Vatablus, Gallus, V j.

G

Georgius Anhaltinus, Aſcaniæ Princeps, Germanus, D iiij.
Georgius Carpenterius, Germanus, L ij.
Gulielmus Budæus, Gallus, T iiij.
Gulielmus Farellus, Gallus, S j.

H

Henricus Bullingerus, Hel-

uetius, N iiij.
Henricus Zuphanienſis, Germanus, K iij.
Hermanus Archiepiſcopus Colonienſis, Germanus, H iij.
Hieronymus Pragenſis, Bohemus, A iiij
Hieronymus Sauonarola, Italus, B iij.
Hugo Latimerus, Anglus, Dd iij.

I.

Iacobus Faber, Gallus, X j.
Iacobus Meierus, Heluetius, N ij.
Iacobus Pauanas, Gallus, Z iij.
Iacobus Sturmius, Germanus, F. ij.
Iacobus Tuſſanus, Gallus, V ij.
Ioachimus Camerarius, Germanus, F j.
Ioachimus Vadianus, Heluetius, Q ij.
Ioannes Cadurcus, Gallus, Aa j.
Ioannes Caluinus, Gallus, R iij.
Ioannes Clericus, Gallus, Z ij.
Ioannes Cnoxus, Scotus, Ee ij.
Ioannes Diaſius, Hiſpanus, Klz iij.
Ioannes Enſinas, Hiſpanus, Klz j.
Ioannes Forſterus, Germanus, E iij.
Ioannes Frobenius, Germanus, S iiij.
Ioannes Hopperus, Anglus, Ee j.
Ioannes Huſſus, Bohemus, A ij.
Ioannes Laſcus, Polonus, Gg iij.
Ioannes Maſſo, Gallus, Aa ij.
Ioannes Mercerus, Gallus, Y j.
Ioannes OEcolampadius, Germanus, M j.
Ioannes Paſcalis, Italus, Hh iij.
Ioannes Pomeranus, Germanus, E j.
Ioannes Reuchlinus, Germanus, C ij.
Ioannes Sleidanus, Belga, I iij.
Ioannes Wiclefus, Anglus, A ij.
Ioſias Simlerus, Heluetius, P iij.
Iulius Cæſar Scaliger, Italus, X j.
Iuſtus Ionas, Germanus, E ij.

L.

Leo Iudæ, Heluetius, O ij.
Leonardus Cæſar, Germanus, L j.
Ludouicus Berquinus, Belga, Z iij.

M.

Margareta Valeſia, Nauarrorum Regina, Galla, T ij.
Martinus Bucerus, Germanus, G j.
Martinus Luterus, Germanus, C iij.
Martyres Galli in America, Aa ij.

Aa iij.
Martyres Angli insignes, Cc iiij.
Martyres primi Belgæ, Gg j.
Martyres primi Hispani, Ii iij.
Martyres insignes Valdenses, Cc j.
Matthias Pfarrerus, Germanus, X ij.
Matthias Zellius, Germanus, F iiij.
Melior Volmarius, Germanus, X ij.
Michael Hospitalius, Gallus, V iij.

N.

Nicolaus Ridleus, Anglus, Dd iiij.

O.

Olympia Morata, Itala, Ii j.

P.

Patricius Hamelto, Scotus Ff. j.
Paulus Fagius, Germanus, G iij.
Petrus Busterus, Germanus, F iij.
Petrus Cholinus, Heluetius, X iij.
Petrus Flistedius, Germanus, L iij.
Petrus Martyr, Italus, P ij.
Petrus Viretus, Sabaudus, S ij.
Philippus Melanchthon, Germanus, D ij.
Pomponius Algerus, Italus, Hh iij.

R.

Robertus Ferrorus, Anglus, Ee j.
Robertus Stephanus, Gallus, Y ij.

S.

Sebastianus Munsterus, Germanus, X iiij.
Simon Gryneus, Germanus, O iij.

T.

Thomas Blaurerus, Germanus, Q. iiij.
Thomas Crammerus, Anglus, Dd ij.

V.

Vlrichus Huttenus, Germanus, I iiij.
Vlrichus Zuinglius, Heluetius, M. j.
Volfgangus Capito, Germanus, H j.
Volfgangus Musculus, Lotharingus, V ij.
Volfgangus Schucus, Germanus, K iij.

Errata typographica sic emendato.

A ij, in extremo lege, CIↃ.IↃ.XXVII
A. iij, lin.3. lege, anseris (hoc enim, &c.
B. iiij, lin.8. lege, quantam hanc
C. iij, in Græco epigrammate lege Ἀπεραῖος & λογισταῖος.
D. iiij, lin.18. leg. ei debemus. Singulare
E. iiij, lin.6. lege, diuinitus adiunctum,
G. iij, lin.26. lege, 1550
I. iij, lin.18, lege, perscripta,
L. ij, lin.8. lege, eiuraret
N. iiij, lin.8. lege, post felicissimè
P. ij, altera pagina, li.27. lege, superstes
Q. ij, lin.11. dele, sibi
S. iiij, lin.7. lege, reuocatos debemus
X. ij, lin. vltima, lege, quum Isnam
Aa. iiij, lin.15. lege, viginti tribus
Bb. ij, lin.22. dele quidem
Cc. ij, lin.5. lege, Sic igitur
Ee. iij, altera pag. lin.24. lege, obtinuit quod & lin.25. lege, (id est si, & Ecclesiasticæ, & lin.26. lege, sublata) & lin.27. lege, esset,
Ee. iiij, lin.6. lege, stabilierit
Ii. iij, lin.1. lege, Illi quidem, & altera pagina, lin.4. lege, calculo, & lin.8. lege, tam Ii. iiij, lin.19. lege, cognomento
Ll. ij, versu 1. lege, Phœnicem, Ll. iij, versu 5. lege, Hæc
Oo ij, altera pagina, versu 2. lege Quodque
Oo iiij, l. 2, lege spumans hoc stultus
Pp iij, altera pagina, versu, 1, lege, terræ